

T.C.
HATAY VALİLİĞİ
İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ

AVIAN INFLUENZA (KUŞ GRİBİ)
ACİL EYLEM PLANI
2026

İÇİNDEKİLER

Kısaltmalar	5
İl Acil Eylem Planlama Komitesi.....	6
Giriş.....	7
Amaç ve Hedefler	8
1. Yasal Yetki.....	8
1.1. AI İhbarı.....	9
1.2. Salgın Bölgesinde Alınacak Genel Önlemler.....	9
1.3. Tazminat.....	10
1.4. Diğer Kurumların Desteği.....	11
2. Mali Hükümler.....	11
3. Komuta Zinciri.....	12
4. Yerel Hastalık Kriz Merkezi.....	12
4.1. Faaliyetler ve İşlevler.....	13
4.2. YHKM Üyeleri.....	14
4.3. YHKM’de Bulunan İmkanlar ve Fiziksel Kaynaklar ve Görev Dağılımı.....	15
5. Yerel Uzman Grubu.....	18
6. Uygulama Kılavuzu.....	19
6.1. Giriş.....	19
6.2. Teşhis.....	25
6.3. Salgın Yönetimi.....	27
7. Eğitim.....	66
8. Hastalık Bilinci ve Halkla İlişkiler.....	67
9. Ekler.....	68

KISALTMALAR

AI	Avian Influenza
BKA	KA, GA Ve Diğer Kısıtlanmış Alanları kapsayan Bütün Kısıtlanmış Alanlar
VKE	Veteriner Kontrol Enstitüsü
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemi
EA	Enfekte Alanlar
FAO	Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
GB	Gözetim Bölgesi
HPNAI	İhbarı Mecburi Yüksek Patojenik Avian Influenza
HSY	Hayvan Sağlığı, Yetiştiriciliği Şubesi
VHBSGYK	Veteriner Hizmetleri Bitki Sağlığı Gıda ve Yem Kanunu
İMHHBİY	İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik
BHHMUGHİY	Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları ile Mücadelede Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin Yönetmelik
GKGM	Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü
HTB	Hastalık Temas Bölgeleri
KB	Koruma Bölgesi
Kİ	Kontak İşletmeler
KIB	GB ve KB ni Kapsayan Alan
LPNAI	İhbarı Mecburi Düşük Patojeniteli Avian Influenza
LV	Laboratuar Veteriner Hekimi
NAI	İhbarı Mecburi Avian Influenza
RVH	Resmi Veteriner Hekim
SKN	Sınır Kontrol Noktası
İB	Şüpheli Bölgeler
TOBİM	Tarım ve Orman Bakanlığı İl Müdürlüğü
TOB	Tarım ve Orman Bakanlığı
UHKM	Ulusal Hastalık Kriz Merkezi
URL	Ulusal Referans Laboratuvarı
OB	Operasyon Birimi
YHKM	Yerel Hastalık Kriz Merkezi
YPAI	Yüksek Patojenik Avian Influenza

HATAY İLİ ACİL EYLEM PLANLAMA KOMİTESİ

Tarım ve Orman İl Müdürlüğünden sorumlu Vali Yardımcısı

İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ

Hatay İl Tarım ve Orman Müdürü

Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliğinden sorumlu İl Müdür Yrd.

İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ (Hay. Sağ.Yet. Şube Md)

Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şube Müdürü

Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şubesinde görevli Veteriner Hekim,

Hayvan Sağlığı ve Yetiştiriciliği Şubesinde görevli Veteriner Sağl.Tekn.

HATAY BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Hatay Büyükşehir Belediye Başkanı

Hatay Büyükşehir Belediyesi Veteriner İşleri Birimi

İL JANDARMA KOMUTANLIĞI

Hatay İl Jandarma Komutanı

İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ

Hatay İl Emniyet Müdürü

İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ

Hatay İl Sağlık Müdürü

Hatay İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanı

Hatay İl Sağlık Müdürlüğü Acil Sağlık Hizmetleri Başkanı

Hatay İl Sağlık Müdürlüğü Sağlık Hizmetleri-İlaç ve Tıbbi Cihaz Hizmetleri Başkanı

Hatay İl Sağlık Müdürlüğü Kamu Hastaneleri Hizmetleri Başkanı

Hatay İl Sağlık Müdürlüğü Personel Hizmetleri Başkanı

Hatay İl Sağlık Müdürlüğü Destek Hizmetleri Başkanı

Hatay İl Sağlık Müdürlüğü Suriye Görev Gücü Başkanı

VETERİNER HEKİMLER ODASI

Hatay Veteriner Hekimler Odası Başkanı

ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

Hatay Ziraat Odası Başkanı

ADANA VETERİNER KONTROL ENSTİTÜSÜ

Adana Veteriner Kontrol Enstitü Müdürü

TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ ORMAN BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Orman Bölge Müdürü

GİRİŞ

Bilindiği üzere hayvanlardan insanlara bulaşan hastalıklara zoonoz hastalıklar denir. Hayvanlardan insanlara iki yüzün üzerinde hastalık bulaşmaktadır. Bunlardan bir tanesi de Kuş Gribi diye bildiğimiz Avian Influenza (Tavuk Vebası) hastalığıdır. 100 yıldan beri tavuklarda görülen bu hastalık 1997 yılından itibaren dünyanın muhtelif ülkelerinde insanlara bulaşma özelliği göstermiştir. Ülkemiz göçmen kuşların göç yolları üzerinde bulunması nedeniyle sürekli olarak hastalık bulaşma riskiyle karşı karşıyadır. Hastalık ülkemizde ilk olarak Ekim 2005 tarihinde Balıkesir İli Manyas İlçesi Kızıksa Beldesinde ortaya çıkmış, Ocak 2006 tarihinden itibaren muhtelif illerde görülmüştür.

Bölgemizde birçok ülkede hastalığın görülüyor olması, ülkemizin de yaban kuşları göç yolları üzerinde bulunması ve mevsim itibarıyla riskli döneme girilmesi nedeniyle hastalık riski artmıştır.

Hastalık etkeni virüs, göçmen kuşlarla, özellikle yaban ördekleriyle köy tavuklarına veya açıkta beslenen kanatlı hayvanlara bulaşmaktadır. Kuş gribinin görülme riskini arttıran en önemli etmen açıkta yapılan kanatlı yetiştiriciliğidir. Ülkemizin sosyo-ekonomik yapısı ve alışkanlıkları nedeniyle köy tavukçuluğu yaygın şekilde yapılmaktadır. Bu nedenle kuş gribi vakaları yayılma eğilimi göstermektedir. Hastalığın hayvandan insana bulaşması; enfekte canlılarla aynı ortamı paylaşmak, hasta hayvanın ağız, burun akıntıları ve dışkısı ile temas etmekle olmaktadır. İnsandaki hastalık belirtisi 38 dereceyi geçen yüksek ateş, solunum yolu enfeksiyonu ve yaygın kas ağrısıdır. Tavuk ve tavuk ürünlerinin iyi pişirilerek yenilmesinde yarar bulunmaktadır.

Hastalık nedeniyle tüketimin düşmesi ve ihracatın tamamen durmasıyla sektörün ekonomik sıkıntıya girmesi ihtimali bulunmaktadır. Ayrıca diğer sektörler de dolaylı yünden olumsuz etkilenmektedir. Hastalık çıkmadan gerekli önlemleri almak, çıkması durumunda sorumluluk bilinciyle hızlı hareket ederek, hastalığı kontrol etmek ve yok etmek için gerekli önlemleri hayata geçirmek zorundayız.

Bilindiği üzere 2019 yılının Aralık ayında ilk kez Çin Halk Cumhuriyeti'nde bildirilen, ilerleyen süreçte ülkemize ve dünyanın tamamına yayılan Covid-19 pandemisi önemini korumaktadır. Yaşanılan pandeminin epidemiyolojik araştırmalarında zoonoz karakterli bir hastalık olduğu tespit edilmiştir. Her geçen gün pandeminin yeni varyantları ve bunlar ile mücadelenin güçlü yolları aranmaktadır. Edinilen bilgiler ve bilimsel çalışmalar sonucu en büyük gücün korunma ile sağlanacağı bildirilmektedir. Etkisi yoğun bir şekilde devam eden

Covid-19 hastalığı göz önünde bulundurularak, ilimizin Avian Influenza hastalığı arılığının sürdürülmesi ve korunması için gerekli önlemlerin alınıp uygulanması son derece elzemdir.

AMAÇ VE HEDEFLER

Bu acil eylem planı, Avian Influenza (AI) hastalığı ile ilgili yüksek düzeyde bilinç ve hazırlığın idamesi ve çevresel korumanın sağlanması için gerekli yerel önlemleri tanımlamak ve herhangi bir AI salgını karşısında uygulamak için hazırlanmıştır.

Avian Influenza (Tavuk Vebası) hastalığına karşı Acil Eylem Planlamasının amacı; İlimizdeki tüm kişi, kurum ve kuruluşların Avian Influenza (Tavuk Vebası) hastalığını tanımları ve sorumluluklarını yerine getirmek üzere hazırlık yapmalarına yardımcı olacak bilgi ve çerçeveyi sağlamaktır. Planlama, zoonoz hastalık olan AI (Tavuk Vebası) insanlara bulaşmasını azaltabilir, kamu hizmetlerinin sürekliliğini sağlayabilir ve AI salgınının ekonomik ve sosyal yükünü azaltır.

Acil eylem planı ile herhangi bir insan veya hayvan AI salgınının ortaya çıkması durumunda hızlı ve etkin bir şekilde ortadan kaldırılması için gerekli bütün imkanlar, ekipman, personel ve diğer malzemeye uygun erişim sağlanacak, gerektiğinde kamu ve özel kurumların da işbirliği ile etkin bir mücadele programı yapılacaktır.

Bu kapsamda Acil Eylem Planında İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü, Orman Bölge Müdürlüğü, Mahalli İdareler ve güvenlik birimlerince hastalık öncesi ve hastalık çıktıktan sonra neler yapılacağı özetle belirlenmiştir. Burada amaç; konuyla ilgili birçok kamu ve özel sektör kademesinden uzmanın işin içinde olması demektir. Halkın katılımı ise, yerel bilgilerin ve kaynakların en verimli şekilde kullanılması anlamına gelir. Bu, insanların işi sahiplenmelerini ve koruyucu önlemlere uymaları için en gelişmiş yöntemdir.

1.YASAL YETKİ

İhbarı mecburi Avian İnfluenza (AI)'nın kontrolü için yasal yetkiler aşağıda belirtilen mevzuatta yer almaktadır:

- 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu (VHBSGYK, 13.06.2010 tarih ve 27610 Sayılı Resmi Gazete)
- İhbarı Mecburi Hayvan Hastalıkları ve Bildirimine İlişkin Yönetmelik (İMHHBİY 22.01.2011 tarih ve 27823 sayılı Resmi Gazete)
- Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları ile Mücadelede Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin Yönetmelik (BHHMUGHİY, 20.01.2012 tarih ve 28179 sayılı Resmi Gazete)
- Avian influenza Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği (04.09.2011 tarih ve

TAVUK VEBASI (AVIAN INFLUENZA) HATAY İLİ ACİL EYLEM PLANI

28044 sayılı Resmi Gazete)

- Avian Influenza (AI) Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Talimatnamesi
- İhbarı mecburi Tavuk vebası (Avian Influenza) Hastalığından Ari Bölgelerin Tanımlanması ve İlanı Hakkında Talimat
- Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmeliği (14 Ocak 2012 tarih ve 28173 sayılı resmi gazete)
- GKGM Hayvan Hastalıkları ile Mücadele ve Hay. Hark. leri Kont. Genelgesi
- 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu
- 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu
- 663 Karar Sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

1.1. AI İhbarı

5996 sayılı VHBSGYK 'nın 4 üncü maddesinin altıncı fıkrasında “Bir yerde bulaşıcı hayvan hastalığı ya da sebebi belli olmayan hayvan ölümlerinden haberdar olan ilgililer, durumu Bakanlığa ihbar etmekle yükümlüdür” denilmektedir. Bir hastalığın ihbarı ile ilgili ayrıntılı kurallar IMHHBİY' in 5. maddesinde açıklanmıştır.

1.2. Salgın Bölgesinde Alınacak Genel Önlemler

- ☐ Kordon ve Karantina
- ☐ Hareketlerin Kontrolü
- ☐ Hayvanların Öldürülmesi ve İmhası
- ☐ Temizlik ve Dezenfeksiyon

5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 4. Maddesi, Bulaşıcı Hay. Hast. ile Mücadelede Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin Yönetmeliğinin tüm maddeleri; Tavuk Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği'nin 9-48. Maddeleri ve arasındaki maddeler salgın bölgesinde gerekli önlemleri almak için yasal dayanak oluşturmaktadır.

VHBSGYK 'nın 4. maddesinin (1.) fıkrasının b) bendi, “ihbarı mecburî bir hastalığın ortaya çıkması veya ortaya çıkma şüphesinin varlığı hâlinde, koruma ve gözetim bölgelerinin oluşturulması, hastalığın araştırılması ve hastalığın yayılmasının önlenmesi için gerekli kontrol, numune alma, teşhis ve diğer incelemeleri yapmaya, aşılama, hayvanların izole edilmesi veya itlaf ve imha edilmesi, hayvanların veya insanların hareketlerinin kısıtlanması veya yasaklanması amacıyla kordon konulması, suni tohumlama ve ıslah çalışmalarının

durdurulması, hastalığın yayılmasına sebep olabilecek hayvansal ürün, yem, alet, ekipman ve bunun gibi bulaşık materyalin imhası da dâhil her türlü tedbiri almaya yetkilidir.”

Tavuk Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği'nin 50. Maddesi uyarınca ilgili yerlerin ve kontamine materyallerin temizlik ve dezenfeksiyonu zorunludur.

Tavuk Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği'nin 54-58. Maddeleri ile arasında kalan maddelerde ise salgın alanı ve çevresinde AI Şüphesi altındaki hayvanlara aşılamanın yapılıp yapılmayacağına TOB tarafından karar verileceği, Bakanlıkça aşılama kararı verilmesi durumunda acil veya koruyucu aşılama hangi aşının ne şekilde bir programla kullanılacağı ve aşılama kullanılacak aşı bankalarına dair açıklamalar yer almaktadır.

1.3.Tazminat

Hayvan Hastalıklarında Tazminat Yönetmelik hükümlerine göre; “tazminatlı hayvan hastalıklarından dolayı, hayvanlara uygulanacak kesim, itlaf ve imha işlemleri ile hayvan sahiplerine yapılacak ödemelerle ilgili usul ve esasları kapsar.”

1)Ticari kanatlı işletmesinde laboratuvarında hastalığın tespit edilmesi sonrası öldürülen hayvanların takdir edilecek kıymetlerinin dörtte ikisi,

2) Köy kanatlı işletmesinde laboratuvarında hastalığın tespit edilmesi sonrası öldürülen hayvanların takdir edilecek kıymetlerinin tamamı,

3) Hastalıktan şüphe edilmesi sebebiyle öldürülen hayvanların takdir edilecek kıymetlerinin tamamı,

4) Hastalık çıkışı sonrası laboratuvarında hastalık tespit edilmediği halde yapılan risk esaslı değerlendirme neticesinde koruma ve/veya gözetim bölgesinde bulunan işletmelerde itlaf kararı alınması halinde söz konusu işletmelerden alınan numune sonucu negatif ise öldürülen hayvanların takdir edilecek kıymetlerinin tamamı, pozitif ise öldürülen hayvanların takdir edilecek kıymetlerinin dörtte ikisi (5.madde e bendi)

Tazminat verilecek hastalık tespit edilmesi durumunda hayvansal ürün, yem, madde ve malzemelerin imhası, ilgili hastalığın korunma ve mücadele yönetmelikleri doğrultusunda gerçekleştirilir. Hayvansal ürün, yem, madde ve malzemelerin bedelleri ile imha, nakliye ve dezenfeksiyon masraflarının tamamı, yerel kıymet takdir komisyonu tarafından belirlenen miktarlar üzerinden, aşağıda açıklandığı şekilde sahiplerine tazminat olarak ödenir: a) Ruam, sığır vebası, Afrika at vebası, tavuk vebası, scrapie, sığırların süngerimsi beyin (BSE)(Ek ibare:RG-5/6/2021-31502) , şarbon (antraks) hastalıkları nedeniyle imha edilen hayvansal

ürünlerin, yem, madde ve malzemelerin bedelleri ile imha, nakliye ve dezenfeksiyon masraflarının tamamı (Madde 7.1. bendi)

1.4.Diğer Kurumların Desteği

5996 sayılı VHBSGYK ;Madde 4 (5)’e göre “Bakanlık, Sağlık Bakanlığı ve konu ile ilgili diğer kurum ve kuruluşlar, işbirliği içerisinde, insan ve hayvan sağlığını korumak amacıyla, belirlenen zoonoz hastalık ve zoonotik etkenler ile antimikrobiyal direncin izlenmesi veya gıda yoluyla bulaşan zoonoz hastalıkların araştırılması için epidemiyolojik incelemeler yapılmasını, izleme planlarının hazırlanmasını ve uygulanmasını sağlar.” Madde 4 (8)’e göre “belediyeler, hayvan hastalıkları ile mücadele ve kontrollerde Bakanlığa yardımcı olmakla yükümlüdür.” Madde 43 (3) “İçişleri Bakanlığı hayvan hastalıkları ve bitki hastalık ve zararlıları ile mücadelede, Çevre ve Orman Bakanlığı tarım alanlarına zarar veren yabanî hayvanlar ile hayvan hastalıklarına karşı yapılacak mücadelede yaban hayatını ilgilendiren hususlarda Bakanlığa yardımcı olur.”

1.5. Polis ve Diğer Kişilerin Desteği

Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları ile Mücadelede Uygulanacak Genel Hükümlere İlişkin Yönetmeliği’nin 12. maddesi “Hayvan Sağlık Zabıtası Komisyonu kararına göre hastalık bölgesine konulan kordon ve karantinanın yürütülmesi ve korunması köylerde bekçi ve korucular ile mahalli jandarma, il ve ilçelerde ise polis ve belediye zabıtası tarafından sağlanır. Mülki amir kordon ve karantinanın yürütülmesi için gerekli bütün tedbirleri almakla yükümlüdür.” ve 04.09.2010 tarih 27692 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 2010/21 sayılı Kanatlı Hayvanlarda Görülen Kuş Gribi Salgını Konusunda Yapılması Gereken Hazırlıklar konulu Başbakanlık Genelgesi kapsamında hastalıkla mücadelenin yürütülmesinde yükümlülüğü bulunanları belirlemekte ve mevzuatın uygulanmasını şart koşturmaktadır.

2. MALİ YÜKÜMLÜKLER

Personel ve seyahat giderleri Hayvan Hastalıkları Mücadele Programı bütçesinden ve Hayvan Hastalıkları Acil Fonundan karşılanacaktır.

Ekipman :Hastalık çıkışı öncesinde (stok) ve sonrasında ekipman maliyetleri Hayvan Hastalıkları mücadele Programı bütçesinden karşılanacaktır.

Kesim, karkasların ve bulaşmaya maruz kalmış (kirlenmiş) malzemenin imhası, sanitasyon:Bu maliyetler Hayvan Hastalıkları Mücadele Pr. bütçesinden karşılanacaktır.

Acil Aşılama:Acil aşılama maliyetleri Hayvan Hastalıkları Mücadele Programı ve Hayvan Hastalıkları Acil Fonu bütçesinden karşılanır.

3. KOMUTA ZİNCİRİ

3.1. AI'nin kontrolünden TOB sorumludur. TOB, AI'nin kontrol stratejilerinin yönetimi için GKGM'ne yetki verir.

3.2. GKGM, AI acil eylem planını Ulusal Hastalık Kriz Merkezi'nde (UHKM) görevli memurun yetkisine devretmiştir. AI Şüphesi ya da salgını durumunda bu merkez GKGM'nin genel yönetimi altında ulusal stratejiyi koordine eder. UHKM müdürü Yerel Hastalık Kriz Merkezlerinin (YHKM) acil hastalık stratejilerini yönetmekle sorumludur. 81 İl'de TOBİM kendi bölgelerinde AI kontrol tedbirlerini almakla sorumludur.

3.3. Hatay İlinde çıkan hastalığın teşhisinden sorumlu Enstitü, Adana Veteriner Kontrol Enstitüsü'dür.

3.4. Bornova Veteriner Kontrol Enstitüsü, Bakanlık tarafından AI hastalığının teşhisinde Ulusal Referans Laboratuvarı olarak belirlenmiştir.

3.5. AI' nin İl kontrolünden Hatay Valiliği sorumludur. Hatay Valiliği, AI' nin kontrol stratejilerinin yönetimi için Hatay Tarım ve Orman İl Müdürlüğü (TOBİM)'ne yetki verir. Gerekli görülmesi durumunda İlçe Tarım ve Orman Müdürlüklerinde de bir Operasyon Ünitesi oluşturulabilir.

3.6. Hatay Valiliği, AI Acil Eylem Planını Yerel Hastalık Kriz Merkezi'nde (YHKM) görevli memurun yetkisine devretmiştir. AI şüphesi ya da salgını durumunda bu merkez TOBİM' nin genel yönetimi altında yerel stratejiyi koordine eder. Gerekli görülmesi durumunda İlçe Tarım ve Orman Müdürlüklerinde de Operasyon Üniteleri oluşturulabilir. YHKM Operasyon Ünitelerinin (OÜ) acil hastalık stratejilerini yönetmekle sorumludur. Hatay Valiliği İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ve 15 İlçe Müdürlüğü kendi bölgelerinde AI kontrol tedbirlerini almak ve YHKM' ni bilgilendirmekle sorumludur.

3.7. TOB İl Müdürlüğü Hatay'da 15 ilçeyi içine almaktadır. İlin bir haritası(Ek3) gösterilmiştir.

3.9. YHKM, TOBİM' nün yerel yanıtı (karşılığı) ile ilgili bütün faaliyetlerini koordine eder.

4. HATAY İLİ YEREL HASTALIK KRİZ MERKEZİ (YHKM)

Yerel seviyede AI'ye hazırlıklı olma ve operasyon (uygulama) kontrolü Tarım ve Orman İl Müdürlüğü (TOBİM) Hayvan Sağlığı Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğü'nün (HSYŞM) sorumluluğundadır. Bir AI salgınının başlangıç safhasında Tarım ve Orman İl Müdürlüğü Hayvan Sağlığı Yetiştiriciliği Şubesi YHKM olacaktır. Ancak AI salgınlarını kontrol altına almada güçlük çekilmesi ihtimaline karşı (birden fazla salgın olması, TOBİM' den çok uzak

mesafede İlçelerde enfekte mekanların bulunması gibi) YHKM' ne destek sağlamak üzere bir ya da birden fazla operasyon ünitesi kurulabilir.

4.1. Faaliyetler ve İşlevler:

YHKM' nin sorumlulukları ve görevleri iki başlık altında toplanabilir.

a) Hazırlıklı olunması safhasındaki görev ve sorumluluklar;

-Bölgede hastalıkla ilgili bilinçlilik ve hazırlıklı olma durumunun UHKM'nin talimatları doğrultusunda devamlılığının sağlanması,

-Hastalık kontrol uygulamalarını yerel olarak düzenlemek ve ulusal simülasyon tatbikatına katılmak,

-Ekipman ve personel temini için diğer devlet departmanları ile bağlantıları muhafaza etmek ve karkasların imhası,

-Canlı hayvanların tamamının tanımlanması.

b) “Gerçek Zaman - Hastalık Zamanı” sorumlulukları;

-UHKM ile devamlı görüşerek bir salgın sırasında kontrol stratejisini yönetmek ve uygulamak,

-Bildirilen hastalık şüphesi ile ilgili olarak hemen inceleme yapılmasını ve yürürlükteki talimatlara uygun olarak örneklerin Adana VKAEM'ne gönderilmesi işlemlerinin düzenlenmesini sağlamak,

-Hastalık Şüphesi raporlarını UHKM'ne bildirmek,

-Ulusal Uzman Grubu ile irtibat halinde bulunmak,

-Hastalık teyidinden sonra enfekte mekanları beyan etmek,

-UHKM ile irtibatlı olarak KB ve GB ölçülerinin tespiti ve bölgelerin sınırlarının belirlenmesi,

-KB ve GB'deki işletmeler ile epidemiyolojik olarak bağlantılı işletmelerde en kısa zamanda bir hayvan sayımı yapmak,

-Enfekte mekanlarda yapılan işlemleri denetlemek – mekanların karantinası, hastalığa karşı hassas hayvanların değer tayini, kesim ve karkasların atılması (imhası), temizlik ve dezenfeksiyon,

-KB ve GB'de bulunan pazarların kapatılması ve hayvan hareketlerini kontrol amacı ile belediye zabıtası, polis, jandarma ile irtibat sağlanması,

-En yüksek hastalık riski bulunan yerlerdeki canlı hayvan birimlerini belirlemek için Yerel Uzman Grubu ile irtibat sağlamak ve UHKM'ne potansiyel enfekte birimlerin kesim

işlemi için tavsiyede bulunmak,

-KB ve GB'deki canlı hayvan birimlerini gözlem altında tutmak. Hastalık teyit edilir edilmez KB'deki bütün birimler denetlenmelidir. Ziyaretler Ulusal uzman grubunun tavsiyelerine göre belirlenmelidir,

-Enfekte mekanlara giriş çıkışların, gerektiğinde pazarların ve personel ve taşıt vs. hareketlerinin izlenmesi,

- Gerekli istisnaların ve eylemlerin uygulanması konusunda UHKM ile irtibatta bulunmak, -Epidemiyolojik incelemeler sırasında toplanan verileri, verilen hayvan hareket izinlerini, kullanılan personel ve ekipmanı, enfekte işletmelerdeki ve YHKM'de oluşan olayları günlük kayıt altına almak,

- Karkasların imhası ve dezenfektanların çevreye etkisini en aza indirme konusunda Yerel Makamla irtibatta bulunmak.

Operasyon Birimi:

Aşağıdaki kriterleri dikkate alarak, YHKM kararı ile Tarım ve Orman İlçe Müdürlüklerinde bir operasyon birimi oluşturulabilecektir.

- Bir bölgede birden çok sayıda mihrakın bulunması,
- Enfekte mekanların TOBİM' den uzak mesafede olması,
- Popülasyon yoğunluğunun çok yüksek olması,
- Popülasyonun yoğun olduğu alanda işletmelerin çok yakın olması.

Operasyon birimi YHKM' nce alınan kararlara uygun olarak aynı görevleri yerine getirecektir.

4.2. YHKM Üyeleri

- **Başkan:** Vali veya görevlendireceği Vali Yardımcısı,
- **Başkan Vekili:** Tarım ve Orman İl Müdürü,

Üyeler

- Hayvan Sağlığı Yetiştiriciliği Şube Müdürü,
- Salgının çıktığı yerin Belediye Başkanı/Başkanları,
- Belediye zabıtası temsilcisi (belediye sınırları içinde),
- İl Jandarma Komutanı
- İl Emniyet Müdürü,
- İlçe/bölge ya da İl Mali Bölüm temsilcisi (Defterdar/Mal Müdürü),
- İl Sağlık Müdürü,

- Orman Bölge Müdürlüğü Hatay Şube Müdürü,
- Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı,
- Yetiştirici Birlikleri Başkanları

Gerek görülmesi durumunda diğer kurum temsilcileri de YHKM' e üye olarak alınabilecektir.

4.3. YHKM' nde bulunan imkanlar ve fiziksel kaynaklar ve görev dağılımı

4.3.1. Tarım ve Orman İl Müdürlüğü

- a) Bütün izleme faaliyetlerinin tamamlanmasına kadar sadece bu amaç için kullanılmak üzere TOBİM bünyesinde bir çalışma odası bulunması,
- b) Bu odada haritaların incelenmesi ve yuvarlak masa grup toplantılarının ve tartışmalarının yapılmasını mümkün kılacak ayrı bir masa bulunması,
- c) Temin edilen odada en az iki kişi için yeterli masa alanı ile internet bağlantılı masa üstü bilgisayar, telefon ve gerekli teknik donanım bulunması,
- d) TURKVET veri tabanlı, UHKM ile ve diğer bütün gerekli veri tabanları, laboratuvarlar ve diğer kuruluşlarla bağlantılı bir kayıt sistemi bulunması,
- e) Bir NAI'nin ortaya çıkışıyla ilgili bütün olayları kronolojik sırayla kaydetmek üzere, başka faaliyetlerle bağlantı kurulmasına ve koordinasyona imkan sağlayan ortak bir günlük tutulması,
- f) Bir NAI salgını çıkması durumunda temasa geçilecek ve olayla ilgili olabilecek, il'deki özel kesimhane/kombina ve imha alanlarının bir listesi, İmha alanlarının bir listesinin hazırlanması,
- g) Köy ve kasaba yerleşimlerinin, topografik özellikleri, kamu yollarının gösterildiği ilçe veya daha geniş anlamda il veya bölgelerin ayrıntılı güncel haritaları (tercihan CBS formatında) İl Jandarma Komutanlığından temin edilmesi,
- h) NAI salgını çıkması durumunda temasa geçilmesi gerekli olan ve konuyla ilgili olabilecek ildeki yetkili çevre makamları ile çevreyle ilgili diğer kurumların güncel listesi hazırlanması,
- i) Karkasların, çevre ve özellikle yüzey ile yeraltı suları için bir zarar riski oluşturmayacak uygun tasfiye ve gömme sahaları Orman Bölge Müdürlüğü ve Belediyelerce belirlenmesi,
- j) Dezenfektanın ve karkas dekompozisyonu(bozulması)sonucu vücut dokuları ve sıvılarının çevreye ve özellikle yüzey ve yeraltı sularına yayılıp karışmasının izlenmesi ve kontrolü için önlemleri içeren liste,

k) İtlaf sonrası imha edilecek hayvan ve hayvan maddeleri Belediyelerin sağlayacağı konteynerler ve araçlarla çevreye zarar vermeyecek şekilde imha yerlerine ulaştırılması,

l) “Numune alma kitleri” bileşenleri (elemanları) ve koruyucu giysiler için gerekli depo alanı sağlanması,

m) Sabit ve gezici görevli veteriner hekim ekipleri listesi hazırlanması

4.3.2. İl Sağlık Müdürlüğü

Bulaşıcı Hastalıklar ile Mücadele Rehberi’ne göre insanlarda tek bir Avian Influenza vakasının görülmesi salgın olarak kabul edilmektedir. İl Sağlık Müdürlüğü, insanlarda görülen Avian Influenza hastalığının kontrolü için yapılacak çalışmaların planlanması, koordine edilmesi, izlenmesi ve denetlenmesi işlerini yürütecektir. Sağlık personeli ve halkın konu ile ilgili eğitilmesine katkıda bulunmak.

Bu kapsamda İl Sağlık Müdürlüğüne tanımlanan görevler şunlardır:

a) Tarım ve Orman İl Müdürlüğü tarafından bildirilen hayvan vakalarının temaslılarını takip etmek.

b) İl Hıfzıssıhha Kurulunu toplantıya davet etmek ve alınan kararların ilgili kurumlara tebliğini sağlamak.

c) İnsanlarda Avian Influenza görülmeye başlaması durumunda İl Sağlık Müdürlüğü tarafından hazırlanan Pandemi İnfluenza İl Eylem Planı dikkate alarak Tarım ve Orman İl Müdürlüğü ile beraber gerekli çalışmaları planlamak. Koordinasyonu ve anlık bilgi paylaşımını sağlamak üzere personel görevlendirmek.

d) İnsanlarda görülen Avian Influenza vakalarını kayıt altına alarak, vakaların hayvan temaslarının değerlendirilmesi için Tarım ve Orman İl Müdürlüğüne bildirimde bulunmak.

e) Vaka çıkan yerlerde toplu yaşam alanlarının ilaçlanması sağlamak.

f) İnsan vakalarından numunelerin uygun şartlarda alınmasını ve numuneleri Mikrobiyoloji Referans Laboratuvarları Daire Başkanlığına gönderilmesini sağlamak.

g) Avian Influenza vakalarının Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen vaka yönetim algoritmasına göre takip ve tedavilerini sağlamak.

h) Avian Influenza nedeniyle vefat eden vakalarının defin işlemlerinin uygun şekilde gerçekleşmesini sağlamak.

i) Sağlık personeli ve halka yönelik eğitimler düzenlemek.

4.3.3. Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Bölge Müdürlüğü

- a) Arazide çalışacak tüm personeli “Kuş Gribi” konusunda eğitmek.
- b) Hatay İli sulak alanlar listesini hazırlamak ve göçmen kuş rotalarını belirleyip KUŞ GRİBİ RİSK HARİTASI oluşturmak.
- c) Avcı Eğitimlerinde Sulak alan Riski/Kuş gribi konularını işlemek.
- d) Yaban Hayvanları üreten tesislerin kontrolünün sıklaştırılması.
- e) En az 3 yıl Kanatlılarda av yasağını, İl Av Komisyonuna önermek.
- f) Başlatılan av yasağını kurum olarak ciddi takip etmek. Bu hususta zaten var olan Jandarma, Köy Muhtarı, Kır Bekçisi yetkilisinin etkinleştirilmesinin sağlanması.
- g) İtlaf çalışmaları olur ise Çukur Standardını belirleyip ona uyulmasını sağlamak.

Çukur Standardı:

- ☐ Yerel Yönetici/ DSİ/ Orman Bölge Müdürlüğünün önerdiği yere açılmalı.
- ☐ Yerleşim yerlerinin dışına (İnsan ve hayvan aktivitelerinin olmadığı yerlere açılmalı.)
- ☐ Yeraltı ve yerüstü sularının etkilenmeyeceği yerler seçilmeli.
- ☐ Çukur için mümkün olduğunca geçirgen olmayan killi toprakların bulunduğu alanlardan seçilmeli.
- ☐ Çukur açıldıktan sonra, altına geçirgen olmayan tabaka kil serilmeli, üzerine kireç serilmeli. İtlaf edilen hayvanlar sızdırmaz kalın poşetlere konulmalı, üzeri en az 1 m toprakla örtülmeli (Yırtıcı vs. açmaması için). Toprak sıkılaştırılmamalı.
- ☐ Çukur kapandıktan sonra “buraya kuş gribine yakalanmış hayvan gömülmüştür dikkat ediniz” gibi uyarıcı levhalar konulmalı.

4.3.4. Diğer görevlerin kurumlara dağılımı:

- a) Dezenfektanın ve karkas dekompozisyonu (bozulması) sonucu vücut dokuları ve sıvılarının çevreye ve özellikle yüzey ve yeraltı sularına yayılıp karışmasının izlenmesi ve kontrolünden Belediyeler, Orman Bölge Müdürlüğü sorumludur.
- b) Köylerdeki itlaf sırasında İl Jandarma Komutanlığı, Merkez mahallelerde İl Emniyet Müdürlüğü güvenliği sağlayacaktır.
- c) İl Milli Eğitim Müdürlüğü tüm okullarda hastalıkla ilgili eğitici ve doğru bilgiler verecektir.
- d) Yetişkinlerin eğitiminde İl Müftülüğü gerekli bilgilendirmeyi yapacaktır.
- e) 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunun 246. maddesi gereğince nüfusu yirmi binden fazla olan Şehirlerde belediyelerce tayin edilecek mıntıklar içinde hayvan beslenmesi

yasaktır, denilmektedir. Bu nedenle şehirde hayvan beslenmesinin kontrolü belediyenin sorumluluğundadır.

f) Evcil Hayvanların çevreye verdiği rahatsızlıkların önlenmesi ve takibi 5199 sayılı kanun gereği Orman Genel Müdürlüğü sorumluluğundadır.

g) Hastalık çıkması durumunda İl Sağlık Müdürlüğü Valilik Makamının emirleri ve kendi mevzuatları doğrultusunda çalışacaktır.

h) İhtiyaç durumunda Veteriner Hekimler Odası ve Üyelerine yasaların ön gördüğü görevler verilecektir.

Operasyon Birimi Kurulması:

- Bir bölgede birden çok sayıda mihrakın bulunması,
- Enfekte mekânların TOBİM'nden uzak mesafede olması,
- Popülasyon yoğunluğunun çok yüksek olması,
- Popülasyonun yoğun olduğu alanda işletmelerin çok yakın olması nedenlerinden

dolayı Kriz Merkezimizin kararı ile İlçe Tarım ve Orman Müdürlüklerinde bir operasyon birimi oluşturulabilir.

5. YEREL UZMAN GRUBU

AI teyit edildiğinde YHKM bünyesinde bir Yerel Uzman Grubu oluşturulur.

5.1 Grup:

- Bölge VKEM'nden 1 kanatlı hastalıkları uzmanı veya genel viroloji uzmanı,
- TOBİM'nden 2 veteriner hekim
- TOBİM'nden 1 teknik ve 1 idari personel'den teşekkül

5.2 Grubun sorumlulukları:

- a) Şüpheli vakalarda söz konusu sahaya gitmek,
- b) Hastalığın muhtemel kaynağını ve yayılışını araştırmak,
- c) İşletmelerdeki muhtemel enfeksiyon süresinin tahmini,
- ç) Enfekte işletmelerin durumu, hastalığa karşı hassas olanlar ile diğer canlı hayvanların sayı ve türleri ile yetiştirme şeklinin belirlenmesi,
- d) İşletmenin büyüklüğü, yeri, diğer işletmelerle ve kamu yolları vs. ile ilişkisinin belirlenmesi
- e) Risk değerlendirmesi yapmak ve temas edilen/edilecek işletmeleri kategorize etmek,
- f) Örnek toplamak ve göndermek,

- g) Ulusal Uzman Grubundan uzmanlarla irtibat kurmak ve gerektiğinde onları araştırma için davet etmek,
- ğ) Gözlem/tetkik ve epidemiyoloji raporlarını incelemek ve değerlendirmek,
- h) YHKM, UHKM ve Ulusal Uzman Grubuna rapor ve tavsiyeleri iletmek,
- ı) Koruyucu kesim ve/veya itlafla ilgili olarak YHKM'ne tavsiyelerde bulunmak,
- i) KIB sınırları ve diğer kontrol tedbirleri hakkında tavsiyelerde bulunmak

Kaynaklar (Personel)

Bir NAI salgını sırasında çok sayıda personel ve ekipmanın YHKM' ne sevk edilmesi gerekecektir. Bu konu TOB' nın Personel Genel Müdürlüğü ve/veya GKGM' nün sorumluluğunda olacaktır. Gerektiğinde salgın çıkmayan diğer illerden personel temin edilebilir ve özel veteriner hekim yetkilendirilerek görevlendirilir.

6.UYGULAMA KILAVUZU

6.1. GİRİŞ

6.1.1.Tanım

Avian influenza, tavuk, hindi, ve diğer kanatlı türlerinin ve özellikle göçmen su kuşlarının asemptomatik enfeksiyondan akut ve öldürücü boyuta kadar değişen viral etiyolojiye sahip bir hastalıktır.

İhbarı mecburi avian influenza hastalığı, kümes hayvanlarında veya kapalı tutulan kuşlarda influenza A virüsünün, H5 veya H7 alt tiplerinin kanatlılarda oluşturduğu herhangi bir enfeksiyonu ifade eder ve bildirilmesi zorunludur.

6.1.2. Etiyoloji

Avian influenza virusları *Orthomyxoviridae* ailesinin A tipi virüsleri içerisinde yer alır. Tip A influenza virüsleri serolojik olarak 16 hemaglütinin (H1-H16) ve 9 nörominidaz (N1-N9) alt tipinde sınıflandırılırlar. Her virüsün görünür şekilde herhangi bir kombinasyon içinde bulunabilen bir HA ve bir nörominidaz antijeni vardır. Avian influenza tip A virüslerinin alt tiplerinin muhtemel kombinasyonlarının çoğunluğu kanatlı türlerinden izole edilmiştir. Bugüne kadar yalnızca H5 ve H7 alt tiplerinin hastalığa karşı hassas türlerde HPNAI'ye neden oldukları gösterilmiştir, ancak H5 ve H7 virüslerinin de hepsi virulent değildir.

6.1.3. Epidemiyoloji

Dünya üzerinde yayılışı

Avian influenza hastalığı, epidemiyolojisi nedeni ile dünya çapında sınır tanımadan etkili olmaktadır. AI virüsleri evcil kanatlılarda ve dünyanın her yerinde ekseriya sağlıklı görünüşlü göçmen su kuşları, kıyı kuşları ve deniz kuşlarında görülmektedir. Dolayısıyla kontrolü mümkün olmayan göçmen kuşlar aracılığı ile göç güzergahında dönemsel olarak taşındığı için göç yolları üzerinde olan ülkelerde hastalığın görülmemesi yada tamamen yok edilmesi mümkün değildir.

HPNAI virüslerinin H5 ve H7 alt tipleri Avrupa’da ve diğer yerlerde zaman zaman serbest yaşayan kanatlılardan izole edilmiştir. HPNAI nedeniyle 1983-84 yıllarında ABD’de Pensilvanya bölgesinde çıkan salgınlardan sonra son yıllarda insanlara bulaşan ilk H5N1 vakası 1997’de Hong Kong’da görüldü. Virüsün bulaştığı 18 kişiden 6’sı öldü. Hong Kong hükümeti bütün kümes hayvanlarını itlaf etti ve salgın sona erdi. Daha sonra 2000 yılında İtalya’da büyük bir salgın yaşandı. 2001 yılında Honduras’ta, 2002 yılında ABD (Virginia, Kuzey Carolina, Connecticut) ve Şili’de, 2003 yılında Hollanda, Belçika, Almanya ve Güney Kore’de salgınlar görüldü. 2003 yılında Hollanda’da H7N7 virüsünün yol açtığı bir kuş gribi salgını sonucu ülkedeki kümes hayvanlarının yaklaşık üçte biri, yani 30 milyondan fazlası itlaf edildi. Hollanda’da 89 insana H7N7 virüsü bulaştı, bunlardan bir veteriner hekim öldü. Belçika’da aynı virüs nedeniyle 2,7 milyon, Almanya’da 400 bin kümes hayvanı itlaf edildi. 2004 yılında Güney Afrika, Honduras, Endonezya, Hong Kong, Kamboçya, Laos, Malezya, Pakistan, Şili, Tayland, Tayvan, Vietnam’da, 2005 yılında ise Moğolistan, Kazakistan, Rusya Federasyonu’nda ve Türkiye’de görüldü. 2006 yılında 30’dan fazla ülke, kuş gribi salgını tespit ettiğini bildirdi. Bu salgınlardan çoğu yabani kanatlılar arasında görüldü.

Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatı (OIE) verilerine göre 2003-2008 yılları arasında evcil ve yabani hayvanlarda, toplam 61 ülkede 5.000 ‘in üzerinde kuş gribi vakası rapor edilmiştir. 2007 yılında 27 ülkede; 2008 yılında ise Çin Halk Cumhuriyeti, Mısır, Almanya, Hindistan, İran, Tayland, Türkiye, Ukrayna, İngiltere ve Vietnam başta olmak üzere toplam 22 ülkede vaka rapor edilmiştir.

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre 2003 yılından günümüze kadar kuş gribinin 3 Kasım 2016 itibarıyla dünyadaki bilançosu ise 16 ülkede toplam 856 vaka ve 452 insan ölümü şeklinde olmuştur. Dünyadaki son durum için OIE ve WHO bültenlerinin son yayınlarına bakılabilir.

Türkiye deki son durum

Ülkemizde AI hastalığı ilk kez 07 Ekim 2005 tarihinde Balıkesir'in Manyas ilçesi, Kızıksa Beldesinde tespit edilmiştir.

2005 ve 2006 yıllarında (07.10.2005-31.03.2006) toplam olarak; 49 ilde 200 merkezde köy tavuklarında, 18 ilde 30 merkezde ise yabani kuşlarda bireysel vaka olarak hastalık görülmüştür. Yaşanan salgında 54 il etkilenmiştir. Samsun ilindeki bir mihrakta Düşük Patojen İhbarı Mecburi Avian Influenza (LPNAI) H7N1 ve Yüksek Patojen İhbarı Mecburi Avian İnfluenza (HPNAI) H5N1 virüsü izole ve identifiye edilmiştir. Diğer tüm vakalarda ise Yüksek Patojen İhbarı Mecburi Avian İnfluenza (HPNAI) H5N1 virüsü izole ve identifiye edilmiştir. En son vaka 31.03.2006 tarihinde çıkmış olup, 01.05.2006 tarihinde hastalık tamamen sona ermiş ve durum OIE'ye bildirilmiştir.

2007 yılı Şubat ayında ise Batman ve Diyarbakır ilinde toplam 17 yerleşim birimindeki köy tavuklarında ve yabani kanatlılarda bir bireysel vaka olmak üzere H5N1 tipi avian influenza hastalığı görülmüştür. 26 Şubat 2007 tarihinden itibaren yeni bir hastalık vakasının görülmediği ve 2 Nisan 2007 tarihi itibarıyla ülkemizde hastalığın tamamen sona erdiği OIE'ye bildirilmiştir.

2008 yılında ise hastalık Zonguldak, Samsun (2), Sakarya (2), Sinop ve Edirne illerinde görülmüştür. Hastalık sadece köy tavuklarında görülmüştür. 12 Nisan 2008 tarihinde Edirne ilindeki son hastalık mihrakı söndürülmüş ve OIE'ye bildirilmiştir.

2015 yılında ise Kastamonu, Balıkesir ve Manisa ilinde olmak üzere 3 mihrakta hastalık görülmüş olup, 3 ay yapılan izleme çalışmalarının ardından OIE' ye 15.08.2015 tarihinde ülkemizin hastalıktan arı olduğu bildirilmiştir.

Bölgemizde birçok ülkede hastalığın görülüyor olması, ülkemizin de yaban kuşları göç yolları üzerinde bulunması ve mevsim itibarıyla riskli döneme girilmesi nedeniyle hastalık riski artmıştır

AI virüsünün Ülkemize ve İlimize girişi ile ilgili risk değerlendirmesi

- Göç yolları
- Doğa parkları ve göller
- Yaban hayatı ve Avcılık
- Su kuşlarının dışkıları ile kontamine olmuş durgun ve akar sular
- Köy kanatlı hayvanları
- Enfekte kanatlıların hareketleri
- Enfekte bölgelerdeki insan hareketleri

- Canlı kanatlı pazarları
- AI enfeksiyonunun problem teşkil ettiği ülkelerden enfekte canlı kanatlıların ya da ürünlerin yasal ya da yasa dışı yollarla ithalatı.

Epidemiyolojik açıklamalar

1. Hastalığa karşı hassas türler

AI virüsü neredeyse tüm ticari, evcil ve yabani kanatlı türleri için enfektif özellik taşır. Maymun, domuz, dağ gelinciği, at, sığır, kedi, fok ve balinada da enfeksiyon oluşturduğu bildirilmiştir. Kanatlı hayvanlar dışındaki türlerin HPAI virüslerinin yayılmasındaki rolleri tam olarak anlaşılamamış olmakla birlikte, üstlendikleri rol sınırlı görünmektedir.

2. Virüsün Dayanıklılığı

Çevrede; İnfluenza virüsleri çevresel ortamda, özellikle serin ve nemli koşullarda uzun zaman sürelerinde canlılıklarını korurlar. Virüsün enfektivitesi, dışkıda 4 °C’de 30-35 gün ve 20 °C’de 7 gün, dışkıyla kirlenmiş suda 17°C’de 105 gün, karkaslarda oda ısısında birkaç gün ve 4°C’de ise 23 gün süre ile muhafaza edilmiştir. İnfluenza virüsleri çok fazla su kuşlarının bulunduğu göllerden ve havuz sularından da izole edilmiştir.

Konakçıda; AI virüsleri tavuklar için olduğu kadar diğer türler için de çok çeşitli virülens özelliği göstermektedir. Kanatlı türlerinde solunum, sindirim ve/veya sinirsel belirtilerin görüldüğü yüksek oranda mortaliteye neden olabilen son derece bulaşıcı viral bir hastalıktır. Diğer kanatlı türlerinde HPNAI virüs enfeksiyonu klinik olarak asemptomatik’den çok öldürücü özelliğe kadar değişen bir aralıkta meydana gelebilir. Su kuşları ve deniz kuşları gibi yabani su kanatlıları AI virüsünün önemli rezervuarları olarak bilinmektedirler ancak bu hayvanlar enfeksiyonun klinik belirtilerini çok seyrek olarak gösterirler.

Hastalığın klinik belirtileri virüsün solunum kanalında replikasyonu ve bunu müteakip iç organlarda ve beyinde sistemik replikasyonu sonucunda meydana gelir. Nonpatojenik virüs suşları yalnızca solunum ve barsak kanalı yüzeyinde replikasyon gösterirler.

Karkaslarda; AI virüsü karkaslarda ortam sıcaklıklarında yalnızca birkaç gün canlılığını koruyabilirken buzdolabı sıcaklıklarında 23 güne kadar canlı kalır. Viremik safhada işlenen kanatlıların virüs içeren kanları veya dışkı materyali diğer karkasları bulaştırırlar. Paketleme ve depolama sırasında oluşabilen damlama da enfekte karkaslardan kontamine olmaları ihtimalinden dolayı önemlidir.

Et ürünlerinde; Virüs kanatlı et ürünlerinde canlı kalabilir. Pişirilmiş tavuk için inaktivasyon süresi hakkında virüs suşlarına göre farklılıklar bulunmuştur. Pişirilmiş tavuk etinde AI virüslerini öldürdüğü kabul edilen minimum sıcaklıklar;

70 °C’de en az 30 dakika;

75 °C’de en az 5 dakika veya,

80 °C’de en az 1 dakikadır.

Merkez iç sıcaklığın 70°C ye ulaştığı bir ısıtma işlem uygulamasında 1 saniyelik süre virüsün inaktivasyonu için yeterli olmaktadır.

Yemeklik yumurta ve yumurta ürünlerinde; Şiddetli olarak etkilenen kanatlıların yumurtlamalarının durmasına karşılık salgının erken dönemlerinde yumurtlanan yumurtalar, albümininde, sarısında ve/veya yüzeyde AI virüsü içerebilir. Virüs çatlak ya da sağlam kabuktan geçebilir, ya da daha önemlisi yumurta kaplarını bulaştırabilir. Yumurtalarda ve viyollerde canlı kalma süreleri geniş çapta yayılma için yeterli olmaktadır. Yumurta ürünleri diğer bir virüs kaynağıdır.

Döllenmiş yumurtalarda; AI virüsü enfekte damızlık tavukların yumurtladığı yumurtalardan izole edilmiştir.

Kanatlı yan ürünlerinde; Kanatlı sakatat unu ve evde beslenen hayvan yemleri genellikle 133°C’nin üzerinde bir saatten fazla ısıtma işlem görmektedir ve bu da AI virüsünü öldürmek için yeterlidir. Ancak eğer bu işlemler usulüne uygun olarak yapılmamış veya pişirilmiş ürün daha sonra işlenmemiş bir ürün ile karıştırılmış veya kontamine edilmişse, AI virüsü yan ürünlerde birkaç hafta canlı kalabilmektedir.

Atık ürünlerde;

AI virüsünün atık ürünlerde canlı kalma potansiyeli mevcuttur ve hareket öncesinde ürünler uygun işlemlere tabi tutulmadığı takdirde, virüs bu ürünlerin naklinde kullanılan araçlarla çevreye yayılabilir.

6.1.4. Hastalığın Yayılması

AI virüslerinin bütün suşları kanatlılar için yüksek yayılma özelliğinde değildir, yüksek ve düşük virülensli suşlar düşük yayılma özelliğine sahip olabilir, fakat sürüler yoluyla geçiş sonrası konakçı için taşıyıcılık kadar patojenite de sahada artış gösterebilir.

Yabani kuşlar; Göçmen su kuşları ile doğrudan ya da dolaylı temas kanatlılar için en önemli enfeksiyon kaynağıdır.

Canlı kanatlılar; Kanatlılar arasında yayılabilirlik AI virüs suşları arasında çok büyük farklılıklar sergilemektedir. Dışkı ve solunum salgıları ile temas önemli olurken hava yolu ile yayılma önemli görülmemektedir. Saha salgınlarının direkt yayılma mı yoksa kişi, araç ve gereçler yolu ile ikincil yayılma mı olduğu konusu karmaşıklık arz etmektedir.

Yumurtalar; AI virüsünün yayılma potansiyelinin olduğunu gösterir şekilde yumurta kabuğunda ve yumurta sarısı ve albüminde tespit edilmesine rağmen enfekte yumurtalar yolu ile dikey bulaşma ispat edilebilmiş değildir. Embriyo gelişiminin erken döneminde optimal kuluçka sıcaklıkları 37.2 - 37.7 °C AI virüsü için öldürücü olabilir, ya da enfekte embriyolar kuluçka esnasında virüs tarafından öldürülebilirler. Kuluçka sürecinde virüsün kalıcılığı yumurta kabuğu kontaminasyonu ile yüksek bir olasılıktır.

Araç gereçler; AI uzun mesafelere kuş kafesleri, peletler, yumurta doldurulan tepsiler, gübre, yem, bulaşık giysiler, ekipman ve taşıtlarla süratli bir şekilde yayılabilmektedir.

İnsanlar; Enfekte işletmelere giriş ve çıkışlarda, enfekte dışkı yada solunum yolu sekresyonları ile kontamine araç, ekipman, personel ve yem malzemelerinin hareketlerinde görevli insanlar etkenin taşınmasında rol oynayabilirler.

Diğer taşıyıcılar; Omurgasız hayvanların, yayılmanın epizootikler arası devamında rol oynadığına ilişkin herhangi bir bulgu mevcut değildir. Ancak düşük öneme sahip olmakla birlikte, omurgasız ya da omurgalı taşıyıcılarla mekanik taşınma ihtimali mevcuttur.

6.1.5.Hastalık Seyri

Virüsün önceden temiz olan bir sürüye, bölgeye ya da ülkeye girmesinin hızlı bir şekilde yayılma gösteren yüksek morbidite ve ölümlülük oranına sahip salgına yol açması olasıdır.

Sonuçlar

a) Halk Sağlığı

Avian İnfluenza virüsünün, genetik materyalindeki değişikliklerle (mutasyonla) insanlara yönelik olarak da hastalık yapıcı nitelik kazanabileceği ve salgınlara yol açabileceği ifade edilen bilgiler arasındadır. İnsandan insana bulaşmanın olmadığı virüsün, mutasyonla insandan insana bulaşma özelliğine de sahip olabileceği belirtilmektedir. H5N1 HPAI zoonotik bir hastalıktır.

İnsanlar enfekte kuşlarla yakın temas ve yoğun şekilde HPAI virüsleri ile kontamine ortamlarda çalışma yoluyla (enfekte kanatlıların kesimi, enfekte barınakların temizlik işlerinde çalışan kişiler) enfeksiyona yakalanabilirler. Enfeksiyon et ve yumurta gibi kanatlı

ürünlerinin muamele edilmesi ya da tüketilmesi ile yayılmaz. Influenza virüslerinin kanatlılar içindeki dönüşümünün azaltılması ve eliminasyonunun sağlanması için acil tedbirler alınması tavsiye edilmektedir. Hastalıkta önemli olan korunma önlemleridir. Bunun için kanatlı çiftliklerinde çalışanların hijyen kurallarına uymaları, eldiven ve maske gibi ekipmanlarla gerekli diğer korunma önlemlerini almaları sağlanmalı ve bu kişilerin bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi konusunda hassasiyet gösterilmelidir. Ayrıca, gerektiğinde virüslere etkili ilaçlarla korunma yoluna gidilebilir.

b) Sosyo-ekonomik kayıplar

Başlıca kayıplar yüksek oranda mortalite ile yumurta ve et üretimindeki azalma ve verimlilik düşüşünden kaynaklanan kayıplardır. Salgını yok etme politikasına bağlı olarak uzayan süreler nedeniyle daha başka kayıplar da söz konusu olabilir. Ürün akışındaki aksaklıklar ve azalan tüketim, salgının kontrol altına alınabilmesi için gerekli süreye bağlı olarak çiftliklerde, hizmet sektöründe ve ilgili endüstrilerde iş kayıplarına neden olabilir. Küçük bir salgında dahi endüstrinin yer değiştirmesi normal pazarlama şekillerinin değişikliği söz konusudur. Büyük ebeveyn ve temel nitelikteki sürülerde çok değerli genetik kayıp oluşabilir.

Salgın teyit edildiğinde ihracat pazarları kapanabilir, fakat bu süreç hastalıklı mülk politikası uygulanarak kısıtlanabilir. Bir mülk politikasının uygulanması halinde, uygulamaya konması ve sıkı şekilde yürütülmesi gerekli olan yok etme (kökünü kazıma) stratejisi ve hareket kontrolleri yetiştirme programları ve yumurta, tavuk, kanatlı, piliç, hindi ve et kanatlılarının satışı dahil bir çok endüstri uygulamalarının şiddetli şekilde aksaması sonucunu doğuracaktır. Çeşitli malların pazarlama sürelerinin ötesindeki gecikmeler önemli üretim maliyet artışlarına ve kısa zaman içinde kayıplara yol açabilir ve salgınlara doğrudan maruz kalmayan üreticileri arz kaybı ve aksaklıkları nedeniyle kayba uğratabilir. Ev ve Süs Hayvanları Satış Yerleri hayvan hareket kontrollerinden olumsuz etkilenebilir.

6.2. TEŞHİS

6.2.1. Klinik Belirtiler

Hayvanlarda görülen klinik bulgular oldukça değişkendir. Klinik bulgular hafif solunum yolu enfeksiyonu olan subklinikten, çok öldürücü akut generalize forma kadar değişkenlik gösterebilir. Klinik bulgular; iştahsızlık, şiddetli depresyon, yumurta veriminde ani düşme, yüzde ödem, ibik ve sakallarda siyanoz ve şişkinlikler, seröz mukozalarda peteşiyel kanamalar ve ani ölümler görülür.

6.2.2. İnkübasyon periyodu

İnkübasyon periyodu 3-7 gündür. OIE Kodunda düzenleyici amaçlar için inkübasyon periyodu olarak 7 gün olan maksimum inkübasyon periyodunun 3 katı yani 21 gün olarak kabul edilmiştir.

6.2.3.Klinik teşhis

a)Semptomlar

- ☐ Şiddetli depresyon, iştahsızlık
- ☐ Yumurta veriminde önemli düşüş
- ☐ Şişkin ve siyanotik ibik ve gerdan ile birlikte yüzde ödem oluşması
- ☐ İç zar (membran) yüzeylerde peteşiyal kanamalar
- ☐ Ani ölümler (mortalite %100'e ulaşabilir)

b) Lezyonlar

Tavuklarda;

- ☐ Ani ölüm olaylarında lezyonlara rastlanmayabilir
- ☐ Kaslarda şiddetli hiperemi
- ☐ Dehidrasyon
- ☐ Baş ve boyun bölgesinde subkutan ödemler
- ☐ Burun ve ağız boşluğunda akıntılar
- ☐ Konjunktivada şiddetli hiperemi bazen peteşiler
- ☐ Trakea lümeninde fazla miktarda mukoz eksudat veya şiddetli hemorajik trakeitis

- ☐ Sternumun iç tarafında, serozada ve abdominal yağda, seröz yüzeylerde ve vücut boşluğunda peteşiler

- ☐ Böbreklerde Şiddetli hiperemi, bazen hiperemi ile birlikte tubullerde ürat birikimleri

- ☐ Ovaryumlarda kanamalar ve dejenerasyon
- ☐ Proventrikülüsün mukozal yüzeyinde özellikle taşlık ile bağlantı noktasında kanamalar

- ☐ Taşlık hattında kanamalar ve erozyonlar
- ☐ Lenfoid dokularda ve bağırsak mukozasında kanamalı odaklar

Hindilerdeki lezyonlar tavuklardakine benzer, fakat tavuklardaki kadar belirgin değildir. HPAI ile enfekte olan virüs saçan ördekler klinik belirti veya lezyon göstermeyebilir.

6.2.4. Patoloji

a) Makroskopik lezyonlar

Birçok olguda hastalığın perakut formundan dolayı ölen kanatlılarda gözle görülebilen belirgin lezyonlar bulunmaz; bu tür tavuklar enfeksiyonu müteakip 1 ya da 2 gün içinde ölürlür. 1997 yılında Hong Kong'ta ve İtalya'da tavuklarda görülen akut enfeksiyonlarda, ölü tavuklarda akciğerlerde şiddetli hiperemi, kanama ve ödem bulunmaktaydı; diğer organ ve dokular normal görünüme sahiptiler. İnokülasyondan 3-5 gün sonra görülen hastalığın akut formunda görülebilir lezyonlar daha değişkendir. Tavukların tüyleri kabarık, ibik ve sakal hiperemik ve siyanotik, baş şişkindir. İbik ve sakaldaki değişiklikler ilerleyerek koyu kırmızıdan maviye kadar değişen, iskemik nekroz oluşan çöküntülü alanları meydana getirirler. HPNAI'ye neden olan virüs enfeksiyonlarında dahili karakteristik belirtiler hemorajik, nekrotik, hiperemik ve transudatif değişikliklerdir. Oviduktlarda ve bağırsaklarda sıklıkla hemorajik değişiklikler dikkati çeker. Hastalık ilerledikçe pankreas, karaciğer, dalak, böbrek ve akciğerler sarımsı nekrotik odaklar oluşur. Kanamalar peteşiyel ve ekimotik karakterde olup abdominal yağ, seröz yüzeyler, periton ve perikardium'u kaplar. 7-10 gün yaşayabilen kanatlılarda hava keselerindeki ve peritondaki şiddetli yangıya bağlı olarak periton boşluğu genellikle yırtılmış yumurtadan köken alan yumurta sarısı ile doludur. Kanamalara proventrikülüs'te ve özellikle taşlık ile birleşme bölgesinde rastlanabilir. Düşük Patojeniteli İhbarı Mecburi Avian Influenza (LPNAI) enfeksiyonlarda lezyonlar kataral, seröfibrinöz, mukopurulent ya da kazeöz yangı ile karakterize olarak sinüslerde görülebilir. Trakeal mukoza ödematöz olabilir ve lumeninde serözden kazeöze kadar değişen bir eksudat bulunabilir. Hava keseleri kalınlaşmış ve fibrinözden kazöze kadar değişebilen bir eksudat içerebilir. Kataral'dan fibrinöze değişen peritonitis ve yumurta sarısı peritonitisi görülebilir. Özellikle hindilerde sekum ve/veya ince bağırsakta kataral'dan fibrinöze değişen enteritis tablosuna rastlanabilir. Yumurtlayan kanatlılarda oviduktlarda eksudat bulunabilir.

Hava keselerinde kalınlaşma şekillenebilir ve hava keselerinin içi, özelliği fibrinözden kazeöze değişebilen eksudat ile dolu olabilir. Kataral'dan fibrinöze değişen peritonit ve yumurta sarısı kaynaklı peritonit gözlenebilir. Özellikle hindilerde, sekumlarda ve/veya bağırsaklarda kataral'dan fibrinöze değişen enterit gelişebilir. Yumurtlayan kanatlılarda ovidukt'da eksudata rastlanabilir (Easterday *et al.* 1997). Beyin ve diğer organlarda vaskulit her ne kadar AI hastalığını çağırırsa da, yukarıda açıklanan makroskopik değişimlerde gözlenen histopatolojik lezyonlar HPNAI için ayırıcı nitelikte değildir.

b) Mikroskopik lezyonlar (histopatoloji)

Histopatolojik lezyonlara yukarıda belirtilen makroskopik değişiklikler içinde rastlanır, ancak beyinde ve diğer organlarda vazkulitisin hastalığın önemli belirtisi olabilmesine rağmen bunlar HPAI için kesin değildir.

6.3. SALGIN YÖNETİMİ

Salgın yönetimi; 5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ile Tavuk Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele Yönetmeliği'nde yer alan hükümlere göre yürütülür.

6.3.1. Hastalık Bildirimi ve Şüphesiyle İlgili Yönetim:

1. Sorumluluk:

Kanatlı işletmelerinde AI hastalığından şüphelenildiği durumlarda ya da hastalık görüldüğünde ilgili mevzuat uyarınca hastalık ihbarını alan makamlar İl Tarım ve Orman Müdürlüğüne veya İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğüne derhal bildirir.

Şüpheli durumların bildirilmesi Resmi Veteriner Hekimi (RVH) bilgi temini açısından desteklemesi gereken Şirket Veteriner Hekimi veya özel Veteriner Hekimler için de zorunludur. Resmi Veteriner Hekim hastalık mahalline gelinceye kadar hastalık mahallindeki köy, kasaba, şehir, çiftlik ve işletmelerdeki görevli ve yetkililer tarafından aşağıdaki tedbirler alınır,

- ☐ Hasta kanatlıların bulunduğu yere giriş ve çıkışlar önlenir,
- ☐ Ölen hayvanlar muayene ve teşhis için muhafazaya alınır, kokuşma halinde ise herhangi bir ifrazatı akmayacak şekilde hayvan uğrağı olmayan bir yere sürüklenmeden nakledilir. İki metre derinlikteki çukurlara kireçlenerek gömülür,
- ☐ Hastaların temas ettiği ve hastalara ait her çeşit eşya, hayvan yemi ve hayvan maddelerinin dışarıya çıkarılması yasaklanır,
- ☐ Hasta hayvanların bakımı için yeterli sayıda kişiler görevlendirilir. Görevli kişinin dışında tecrit mahallerine hiç kimsenin girmesine izin verilmez. Hastaların bakımı ile görevlendirilenlerin, sağlam hayvanlarla ve bunlara ait malzeme ile temasları önlenir,
- ☐ Alınan tedbirlerin uygulanmasından, köylerde muhtarlar ve hayvan sahipleri, Şehir ve kasabalarda belediyeler, mahalle muhtarı ve hayvan sahipleri, çiftlik ve işletmelerde ise hayvan sahipleri, işletme sorumlusu ve bakıcılar sorumludur.

AI Şüphesi bildirilir bildirilmez Resmi Veteriner Hekim (RVH) hastalık şüphesini bildiren kişiyi hemen tespit eder ve aşağıdaki konularda bilgi toplar:

- ☐ Hastalık çıkan yer, çiftlikteki kanatlıların ve diğer hayvanların özellikleri ve sayıları,
- ☐ Hastalık yerindeki personel ve taşıt varlığı,
- ☐ Yakın geçmişe ait kişi, ekipman, taşıt ve hayvan hareketleri,
- ☐ Olay yerinde dezenfektan ve ilgili mekanların dezenfeksiyonunda kullanılacak ekipmanın bulunup bulunmadığı,
- ☐ RV çiftlik düzeyinde şüpheli mekanlarda insanların, hayvanların, ekipman ve taşıtların hareketlerini önlemek için gerekli işlemleri koordine eder ve o arada: HSYŞ Müdürüne, Şube Müdürü de GKGM' ye veya UHKM haber verir.
- ☐ Bölge VKAE' yi AI Şüphesi konusunda bilgilendirilir,
- ☐ Mevcut kitten bir adet alır.
- ☐ AI şüpheli çiftliğe en yakın görevli veteriner hekim birimini belirler.

2.Erişim

- ☐ Hastalık ihbarını alan resmi veteriner hekimin her ne kadar en seri vasıta ile en geç 24 saat içinde hastalık yerine gitmesi gerektiği belirtilmiş olsa da “ilk vaka” senaryosunda 2 saat içerisinde, “gittikçe artan” senaryoda ise 1 saat içerisinde işletmeye ulaşmak için her türlü çaba sarf edilmelidir. İl yada İlçe Müdürü gerekli vasıtayı temin etmekle yükümlüdür. Hastalık yerine gidilmesi için İl veya İlçe Müdürlüğünün imkanlarının yeterli olmadığı durumlarda mülki ve mahalli idare ve zabıta makamları gereken her türlü kolaylığı ve yardımı göstermeye mecburdur,
- ☐ İhbarı alan resmi veteriner hekim olay mahalline gitmeden önce gerekli hazırlıkları yaparak olay mahalline hareket eder ve gittiği aracı işletmenin dışına veya uygun bir mesafeye park ettirme konusunda gerekli titizliği göstermek zorundadır, enfekte mekanlara erişim bütün giyeceklerin değiştirilmesinden sonra sağlanmalıdır. Bir kullanımlık giysiler, şapkalar, ayakkabı galoşları, çiftliğe giriş yapan bütün personel tarafından giyilmelidir. Bir soyunma odası tespit edilmelidir, bu odada geniş plastik çantalar, mukavva kutular, lateks eldivenler, ve yeterli miktarda dezenfektan solüsyonlar bulunmalıdır. 1 no' lu kit'in diğer bileşenleri kanatlı barınağı/kümesine girişten sonra içeride kullanılacaktır.
- ☐ Konuyu araştırmak amacı ile görevlendirilen enstitü uzman veteriner hekimi sadece Avian Influenza şüphesi olan işletmelere ziyarette bulunabilir. İlde birden fazla vakada görevlendirilmiş ise şüphesi en az olan işletmeden şüphesi en güçlü olana doğru ziyaretlerini yapmalıdır. Bu uzman veteriner hekim şüpheli durum sona ermesine kadar veya şüpheli

durumun teyit edilmesi halinde enfekte olmuş işletme ile son temas gününden sonra 3 gün boyunca diğer kanatlı işletmelerini başka nedenlerle dahi olsa ziyaret etmemelidir.

6.3.2. Şüpheli mihraklarda ve vakalarda takip edilecek prosedürler

6.3.2.1. Ön mihrak araştırmasının yapılması

Yabani kanatlılarda mihraklarının araştırılması evcil kanatlılara oranla daha kolaydır. Çünkü çok az detay vardır ve olaydan ziyade kaynağın ve yayılmanın izlenmesi açıklanmaya çalışılır. Yüksek riskli yabani kuşlar ve bunların evcil kanatlılarla potansiyel temasının doğrudan ya da dışkıları ile bulaşık sularla olduğunun bilinmesi de önemlidir. Mihrak araştırması formunda verilen sayfayı kullanarak şüpheli bölgenin kabaca haritasını, yabani kuşların öldüğü yeri, yakında bulunan kümeslerin yerleşimini, yabani kuşların yoğunluğunu ve konakladıkları yerleri gösterilerek (göl, gölet, sulak alan, vb.) bir kroki şeklinde belirtilmesi gerekir. Her lokasyonda ölen hayvanlar not edilir. Ayrıca bunlardan mümkün olduğunca iyi kalitede örnek alınması, ölü hayvanların tüm karkaslarının olduğu kadar ölü hayvanlardan sıvap örnekleri alınması da önemlidir.

Ayrıca etkilenen tür veya türler tanınmaya çalışılmalıdır. Bunun için yabani kanatlılar hakkında deneyim ve bilgi sahibi olunması gereklidir. Yöre halkı muhtemelen bu hayvanların yerel ismini ve hangi grup olduklarını bilebilirler fakat bazen bu türler karıştırılabilir, (örneğin; karabataklar ile ördek türlerinin karıştırıldığı gibi). Eğer bölgede ornitolog bulunuyorsa ondan yardım istenilmelidir.

Yabani kanatlının tarifini yaparken ölçülerini vermek, gövde rengini, ayak ve bacaklarının rengini, kanatlarının renk ve şeklini ve özellikle bariz görünen özelliklerini tarif ederek yazmak çok önemlidir. Yabani kuşun değişik birkaç pozisyonda ve kanatları açılarak fotoğrafını almak en idealidir. Fotoğraf alınırken en önemli nokta ölçüleri göstermektir. Bunun için yanına bir cetvel ya da ölçüsü bilinen bir kurşun kalem gibi bir cisim koymak gereklidir.

Ticari kanatlılarda, köy tavuklarında ve yaban kuşlarında Avian influenza mihrak araştırması aşağıdaki şekilde yapılır.

Mihrak araştırmasında aşağıda belirtilen basamaklar takip edilir.

- 1) Hastalık var mı?
- 2) Hastalığın tarif edilmesi ve ne kadar süreden beri görüldüğü?
- 3)Etkilenen ünitenin tanımlanması ve hangi hayvanların hastalandığı, hangilerinin hastalanmadığı?

- 4) Aynı bölgede etkilenen diğer üniteler (ticari çiftlikler, köyler, vb.) hakkında detay bilgileri?
- 5) Hastalık nereden ve ne şekilde gelmiş olabilir? (kaynağın bulunması için izleme)
- 6) Hastalık nereye ve ne şekilde yayılmış olabilir? (yayılmanın bulunması için izleme)

Mihrak araştırması basit teknik bir iş olarak gözükmekle beraber pratikte özellikle tekrarlanması açısından zor bir iştir. İnsan beyni yanılabilir veya bazı şeyleri unutulabilir. Çok kısa zamanda birçok ziyaret yapılması da bir etkidir. Mihrak araştırma formları, sorulması gereken soruların hatırlanması için tasarlanmış bir rehberdir. Vaka yerinde araştırma yapan ve gözlemleyici kişi için de hatırlamak ve ne olup bittiğini görmek açısından önemlidir. Bazen de alınan raporların veya telefonla yapılan ihbarların her zaman doğru olmadığı da bilinmelidir.

Küçük teknolojik yardımlar ile bazı küçük anahtar bilgilerin bir araya toplanması daha kolaydır. İlk olarak, bir dijital kamera ile alınan fotoğraf lezyonların tarif edilmesinden daha etkilidir. Bir resim binlerce kelimeyi anlatır, kolay ve çabuk bir şekilde e-posta ile gönderilebilir.

İkinci olarak yerleşim ve konum gelmektedir. Köy ve ilçe adı vakanın yerini belirlemede çok yardımcıdır fakat kesinlik arz etmez ve yanlışlara sebep olabilir, çok doğru ve hassas bir haritalama için yeterli değildir. Bunun için elde taşınabilen GPS üniteleriyle mihrak koordinatlarını tespit etmek gereklidir.

HPNAI şüpheli durumlarda sahada nekropsi yapılmayacağını HATIRLAYINIZ. Karkaslar bütün olarak laboratuvara gönderilmelidir. Ayrıca bu gönderilen karkaslardan ve diğer ölümlerden kloakal sıvap alarak karkasların beraberinde gönderiniz.

Ölen hayvanların karkaslarında oluşan post-mortem değişiklikler (özellikle pH) nakliye esnasında virüsü inaktive ettiğinden laboratuvara gönderilmeden önce kloakal sıvapların alınması gereklidir.

RV tarafından daha sonra aynı işletmede çıkabilecek diğer vakalardan da numune alınıp gönderilebilir. Böyle durumlarda RV, aşağıda alınan işletmedeki önlemler devam ederken tekrar bu önlemlerin alınmasına gerek olmadığını dikkate alarak, hepsini veya bir kısmını göz ardı ederek uygulamalara devam edebilir.

Fakat numune alma sadece bir basamaktır. Hastalığın ne kadar süredir görüldüğü, muhtemel bulaşma ve yayılma kaynağı gibi hastalık hakkında doğru bilgilerin toplanması, başarılı kontrol önlemlerin alınması için daha önemlidir.

1) Hastalık var mıdır?

Bu detaylı olarak yapılan geçmişe ait sorgulama ve klinik muayene ile cevaplanabilir. Laboratuvar testlerinin sonuçlarının sahadaki klinik bulgular ile birlikte eşit önemde kullanılmasının bilincinde olunmalıdır. Yalnız başına ne klinik senaryo, ne de laboratuvar sonuçları teşhis için yeterli sonuç verir, her ikisi beraberce kullanılmalıdır.

Başlangıçta sadece klinik senaryo olmasına rağmen sonuçların elde edilmesi zaman almaktadır. Herhangi bir laboratuvar sonucunun bulunmadığı bu noktada bazı önlemlerin alınması gerekebilir. Mümkün olduğunda aynı gün içinde çabuk laboratuvar test metod sonuçları klinik senaryoya ilave edilmelidir. Bu bilgi alındığı zaman durum yeniden değerlendirilerek önlemler değiştirilebilir.

Klinik senaryo:

Bu hastalığın geçmişi ve klinik bulgularının bir kombinasyonudur: Bu, yetiştirmenin tipi, hayvanların tipi, hastalığın geçmişi ve seyri, ölüm oranı, hastalanma oranı, vaka ölüm oranı ve periyodu (hastalığın başlangıcından araştırma zamanına kadar) gibi görülen problemlerdir.

Hastalığın geçmişi:

Hastalık yerinin konumu, işletme tipi ve kapasitesi buraya dahil edilmelidir. Bunun epidemiyolojik üniteden ayrı olduğu hatırlanmalıdır. Söz gelimi, epidemiyolojik ünite hastalığın kontrol edilmesi amacıyla bir köy olabilir. Fakat araştırmacı, hastalık mihrak araştırmasında sadece tek yetiştiriciye ait hayvanlara odaklanmalıdır. Şayet bir köyde etkilenmiş birkaç kümes bulunuyorsa, her biri ayrı bir şekilde araştırılmalıdır. Bunun sonucunda epidemiyolojik ünite için birleşik bir tablo oluşturulabilir.

Bu bilgilere, hastalığın geçmişi hayvancılık ünitesinin tipi, hastalığın başladığı ünitenin tipi, hangi hayvanların etkilendiği, ne süredir hastalığın devam ettiği (ve ne zaman başladığı), kaç hayvanın hastalandığı (hastalanma yüzdesi), kaç tane hayvan öldüğü (ölüm yüzdesi) ve hastalananlardan kaç tanesinin öldüğü (ölüm oranı) dahil edilmelidir. Problemin ne kadar süreden beri görüldüğünü bilmek de önemlidir (2 günlük bir süre içinde %50 ölüm görülmesi ile 2 haftalık bir süre içinde %50 ölüm görülmesi çok farklıdır). Hastalığın kümes içinde veya kümesler arasında yayılmasına ait bir bulgu var mıdır? Ayrıca çevrede ve hastalık çıkan kümeşte daha önceki hastalık geçmişi de belirtilmelidir.

Klinik bulgular:

Ne kadar süredir hayvanlar hastadır? Hayvanlar ölüyor mu? Ne çeşit klinik bulgular görülüyor? Görülen lezyonlar var ise nelerdir? Şayet var ise, görülenleri belirtiniz?

ÖNEMLİ NOT: Eğer Yüksek Patojen Avian influenza hastalığından şüpheleniyorsanız sahada nekropsi yapmayınız !!!!

Şayet mümkünse hasta ve ölen hayvanların fotoğrafını çekiniz. Bu çok önemli ipuçları verebilir. Özellikle görülen tüm lezyonların fotoğrafını çekiniz.

Avian influenza hastalığı için klinik bulgular oldukça çeşitlidir. Solunum sistemi semptomları, ishal ve/veya sinirsel semptomlar gösteren ve ani oluşan yüksek oranda ölümler görülen bir kümeste büyük bir ihtimalle iki hastalık vardır: Newcastle hastalığı veya Avian influenza hastalığı.

2) Hastalığın detaylı olarak tarifi ve ne zamandan beri var olduğunun tanımlanması

Şüpheli hastalığın gerçekten mevcut olma olasılığının belirlenmesi için inceleme yapılarak kayda alınması gereklidir. Fakat kayda alma sırasında yapılanlar mümkün olduğunca dikkatli olarak yapılmalıdır. Mümkün olduğunca hasta hayvanların ve lezyonların fotoğrafları alınmalıdır. Lezyonlar dikkatlice incelenmeli ve sahibinden dikkatlice sorgulanarak anamnez alınmalıdır. Hayvanların ne kadar süredir bu semptomları gösteriyor diye sorulması, bize ilk semptomları görüldüğü tarihi verecek ve bu tarih bize hastalığın geriye ve ileriye doğru izlenmesinde, mümkün olabilecek yayılma yerleri ve işletmeler hakkında bilgi verecektir. Hastalığın minimum ve maksimum kuluçka süresi kullanılarak yapılacak hesaplamayla geriye yönelik , ikinci olarak da virüsün saçılmasına esas olan gerçek klinik bulguların başlamasıyla ilgili ve ileriye daha fazla yayılmanın durdurulması için gerekli olacak tarihler belirlenebilir.

3) Normal ve hasta hayvanlar ile etkilenmiş ünitelerin detaylı tarif edilmesi:

Bunların bazıları hastalığın geçmişine dahil edilecektir. Detaylı tarife hatasız coğrafik yerleşim dahil edilmelidir (X ve Y koordinatları ve harita koordinatları). Şayet mümkünse en yakın köy, en yakın ilçe ve il isimleri ile söz konusu yerlerin köyden uzaklıkları da verilmelidir. Yörenin coğrafik yapısı hakkında kısa bilgi, ana yollara yakınlık, köyün yüzölçümü ile ilgili bilgilerde verilmelidir. Bir A4 kağıda bu bilgileri içeren bir kroki çizilmesi de idealdir. Bu kroki şeklinde hazırlanan haritanın bir sanat çalışması gibi olması ve ölçekli yapılarak zaman harcanması gerekmemekte sadece ilgili yerlerin uzaklıklarının yazılması ve gereken coğrafik bilgilerin kayıt edilmesi yeterlidir. İşletmelerin tipinin ve diğer işletmelerle

bağlantısı kayıt edilmelidir. Köydeki diğer kümesler ile ne çeşit bir temas söz konusudur? Tavukların bütün gün boyunca sadece çiftliğe ait arazide mi yoksa bütün köyde mi dolaşmalarına müsaade ediliyor? Komşu işletmelerle veya mülkler ile arada ne gibi bir sınır bölmesi bulunmaktadır? Kümes ne çeşit bir kümedir? Ne çeşit bir bakım uygulanmaktadır? Hangi türden ve tipten kanatlılar bulunmaktadır? Hangileri ve ne sayıda etkilenmişlerdir? Hiç etkilenmeyen tür ve tip var mıdır? gibi soruların cevapları da yazılmalıdır?

4) Aynı bölgede etkilenen diğer ünitelere ait detaylar?

Yörede bilgi veren kişilere daha önce benzer hastalık olaylarının diğer işletmelerde görülüp görülmediği sorulmalıdır. Köy tavukçuluğu yapılan kümesler için de aynı köy ve diğer köylerle ilgili olarak sorular sorulmalıdır. Ancak bundan sonra hastalığın yayılması ile bir fikir oluşturulabilir. Her hastalık mihrakı için, kümes ve işletme tipi ile büyüklükleri ve hayvan sahipleri ve onların yerleri ile ilgili olarak bilgi veren kişilerden alınan tüm bilgiler mümkün olduğunca bir araya toplanmalıdır.

Not: İdentifiye edilen her vaka için ayrı bir hastalık araştırılması yürütülmelidir.

5) Kaynağın izlenmesi (Hastalık nereden gelmiş olabilir?)

Bu iki sebepten çok önemlidir.

Birincisi, hastalığın geldiği yerin araştırılıp öğrenilmesiyle hastalığın nasıl yayıldığı ve alınacak kontrol önlemleri için ortak bir yol bulunması sağlanabilir. İkincisi ise, sadece hastalığın görüldüğü işletmeler araştırılırken hastalığın nerelere yayılmış olduğu da tespit edilebilir. Kaynağın geriye ve ileriye doğru izlenmesi enfekte olabilecek olan işletmelerin önceden tespit edilmesini veya bu işletmelerin korunmasını ve böylece her tarafa yayılmasını azaltır. Hastalık kaynağının izlenmesi için süre; ilk semptom ve bulguların görüldüğü tarihten bilinen en uzun kuluçka süresinin çıkarılmasıyla bulunacak tarihten başlar ve ilk semptom ve bulguların görüldüğü tarihten, bilinen en kısa kuluçka süresinin çıkarılmasıyla bulunacak tarihte biter. Örneğin, hastalığın kuluçka süresi 1-21 gün ise ve ilk hastalık belirtileri 25 Mayıs'ta görüldü ise, hastalık kaynağının izlenme penceresi 4 Mayıs'tan 24 Mayıs'a kadardır. Bu süre zarfında işletmedeki bütün hareketler izlenmelidir. Yüksek riskli yaban kuşları, bunların dışkıları ya da bu dışkılarla bulaşık sularla temas evcil kanatlılar için potansiyel hastalık kaynağıdır. Mihrak araştırması formunda verilen sayfayı kullanarak şüpheli bölgenin kabaca haritasını, yabani kuşların yoğunluğunu ve konakladıkları yerleri belirterek (göl, gölet, sulak alan, vb.) bir kroki şeklinde çizersiniz.

6) Yayılmanın izlenmesi (Hastalık nereye bulaşmış olabilir?)

Bu faaliyetin önemi çok açıktır. Bu tür araştırmalar ile bu günlerde araştırma yapılan mihrakdan başka bir işletmeye bulaşma olup olmadığı bulunacaktır. Bunun çabuk bir şekilde tespit edilmesi ve uygun kontrol önlemlerinin alınması yayılmayı sınırlandıracak ve epideminin sona erdirilmesini sağlayacaktır. Virüs saçılımının izlenmesi aralığını bulmak için ilk bulguların görüldüğü tarihten klinik bulguların görülmesi için gerekli önceki maksimum gün çıkarılarak (HPAI için 2 gün) bulunur. Saçılmanın izlenmesinde son gün olarak da işletmede tüm önlemler alındıktan ve artık virüsün saçılmadığına dair garanti verilen gün alınır, genellikle bu etkilenen kümesteki tüm kanatlıların imha edildiği tarihtir. Örneğin; 25 Mayıs'ta ilk semptomlar görülmüş ve virüsün yayılımının klinik semptomların görülmesinden 2 gün öncesi olduğunu düşünürsek ve de 29 Mayıs'ta tüm etkili önlemlerin alındığı varsayılırsa yayılma aralığı penceresi 23-29 Mayıs'tır. (7 gün)

Hastalığın kaynağının izlenme aralığı genellikle yayılma aralığı için belirlenen süreden uzundur (dolayısıyla daha fazla iş gerektirir). Bu iki süre çakışabilir ve şaşırtıcı görülebilir. Bu aslında virüsün yayılması ve kuluçka sürelerinde mevcut değişkenlikten ve özellikle kuluçka süresinin hesaplanmasından kaynaklanır. Aynı nedenler ile birden fazla olası kaynak bulunması da ender değildir. Daha da önemlisi her zaman görünürdeki kaynağın doğru olarak tespit edilememiş olmasını da hesaba almak gerekir.

Kaynağın tahmin edilen rotası ve yayılma aynıdır, sadece yönü ve zaman periyodu farklıdır. Yayılma tespitinde doğru rota seçilmesinin araştırılması hastalığın epidemiyolojisine bağlıdır. Çok patojen Avian influenza'nın yayılma yolları gerçekten iyi anlaşılmalıdır. Maalesef bunlardan bir çoğu iyi bilinmemektedir, bu nedenle bilimsel araştırmaların baştan aşağı iyi bilinip takip edilmesi ve hepsini kapsamaları gereklidir. Bu hastalığın epidemiyolojisi bölümünde detaylı olarak tartışılmalıdır.

Kanatlılarda hastalığın teşhisi:

Bir çok veteriner hekimin günlük çalışmasında kanatlı hayvanlarla teması azdır. Bu nedenle sığır, koyun, köpek, vb. hayvanların hastalıklarına oranla kanatlı hastalıkları ile olan bilgileri sınırlıdır. Bu durum kanatlı hastalıklarının doğru ve hassas teşhis edilmesinde güçlük yaratmaktadır.

Sadece laboratuvarından alınan konfirme test sonuçlarına dayanılarak hastalığın varlığı veya yokluğu konusunda karar vermenin bazı dezavantajları (gecikme, numunenin kalitesi ve hatalı pozitif laboratuvar sonuçları gibi) bulunmaktadır. Teşhis klinik senaryo, ilk yapılan

abuk test sonuçları ve konfirmasyon için yapılan test sonuçlarının kombinasyonu şeklinde olmalıdır. Daha sonra yapılan pozitif mi yoksa negatif mi fakat klinik bulgular yok veya çok az gibi tartişmalara böylece açıklık getirilebilir.

NOT: Vaka tanımlarının amacı esnek bir uygulama için olanak sağlamaktır. Bildirilen vaka belki HPAI olabilir ve salgını onlemeye yonelik olarak her ihtimal seviyesindeki alınan tedbirler geçen zaman suresince değişen klinik senaryoya ve laboratuvarıdan elde edilecek sonuçlara gore düzeltilir.

Biyogüvenlik teriminin bahsedildiği her yerde iki temel prensip uygulama anlatılmaktadır.

a) Hareketlerin kontrolü

Biyogvenliğin temel prensibi enfekte olan ve olmayan yerlerin fiziksel olarak ayrılmasıdır. Mümkün olduğunca bu enfekte bölgelerden hayvanların, insanların, taşıtların ve diğer nesnelerin hareketleri onlenmelidir. Bu kontrol noktalarında biyogüvenlik kordonu oluşturularak yapılır. Canlı hayvanlar hiçbir koşulda bu kordonu geçemez. Eğer insanlar, taşıtlar veya diğer nesneler biyogüvenlik kordonunu geçecek ise, öncelikle etkili bir temizlik ve dezenfeksiyon uygulanmalıdır.

b) Temizlik ve dezenfeksiyon

Biyogüvenlik kordonunu geçmeden önce potansiyel olarak kontamine olan nesneler, taşıtlar veya giysiler öncelikle temizlenmeli ve sonra dezenfekte edilmelidir. Kirli nesnelerin dezenfekte edilemeyeceği bilinmelidir ve dezenfeksiyondan önce tamamen temizlenmelidir.

6.3.2. 2. şüpheli alanlarda ölen ve kokuşmuş hayvanların imhası

RV şüpheli mihraklarda veya vakalarda muhafaza altına alınan ölen ve kokuşmuş olan kanatlılar var ise bunların gömülmesi işlemine nezaret eder. Ölen ve kokuşmuş olan hayvanlar, hayvanların uğrağı olmayan, akarsulardan uzak, yer altı sularını kirletmeyecek yerlere uygun bir şekilde nakledilir ve en az iki metre derinliğindeki çukurlara kirelenerek gömülür.

Hasta veya l Kanatlılar ile çalışılırken Uyulması Gereken Yönergeler

- Kapalı bir alanda çalışmanız durumunda, iyi havalandırılan bir yerde çalışın.
- Dışarıda ve açık alanda çalışmanız durumunda toz, tüy ve kepek gibi aerosollerin solunması olasılığını azaltmak için, hayvanları tutarken rüzgarı mümkün olduğu ölçüde arkanıza alın.
- Dezenfekte edilebilen veya tek kullanımlık lastik veya lateks eldiven kullanın.

- Ellerinizi sık sık su ve sabunla yıkayın, bir yerden diğerine geçerken çalışılan yüzeyleri ve kullandığınız malzemeleri dezenfekte edin. Su ve sabun bulunmadığı durumlarda, alkol içeren el temizleyicileri veya % 10 oranında çamaşır suyu içeren su çözeltisi kullanılmalıdır.

- Tulum, lastik çizme ve lateks / lastik eldiven dahil olmak üzere, dezenfekte edilebilen veya tek kullanımlık koruyucu giysiler kullanın.

- Mukoza membranları yoluyla maruziyet riskini en aza indirmek için gözlük ve maske kullanın.

- Karkaslar da dahil olmak üzere, potansiyel olarak enfektif maddeleri dekontamine ve uygun şekilde de imha edin.

- Kanatlı hayvanlar ile çalışılırken yiyecek, içecek ve sigara kullanılmamalıdır.

6.3.2.3.Şüpheli İşletmelerde RV Tarafından Alınması Gereken Önlemler:

a) Şüpheli mihrakta bulunan kümes hayvanları veya diğer kapalı beslenen kuşlar ve bütün memeliler sayılır ve türlerine göre sayıları belirlenir.

b) İşletmelerde bulunan hasta, ölü veya enfekte olma şüphesi bulunan kümes hayvanları, diğer kapalı alanda beslenen kuşların ve evcil memelilerin sayısını gösteren bir liste hazırlanır. Bu liste, işletmeler tarafından şüpheli hastalık süresi boyunca yumurtlama, kuluçkadan çıkan civcivler, çıkım ve ölümleri içerecek şekilde güncellenir ve resmi veteriner hekim tarafından yapılan kontrollerde istenmesi durumunda resmi veteriner hekime sunulur.

c) İşletmede bulunan kümes hayvanları veya diğer kapalı beslenen kuşlar barındıkları binalara alınır ve kapalı şekilde tutulur. Bunların uygulanmadığı durumlarda veya hayvan refahı söz konusu olduğunda bu hayvanlar aynı işletmede bulunan diğer kümes hayvanları veya diğer kapalı beslenen kuşlarla temas etmeyecekleri başka bir kapalı bölümde tutulur. Bu hayvanların yabani kuşlarla temas etmemesi için uygun bütün önlemler alınır.

Resmi veteriner hekim, risk değerlendirmelerini temel alarak uygulanan önlemler ile kanatlıların varış yerini göz önüne alarak burada belirtilen önlemlerden ayrı olarak bazı istisnaları kabul edebilir.

ç) İşletmeye, kümes hayvanı veya diğer kapalı beslenen kuşların giriş çıkışına izin verilmez. RV, risk değerlendirmelerini temel alarak uygulanan önlemler ile kanatlıların varış yerini göz önüne alarak burada belirtilen önlemlerden ayrı olarak bazı istisnaları kabul edebilir.

d) İşletmede bulunan kümes hayvanları, diğer kapalı beslenen kuşlar, ölü hayvan karkasları, kümes hayvanı eti, kümes hayvanı yemi, aletler, çöp, dışkı, kümes hayvanları veya

diğer kapalı beslenen kuşların gübresi, kullanılmış altlık veya hastalık taşıması muhtemel herhangi bir malzeme, Avian influenza hastalığı riskini minimuma indirmek için uygun biyogüvenlik tedbirlerini takip eden resmi veteriner hekimin izni olmadan işletme dışına çıkarılamaz.

RV, risk değerlendirmelerini temel alarak uygulanan önlemler ile kanatlıların ve ürünlerinin varış yerini göz önüne alarak burada belirtilen bazı maddelerin işletme dışına çıkışına gerekli biyogüvenlik önlemleri alınarak izin verebilir.

e) Yumurtaların işletme dışına çıkarılmasına izin verilmez.

Yetkili otorite istisna olarak işletmeden yumurtaların çıkarılmasına;

1) İmha edilmek üzere,

2) Yumurta ürünleri üreten bir işletmeye gönderilmesine ise aşağıdaki şartların yerine getirilmesinden sonra izin verebilir.

a) Yumurtalar, yumurta ürünleri üreten bir işletmeye doğrudan yollanmalı, şüpheli işletmeden çıkan her parti sorumlu resmi veteriner hekim tarafından veya onun gözetiminde mühürlenmeli ve belirlenen kuruluşa gidene kadar mühürlü kalmalıdır.

b) Sorumlu olan RV, yumurtaların gönderileceği işletmenin yetkili kişisine bilgi vermelidir.

c) Yumurta ürünleri üretim merkezinin sorumlu yetkili kişi;

-yumurtaların temizlenmiş ve dezenfekte edilmiş araçlarda taşınmasını,

-yumurtaların üretim merkezine geldikleri tarihten işlenene kadar olan süre boyunca diğer yumurtalardan ayrı tutulmasını,

-bu yumurtaların kabuklarının imha edilmesini,

-yumurtaların paketlerinin imha edileceğine veya Avian influenza virüslerinin yok edilmesini sağlayacak şekilde temizlenip dezenfekte edilmesini, sağlamalıdır.

f) İnsanlar, evcil memeli hayvanlar, araçlar, alet ve malzemelerin işletmeye giriş ve çıkışları şartlara ve yetkili otoritenin iznine bağlıdır.

İşletme içerisine araçlar mümkünse alınmamalıdır. Eğer araç girecekse çıkışta araçların yıkanması ve dezenfeksiyonunu organize edebilmek için işletmedeki uygun yerleri RV belirler. İşletmeden çıkacak olan araçların dezenfeksiyonu için yıkama sularının, su yollarına karışmadığı bir yer belirlenir. İşletme araçlarının dış ve mümkün olan yerlerde iç dezenfeksiyonu gerçekleştirilmelidir.

RV personelin çıkışta maruz kalmış olan bölümlerini yıkaması ve dezenfekte etmesi, ayakkabılarını yıkaması ve dezenfekte etmesi için gereken talimatları verir ve işletme içerisinde tulum giyilmesini sağlar.

İşletmedeki personel sayısını sınırlandırır. Bakıcıların diğer kümeslerle ilişkisini keser. İşletmede bulunan personelden işletmeden ayrıldıktan sonra 3 gün boyunca diğer reseptif (hassas) türdeki hayvanlarla temas etmemelerini ister.

İşletmenin veteriner hekimleri ve teknik personelinin 3 gün süre ile başka kümeslere ya da işletmelere gitmesi yasaklanır.

İşletmede kümes hayvanları veya diğer kapalı beslenen kuşların bulunduğu binaların giriş ve çıkışlarında resmi veteriner hekimin talimatına uygun olarak dezenfeksiyon yapılır. Resmi veteriner hekim, ticari olmayan işletmelerde bulunan diğer kapalı beslenen kuşlar için bazı istisnaları kabul edebilir.

İl/İlçe Müdürlüklerince Avian influenza nedeniyle şüphe sonucunda izlemeye alınan memeli hayvanlarda yapılan gözlem sonuçları hakkında da Bakanlığa bilgi verilir.

6.3.2.4.Şüpheli Mihraklardaki İşletmelerde Alınan Önlemler

Avian influenza hastalığı şüphesinin tamamen ortadan kalktığına ikna olana kadar devam eder.

6.3.2.5. Mihrak Araştırmalarına Göre Belirlenecek Önlemler

1) Şüpheli işletmelerin yüksek yoğunlukta kümes hayvanının bulunduğu bölgede yer alması durumunda, epidemiyolojik araştırmanın ilk bulguları da dikkate alınarak, yetkili otorite veya Bakanlık tarafından aşağıda belirtilen önlemler alınır.

a) Belirlenen bölge veya ülke genelinde kümes hayvanlarının veya diğer kapalı beslenen kuşların veya yumurtaların giriş ve çıkışı, kanatlı sektörü tarafından kullanılan araçların hareketine yetkili otorite veya Bakanlık tarafından geçici kısıtlamalar getirilebilir.

b) Evcil memelilerin hareketlerine de (a) bendinde belirtilen kısıtlamalar getirilebilir, ancak bu durum doğruluğu ispatlanmadığı sürece yetmiş iki saati geçemez.

c) Teşhis Kılavuzuna uygun olarak şüpheli işletmelerde bir risk görülmesi nedeniyle kümes hayvanları veya diğer kapalı beslenen kuşların öldürülmesi durumunda hastalığın teyit edilmesi veya olmadığının ispatlanması için bu hayvanlardan numuneler alınır.

d) Şüpheli mihrak etrafında geçici kontrol bölgesi oluşturulabilir.

6.3.2.6. Şüpheli İşletmeden Çıkış

Klinik ziyaret ve örneklerin toplanmasından sonra RV ve LV belirlenen soyunma yerinde, koruyucu giysilerini aşağıda belirtilen sıraya uyarak çıkartmalıdır:

- 1) Dış eldivenler, gözlükler (bunlar, yeniden kullanılabilecek malzemeler olup, dezenfekte edilecek malzemeler torbasına konmalıdır).
- 2) Önlük (kalın PVC türü önlükler yeniden kullanılabilir ve dezenfekte edilecek malzemeler torbasına konmalıdır).
- 3) Galoşlar,
- 4) Tulum (tulumun aşağı doğru sıyrılmasına dikkat edilmelidir),
- 5) Maske (maskenin önüne dokunulmamalıdır; gözlükler, başınızın arkasındaki kayışlarından tutularak çıkartılmalıdır; önce alt kayış yukarı çekilmeli ve başın üzerinden çıkartılmalı, daha sonra da üst kayış baştan geçirilerek, maske yüzden uzaklaştırılmalı ve imha edilecek malzemeler torbasına konmalıdır).
- 6) saç bonesi
- 7) Son olarak, iç eldivenler çıkartılmalıdır.
- 8) Eller iyice yıkanmalıdır.

RV ve LV dezenfekte edilebilen koruyucu giysilerini dezenfekte ederler ve sterilize edilebilen bütün malzemeleri dıştan dezenfekte edilen ağzı kapatılıp otoklav edilebilen ikinci bir çantaya koyarlar. Tek kullanımlık bütün malzemeler, kağıtlar, giysiler, ayakkabı koruyucuları, bir plastik çantaya konur ve imha edilmek üzere işletmede bırakılırlar.

Enfeksiyon bulguları sergileyen hayvanların tutulması ve bu hayvanlarla çalışılması sonucu açığa çıkan tüm atıklar, potansiyel olarak kontamine kabul edilmelidir. Tek kullanımlık eldivenler, tulumlar, galoşlar, maskeler ve saç boneleri, yalnızca bir defa kullanılmalıdır. Tek kullanımlık malzemeler ve kanatlı hayvan karkasları, mümkün olduğu takdirde, uygun biyogüvenlik önlemlerinin alındığı yakma ünitelerinde imha edilmelidir.

Saha koşullarında, giysiler ve yeniden kullanılabilecek diğer malzemeler deterjan ve sıcak sabunlu su ile yıkanarak dezenfekte edilmelidir. Kanatlı hayvanlara özgü virüslerin büyük bir bölümü, çok sayıda deterjana ve hastane dezenfektanına duyarlıdır. Dezenfeksiyon öncesinde, tüm malzemelerin iyice yıkanması ve durulanması önem taşır.

İşletmede bulunan RV ve LV şüpheli durumun sona ermesine kadar veya şüphe durumunun teyit edilmesi halinde enfekte olmuş işletme ile son temas gününden sonra 3 gün boyunca diğer kanatlı çiftliklerini ziyaret etmemelidir.

6.3.3. Hastalığın Resmi Teyidinde Alınacak Önlemler:

AI hastalık şüphesinin laboratuvar tarafından onaylanmadığı durumlarda ticari işletmelerde, köy kanatlılarında ve yabani kanatlılarda yapılan vaka tanımları da dikkate alınarak söz konusu hastalıktan dolayı şüpheli alanlarda alınan tüm tedbirler gerektiği şekilde ortadan kaldırılır. Bakanlığa bilgi verilir.

6.3.3.1. Hastalığın Resmi Teyidinde Hastalığın Bildirilmesi ve İlave Epidemiyolojik Bilgiler

İhbarı Mecburi Avian Influenza (NAI) Hastalığının resmi teyidinden sonra teşhisi yapan Bölge VKEM ve hastalığın çıktığı İl Müdürlüğü tarafından hemen Bakanlığa telefonla bilgi verilir. Teşhisi yapan Bölge VKEM, hastalıkla ilgili teşhis raporunu ilgili İl Müdürlüğüne ve GKGM'ye faks ve yazı ile gönderir.

Yabani kanatlılarda tespit edilen NAI hastalığı İl Müdürlükleri tarafından, bireysel vaka olarak değerlendirilir. Hastalığın teyit edildiği bireysel vakalarda hastalık çıkış raporu düzenlenmez, sadece hayvanın bulunduğu yer ve çevresindeki duyarlı hayvanların sayısı ile hastalığın özelliği dikkate alınarak bildirilmesinde fayda görülen diğer bilgiler Bakanlığa yazılı rapor olarak bildirilir. İl Müdürlükleri tarafından, primer mihraktaki teşhisin doğrulanması veya kesimhanede/kombinada yada nakil araçlarında belirlenmesi halinde, hastalığın bildirimi aşağıda belirtilen prosedüre uygun olarak 24 saat içinde Bakanlığa yapılmalıdır.

- a) İhbar tarihi,
- b) İhbar zamanı,
- c) Hastalığın adı,
- ç) Mihrak sayısı, nakil araçlarında veya kesimhanede/kombinada Avian influenza ile ilgili pozitif bulgular,
- d) Hastalıktan şüphelenilen ilk tarih,
- e) Doğrulama tarihi,
- f) Doğrulama için kullanılan metotlar,
- g) Hastalığın bir işletmede, kesimhanede/kombinada veya nakil aracında mı tespit edildiği,
- ğ) Hastalık mihrakının veya pozitif bulguların görüldüğü kesimhanenin veya nakil yolunun coğrafik konumu,
- h) Uygulanan hastalık kontrol tedbirleri.

1) Ayrıca Avian influenza nedeniyle şüphe sonucunda izlemeye alınan memeli hayvanlarda yapılan gözlem sonuçları.

Nakil araçlarında veya kesimhanelerde/kombinalarda pozitif bulguların tespit edilmesi hâlinde, yukarıda belirtilen bilgilere ek olarak Bakanlığa aşağıdaki bilgiler de bildirilir.

a) Nakil araçlarında veya kesimhanelerde/kombinalarda bulunan hastalığa duyarlı kümes hayvanı ve diğer kapalı beslenen kuşların sınıflarına göre tahmini sayıları,

b) Nakil araçlarında veya kesimhanelerde/kombinalarda ölü bulunan kümes hayvanı ve diğer kapalı beslenen kuşların sınıflarına göre tahmini sayıları,

c) Kümes hayvanı ve diğer kapalı beslenen kuşların sınıflarına göre tahmini sayıları ve belirlenen morbiditesi, doğrulamanın yapıldığı tahmini hayvan sayısı,

ç) Nakil araçlarında veya kesimhanelerde/kombinalarda öldürülen veya kesilen kümes hayvanı ve diğer kapalı beslenen kuşların tahmini sayısı,

d) İmha edilen kümes hayvanı ve diğer kapalı beslenen kuşların tahmini sayısı,

e) Hastalığın görüldüğü kesimhanenin/kombinanın kümes hayvanı ve diğer kapalı beslenen kuş bulunduran en yakın ticari işletmeye olan uzaklığı,

f) Hastalığın tespit edildiği kümes hayvanı ve diğer kapalı beslenen kuşların bulunduğu orijin işletme veya işletmelerin yeri.

Yukarıda belirtilen tüm bilgiler, hastalık sönünceye kadar rutin olarak her hafta Perşembe akşamına kadar ve ayrıca Bakanlığın gerekli görmesi durumunda diğer günlerde de güncellenerek Bakanlığa bildirilir.

RV, taşıma araçlarında veya kesimhanelerde/kombinalarda ortaya çıkan salgın veya pozitif bulgulara dair yukarıda yer alan tüm bilgiler doğrultusunda aşağıdaki bilgileri de içerecek şekilde yazılı bir raporu mümkün olan en kısa sürede ilgili İl Müdürlüğüne ve İl Müdürlüğü de Bakanlığa gönderir.

a) Hastalığın görüldüğü işletme, kesimhane/kombina veya nakil aracında kümes hayvanı ve diğer kapalı beslenen kuşların öldürüldüğü veya kesildiği tarih ve karkasların imha edildiği tarih,

b) Avian influenza mihrakının muhtemel kaynağının veya kesin ise kaynağına ilişkin bilgi,

c) Hayvan hareketinin kontrolüne ilişkin önlemlerin etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak için oluşturulan kontrol sistemi hakkında bilgi,

ç) Kesimhane/kombinada veya nakil aracında Avian influenza tespit edilmesi durumunda biliniyorsa sorumlu virüsün genetik tipi,

d) Kumes hayvanı ve diğer kapalı beslenen kuşların kesildiği veya öldürüldüğü kontak işletmeler veya Avian influenza virüsü ile temas şüphesi bulunan kumes hayvanı ve diğer kapalı beslenen kuşların bulunduğu işletmelerle ilgili şu bilgiler:

Mezbahada kesilme veya öldürülme tarihi ve kumes hayvanı ile diğer kapalı beslenen kuşların bulunduğu işletmedeki öldürüldükleri veya kesildikleri tarih,

Enfeksiyon kaynağı ile temas eden işletmelerin epidemiyolojik bağlantısı veya mevcut Avian influenza şüphesine neden olan şüpheler,

Kumes hayvanı ve diğer kapalı beslenen kuşların öldürülmediği ve kesilmediği temas işletmelerden, neden öldürülmedikleri veya kesilmediklerine dair nedenlerle ilgili bilgi verilir. Sınır kontrol noktaları veya karantina tesisleri veya ithalat mevzuatı doğrultusunda çalışan merkezlerden yurda giren, ithal canlı kumes hayvanları, kapalı kuşlar veya kanatlı ürünlerinde, Avian influenza hastalığının doğrulanması halinde, yetkili otorite gecikmeksizin Bakanlığa bu doğrulamayı bildirir ve alınan tedbirler konusunda bir rapor hazırlayarak sunar.

6.3.3.2. İhbarı Mecburi Yüksek Patojeniteli Avian influenza (HPNAI) Hastalığının Resmi Teyidinde Alınacak Önlemler:

6.3.3.2.1. Bütün Kısıtlı Alanların (BKA) Oluşturulması

HPNAI salgınının tespitinin hemen ardından yetkili otorite tarafından hastalık yeri ilan edilirken aşağıda belirtilen alanlar oluşturulur.

Mihrak: Enfeksiyonun tespit edildiği ve laboratuvar bulguları ile teyit edildiği işletme ya da köy,

Koruma alanı: Mihrak etrafında yarıçapı en az 3 km. olan alan,

Gözetim alanı: Koruma alanını da içerecek şekilde mihrak etrafında yarıçapı en az 10 km. olan alan,

Diğer kısıtlanmış alanlar: Yetkili otorite tarafından aşağıda belirtilen kriterler göz önüne alınarak koruma ve gözetim bölgelerinin etrafında veya yakınında oluşturulabilen kısıtlanmış alanlar.

6.3.3.2.2.Koruma ve Gözetim Alanlarında Alınması Gereken Önlemler

Koruma ve gözetim alanlarında YHKM tarafından alınması gereken önlemler aşağıda belirtilmektedir.

a) Avian influenza virüsünün bulaşmasına neden olabilecek, kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşlar, et, yumurta, karkas, yem, altlık ve enfekte kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşlar ile temas halindeki insanlar veya kanatlı endüstrisinde kullanılan araçlar dahil herhangi bir etkenin izlenmesini sağlayacak düzenlemeler yapılır.

b) İşletme sahipleri gerektiğinde yetkili otoriteye, işletmeye giren ve çıkan kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşlar ve yumurtalarına ilişkin bilgi verir.

c) Yetkililer kısıtlı alanlarda bütün kanatlı fuar, sergi, yarış ve pazarlarının kapalı olmasını ve kanatlıların enfeksiyona maruz kalmış olabileceği bütün ticari yerlerin kapatılması ve dezenfekte edilmesini sağlar.

d) Yetkililer BKA dışında ve içinde hiçbir yasa dışı taşıma ya da ticaretin yapılmamasını sağlayacaklardır; bu durumun takip ve tespiti için polis ve silahlı kuvvetlerden yardım isteyebilirler .

e) Yetkili otorite, koruma ve gözetim bölgelerinde kısıtlamalardan etkilenen bütün insanların kısıtlamaların tamamen bilincinde olması için gereken önlemleri alır. İlan panoları, yazılı basın, televizyon ve diğer yollarla alınan tedbirler konusunda kamuoyuna bilgi verebilir.

f) Özellikle enfeksiyon bölgelerine, hastalık temas bölgelerine ve şüpheli bölgelere yakın ya da oralarda olup da kısıtlı bölgeden çıkış yapan kişiler virüsün mekanik yayılmasına neden olmamak için 3 gün süre ile canlı hayvanlarla temas etmemelidirler.

g) Eğer koruma, gözetim veya diğer kısıtlı alanlar farklı bir ülkenin topraklarını kapsıyorsa, ilgili ülkelerin yetkili otoriteleri ile bu alanların oluşturulması için işbirliği yapılır.

h) Yol üzerlerine hayvanların geçtiği yollara, meralara veya dere ve diğer akarsulara drenaj yolu ile hastalığın bulaşması önlenmelidir.

ı) Hastalığa karşı hassas kanatlı türleri resmi denetim altında doğrudan aynı koruma bölgesi içinde bulunan mezbahaya acil kesim için sevk edilebilir, ya da eğer bu bölgede hiç mezbaha yoksa temizlik ve dezenfeksiyona uyularak resmi denetim altında ve her taşıma hareketinin denetlenmesi şartı ile yetkili makam tarafından belirlenecek koruma bölgesi dışındaki bir mezbahaya acil kesim için sevk yapılabilir.

i) Eğer koruma, gözetim veya diğer kısıtlı alanlar farklı bir ülkenin topraklarını kapsıyorsa, ilgili ülkelerin yetkili otoriteleri ile bu alanların oluşturulması için işbirliği yapılır.

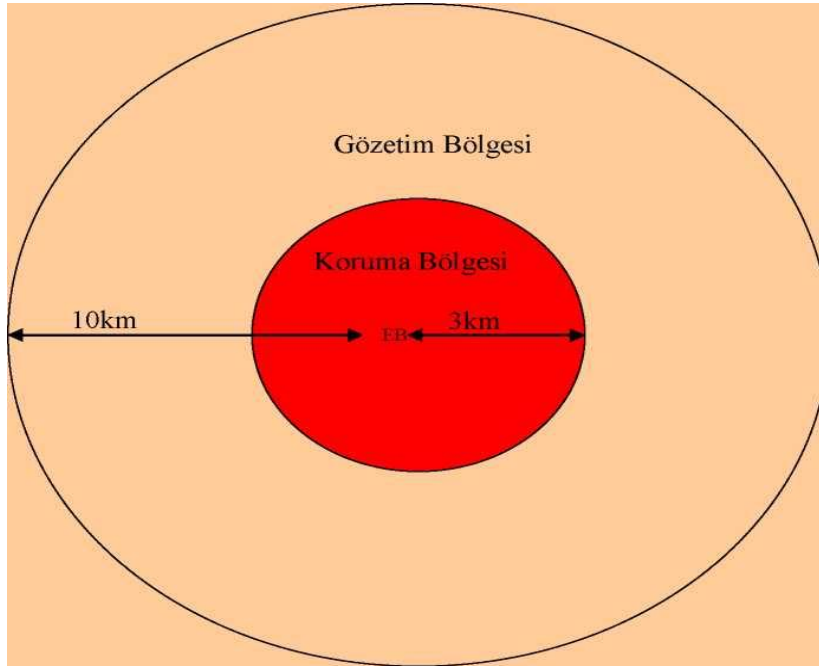
j) Yol üzerlerine hayvanların geçtiği yollara, meralara veya dere ve diğer akarsulara drenaj yolu ile hastalığın bulaşması önlenmelidir.

k) Hastalığa karşı hassas kanatlı türleri resmi denetim altında doğrudan aynı koruma bölgesi içinde bulunan mezbahaya acil kesim için sevk edilebilir, ya da eğer bu bölgede hiç mezbaha yoksa temizlik ve dezenfeksiyona uyularak resmi denetim altında ve her taşıma hareketinin denetlenmesi şartı ile yetkili makam tarafından belirlenecek koruma bölgesi dışındaki bir mezbahaya acil kesim için sevk yapılabilir.

l) Özellikle kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşların öldürülmesi ve imhası söz konusu ise koruma ve gözetim alanları içerisinde onların karkaslarını, gübre ve altlıklarının hareketinin kontrolünü sağlamak için yeterli personel bulundurulması.

m) Yetkili otorite, epidemiyolojik veya başka bir bulgu olduğunda, işletmelere veya risk altındaki alanlarda kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşların koruyucu amaçla kesim veya öldürülmesini kapsayan bir koruyucu eradikasyon programı uygulayabilir. Yetkili otorite böyle bir durumu hemen Bakanlığa bildirir.

KB ve GB'ni gösteren Şema

6.3.3.2.3.Mihraklarda Alınacak Önlemler

Mihraklarda, şüpheli işletme iken alınan geçici kordon ve karantina tedbirleri, kalıcı hale getirilir. Şüpheli işletmelerde resmi veteriner hekim tarafından alınması gereken önlemler ve epidemiyolojik araştırmaların yanında mihraklarda aşağıdaki önlemler de alınır.

a)İşletmede hastalığın varlığı laboratuvar tarafından resmi olarak teyit edilir edilmez, işletmedeki bütün kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşlar gecikmeden resmi denetim altında mahallinde öldürülmelidir. Öldürme işlemi ve özellikle taşıma, AI yayılma riski yaratılmayacak şekilde gerçekleştirmelidir. Bununla beraber AI'nın yayılma riskinin değerlendirmesine bağlı olarak yetkili otorite aşağıda bazı ticari işletmelerde veya bazı ticari olmayan işletmelerdeki kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşlar için istisnai davranabilir. Böyle bir durumda Yetkili otorite yaptığı risk değerlendirmesi ile ilgili durumu hemen Bakanlığa bildirir ve AI hastalığının yayılmasını önlemek için gereken tedbirleri alır.

Ticari işletmelerdeki istisnalar:

Bu tip istisnalar; işletme yapısını, büyüklüğünü, uygulamalarını, kümes tipini, yem, su kaynağı, aletler, çalışanlar ve işletmeyi ziyaret edenleri, dikkate alarak resmi veteriner hekimin yerleşim ve kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşların günlük bakımı açısından diğer üretim birimlerinden tamamen bağımsız olduğuna kanaat getirdiği iki veya daha fazla üretim birimi için geçerli olacaktır. İki veya daha fazla üretim biriminin bulunduğu bir işletmede HPNAI salgını olursa, resmi yetkili otorite HPNAI'dan hiç şüphelenilmeyen kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşların bulunduğu üretim birimlerini hastalık kontrolünü tehlikeye düşürmeksizin istisnai tutabilir.

Ticari olmayan işletmelere yönelik istisnalar:

Ticari olmayan bir işletme, sirk, hayvanat bahçesi, hayvan satış dükkanı, milli park, bilimsel amaçla veya soyu tükenmekte olan türlerin korunması için veya resmi kayıtlı nadir olarak bulunan kanatlı ırklarının bulunduğu kapalı alanda, bir HPNAI salgını olduğunda hastalığın kontrolünü tehlikeye atmaksızın bazılarını dikkate almayabilir. Bu şekilde bir istisnai durum söz konusu olduğunda ilgili kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşlar için aşağıdaki tedbirler alınır.

Kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşlar işletmeye ait bina içerisinde tutulur, eğer bu mümkün değilse veya hayvanların sağlığı ve refahı tehlikede ise işletmedeki diğer kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşlar ile temas etmeyecek şekilde aynı işletmeye ait başka bir yerde muhafaza edilirler. Bu hayvanların yabani kuşlarla temas etmemesi için gereken bütün önlemler alınır. Teşhis kılavuzuna uygun olarak gözetim ve testlere tabi tutulurlar, laboratuvar testleri ile HPNAI'nın yayılma riski olmadığı belirlenene kadar nakledilemezler,

a) Kesim veya diğer bir işletmeye nakilleri dışında kendi işletmelerinden dışarı çıkarılamazlar. Ancak, resmi yetkili otoritenin talimatına uygun olarak ülke içerisinde başka bir işletmeye götürülebilir veya götürülecek ülkenin iznine tabi olarak başka bir ülkeye nakledilebilir.

b) İşletmedeki bütün karkaslar ve yumurtalar resmi denetim altında imha edilir.

c) İşletmede HPNAI'nın fark edildiği tarih ile ilk kordon ve karantina tedbirlerinin uygulanması arasındaki süre boyunca işletmeden elde edilen yumurtalardan çıkan kümes hayvanları resmi gözetim altında tutulur ve hastalık teşhis kılavuzuna uygun olarak araştırmalar yapılır.

ç) HPNAI'nın işletmeye muhtemel giriş tarihi ile ilk kordon ve karantina tedbirlerinin uygulanması arasındaki süre boyunca kesilen kümes hayvanlarının eti ve elde edilen yumurtalar toplanarak ve uygun bir yerde resmi gözetim altında imha edilir.

Yetkili otorite işletmelerden çıkan yumurtalar yetkili otoriteler tarafından izin verilmiş olan yumurta ürünleri üretim merkezine aşağıdaki koşullarda nakledilmişse istisna olarak satışına izin verebilir.

- 1) Yumurtalar işletmeden belirlenen işletmeye doğrudan yollanmışsa,
- 2) Yumurtalar temizlenmiş ve dezenfekte edilmiş araçlarda taşınmışsa,
- 3) Yumurtaların yumurta üretim merkezine geldikleri tarihten işlenene kadar olan süre boyunca diğer yumurtalardan ayrı tutulmuşsa,
- 4) Yumurtaların kabukları imha edilmişse,
- 5) Yumurtaların paketleri imha edilmiş veya Avian influenza virüslerinin yok edilmesini sağlayacak şekilde temizlenip dezenfekte edilmişse.

d) Kontamine olması muhtemel bütün maddeler, yem ve atıklar resmi veteriner hekimin talimatı doğrultusunda imha edilir veya kanatlı influenza virüsünün tamamen ortadan kalktığını garanti eden bir işleme tabi tutulur.

e) Kontamine olması muhtemel gübre ve altlıklar için temizlik ve dezenfeksiyon prosedürlerden bir veya birkaçına uygun olarak işlem yapılır.

f) Karkaslar imha edildikten sonra, bu karkasların yetiştirildiği kümesler, otlaklar, olası kontamine aletler ve kümes hayvanları ve kapalı beslenen kuşların nakillerinde kullanılan araçlar, karkaslar, et, yumurta, yem, gübre, altlık ve olası kontamine materyaller temizleme ve dezenfeksiyon prosedürüne göre temizlenip dezenfekte edilir.

g) Kapalı beslenen kuşlar veya evcil memeliler resmi veteriner hekimin izni olmaksızın işletmeye giremez ve çıkamaz. Bu kısıtlama, insanlar ve yaşam alanından geçiş yapan evcil memeliler için geçerli değildir.

6.3.3.2.4. Kontak İşletmelerde Alınacak Önlemler

Yetkili otorite yapılan epidemiyolojik araştırmalara dayanarak bir işletmenin, kontak işletme olduğuna karar verirse, kontak işletmelerde aşağıdaki önlemler alınır.

a) Teşhis kılavuzuna uygun olarak HPNAI'nın varlığı ortadan kalkana kadar, kontak işletmeye, geçici kordon konularak şüpheli işletmelerde alınması gereken tedbirler alınır.

b) Epidemiyolojik araştırmalara dayanarak, özellikle kontak işletme kanatlı popülasyonunun yoğun olduğu bir bölgede bulunuyorsa mihraklarda belirtilen önlemleri alabilir.

c) Kontak işletmelerde kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşlar öldürüldüklerinde, HPNAI virüsünün varlığını veya ortadan kalktığını doğrulamak için teşhis kılavuzuna uygun olarak numuneler alınır.

ç) Kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşların öldürüldüğü veya imha edildiği ve daha sonra da Avian influenza teşhisi konan herhangi bir işletmede, olası kontamine binalar, aletler ve kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşlar, karkaslar, et, yem, gübre, altlık ve kontamine olması muhtemel diğer materyaller için temizleme ve dezenfektan prosedürlerden bir ya da birden fazlasının uygulanması sağlanır.

6.3.3.3. Koruma Alanlarında Alınacak Önlemler

a) Kanatlı işletmelerine yapılacak ziyaretler ve hayvan sayımı

YHKM, RV veya resmi görevliler tarafından aşağıdaki şekilde ziyaretlerin yapılmasını sağlar.

Kanatlı bulunan bütün işletmeler ve hayvan sayıları belirlenir,

Kanatlı bulunan bütün ticari işletmelere en kısa zamanda ziyaretler ve klinik incelemeler yapılır, gerektiğinde laboratuvar incelemeleri için numuneler alınır. Bu ziyaretler 3 günde bir tekrarlanır. Gerçekleştirilen ziyaretler ve incelemelerin sonuçları kaydedilir, Koruma alanı kaldırılmadan önce ticari olmayan işletmeler de RV tarafından ziyaret edilir.

Koruma alanı içerisinde yer alan işletmelerde Avian influenza'nın herhangi bir yayılımını tespit etmek amacıyla teşhis kılavuzuna uygun olarak acilen ek gözetim uygulanabilir.

b) İşletmelerde alınacak önlemler

YHKM, koruma alanlarındaki işletmelerde aşağıdaki önlemlerin alınmasını sağlar.

Bütün kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşlar işletmeye ait binalara alınır ve orada tutulur. Bu mümkün değilse veya bu durum hayvanların sağlıklarını tehlikeye atacaksa, aynı işletmede diğer kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşlarla temas edemeyecekleri başka bir yerde kapalı tutulurlar. Bu hayvanların yabani kanatlılarla temas etmemesi için gerekli önlemler alınır,

Ölen hayvanların karkasları en kısa sürede imha edilir,

Canlı kümes hayvanlarının veya kapalı beslenen kuşların taşınmasında kullanılan araçlar ve aletler, et, yem, gübre, altlık ve kontamine olması muhtemel diğer materyal gecikmeksizin temizlik dezenfeksiyon prosedürlerden bir veya birkaçına uygun şekilde işleme tabi tutulur,

İşletmelere girip çıkan kişiler tarafından kullanılan ve kontamine olmuş olması muhtemel araçlar da gecikmeksizin temizlik dezenfeksiyon prosedürlerden bir veya birkaçına uygun şekilde işleme tabi tutulur,

Yetkili otoritenin izni olmaksızın işletmeye herhangi bir kümes hayvanı veya kapalı beslenen kuşlar veya evcil memeli hayvanlar giremez veya çıkamaz. Bu kısıtlama; kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşlarla teması olmayan ve bunların bulunduğu kafesler veya bölgelere girmeyen ve sadece insanların bulunduğu bölgeden geçiş yapan memeliler için geçerli değildir,

Hastalık durumu veya aşağıda belirtilen hayvanlardaki ölüm sayılarındaki herhangi bir artış veya işletmenin üretim verilerindeki belirgin bir düşüş hemen resmi veteriner hekime bildirilir, resmi veteriner hekim tarafından gereken araştırmalar teşhis kılavuzuna uygun olarak gerçekleştirilir,

İşletmeye giren ve çıkan kişiler, Avian influenza'nın yayılmasını önlemek için alınan uygun biyogüvenlik önlemlerini yerine getirirler,

İşletme yetkilisi, hastalığın gözetimine ve kontrolüne katkıda bulunmak için işletmeyi ziyaret eden kişilerin kayıtlarını tutar ve kayıtları yetkili otorite istediğinde vermek üzere saklar. Ziyaretçilerin, kanatlıların bulunduğu bölgeye girmediği hayvanat bahçesi ve millî parklar gibi yerlerde kayıt tutma zorunluluğu yoktur.

c) İşletmelerdeki kullanılmış altlık, gübre ve sulu çamurun nakli

Yetkili otorite tarafından izin verilmediği sürece işletmelerdeki kullanılmış altlık, gübre ve sulu çamurun çıkarılması veya nakliyatı yasaktır. Ancak yetkili otorite, bunların işletmelerden taşınmasına, işlenmek üzere belirlenmiş işletmeye veya olası Avian influenza virüsünün imha edileceği işletmeye götürülmek üzere depolandığı yere, biyogüvenlik önlemleri altında veya Bakanlıkça belirlenen prosedürlere uygun olarak izin verebilir.

ç) Av eti pazarları ve av hayvanlarının bulunduğu yerler

Yetkili otorite pazaryerleri, gösteriler veya kümes hayvanları ve kapalı beslenen kuşların bir arada bulunduğu diğer yerlerin koruma alanları içerisinde kurulmasına ve bulunmasına izin vermez. Ayrıca av eti depolanması için kümes hayvanları veya kapalı alanda beslenen diğer kanatlıların bir arada bulunduğu diğer yerlerin koruma alanları içerisinde bulunmasına izin vermez.

d) Kanatlı hayvanlar, yumurtalar, kümes hayvanı eti ve karkaslarının taşınması

Yetkili otorite aşağıdaki önlemleri alır.

Koruma alanı içinde bulunan kümes hayvanlarının veya kapalı beslenen kuşların, yumurtlamaya hazır tavukların, günlük civcivlerin, yumurtaların ve karkasların, koruma alanı içerisinde yer alan işletmelerin kendi özel servis yolları hariç, işletmelerden çıkıp karayolu veya tren yolu ile taşınmasını yasaklar.

Kümes hayvanı etlerinin mezbaha, kesimhane ve soğuk hava depolarından taşınması aşağıdaki durumlardan birinin gerçekleşmesi halinde yasaklanır.

- Koruma alanı dışındaki kümes hayvanlarının etleri, koruma alanındaki kümes hayvanlarının etleriyle aynı depoda depolanması ve nakillerinin birlikte yapılması halinde.
- Etlerin, koruma alanındaki işletmelerde, enfeksiyonun ilk şüphe edildiği tarihten yirmi bir gün öncesine kadar olan sürede üretilmesi veya bu tarihten sonra üretilen etlerle birlikte nakledilmesi ya da depolanması halinde.

Kanatlı hayvan, yumurta, kümes hayvanı eti, karkas ve gübrelerin koruma alanı dışına naklinde RV tarafından veteriner sağlık sertifikası düzenlenmesi gerekmektedir. Koruma bölgesi içinden kanatlı hayvan, yumurta, kümes hayvanı eti, karkas ve gübrelerin çıkarılması gerektiği hallerde hastalığı takiple görevli RV'e müracaat edilir. Bu yer değiştirmeler için izin verilmeden önce mutlaka RV tarafından işletmede bir sağlık muayenesinin gerçekleştirilmesi gerekir. RV durumu bir raporla tespit eder. Rapor yetkili makam tarafından incelenir. Uygun görülürse nakil kararı verilir. Nakline karar verilen kanatlı hayvan, yumurta, kümes hayvanı

eti, karkas ve gübrelerin nakil işlemleri dışarı ile teması olmayan nakil araçlarına kullanımdan önce veya kullanımdan sonra dezenfekte edilerek resmi kontrol altında gerçekleştirilir.

Hava, demiryolu veya büyük yol bağlantıları üzerinden bölgeden transit geçiş durumları istisna olmak üzere kamu ve özel yollar üzerinde kanatlıların taşınması yasaklanır.

Yetkili Otorite Koruma Alanında ancak aşağıdaki taşımalar için izin verebilir.

Acil kesim, nakliyat ve et muayenesi için kümes hayvanlarının doğrudan taşınmasına ilişkin istisnai durumlar

a) Koruma bölgesi içinde bulunan ve hastalık görülmeyen diğer işletme veya kümeslerdeki kanatlılar koruma bölgesinin içinde yerleşik bulunan bir kesimhane içinde anında kesim için veya bunun mümkün olmaması halinde, bu bölgenin dışında yetkili makamlar tarafından öngörülmüş olan başka bir kesimhanede kestirilmelerine,

b) Kümes hayvanları kesim için kesimhaneye/kombinaya gönderilmeden 24 saat öncesinde işletmede RV tarafından klinik muayeneleri yapılarak sonucunun uygun bulunması,

c) Kümes hayvanlarının resmi veteriner hekim tarafından veya gözetiminde mühürlenmiş araçlarla taşınması, kesimhane/kombinadan sorumlu yetkili otoritenin bilgilendirilmesi ve kümes hayvanlarını teslim almayı ve daha sonra da kesim işlemini gerçekleştirmeyi kabul ettiğini bunların gönderildiği yerdeki yetkili otoriteye bildirmesi, kesimhane/kombinaya gelen koruma alanındaki kümes hayvanları, koruma alanı dışından gelen diğer kümes hayvanlarından ayrı tutulması ve diğer hayvanlardan ayrı olarak, tercihen günün sonunda kesilmesi, kesimden sonra tekrar diğer kümes hayvanlarının kesimine başlamadan önce temizlik ve dezenfeksiyon işleminin yapılması, kümes hayvanlarının kesimhaneye/kombinaya ulaştığında ve kesim sonrasında detaylı muayenelerinin yapılması ve daha sonra kesilmesinin sağlanmış olması, acil kesime tabi tutulan kümes hayvanlarının et ve et ürünleri, uluslararası ticarete sunulamaz, sadece ülke içi tüketime sunulur, acil kesime tabi tutulan kanatlı hayvanların, uluslararası ticaret için düşünülen kanatlı hayvanlardan ayrı olarak kesilip, taşınması ve depolanması; ayrıca hastalık riskinin giderilmesi için gereken işlemlere tabii tutulmadıkça veya Bakanlıkça aksi bir karar alınmadıkça, bunların uluslararası ticarete sunulacak hayvansal ürünlerde kullanılmasının önlenmesi, durumunda taşınmalarına izin verebilir.

KA içerisindeki bir kesimhane veya kombinaya acil kesim için KA dışından kümes hayvanlarının gelmesine ve bu hayvanların etlerinin taşınmasına ilişkin istisnai durumu;

a) Kesimhane/kombinadan sorumlu yetkili otoritenin bilgilendirilmesi ve kümes hayvanlarının teslim alınıp kesim yapılabileceğini kabul etmesi ve bu durumun gönderen yetkili otoriteye bildirilmesi,

b) Kesimhane/kombinada koruma alanından gelen kümes hayvanlarının, koruma alanı dışından gelen kümes hayvanlarından ayrı tutulması ve aynı zamanda kesilmemesinin sağlanması,

c) Koruma alanı dışından getirilen kümes hayvanı etlerinin, koruma alanından getirilen kümes hayvanlarından ayrı olarak kesilip, taşındığı, depolandığı ve yan ürünlerinin imha edilmesi, durumundan sonra ancak izin verebilir.

Günlük civcivlerin doğrudan taşınmasına ilişkin istisnai durumlar

Tavuk Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele yönetmeliğinin 26. Maddesi;

1) Yetkili otorite 24 üncü maddeye istisna olarak koruma alanındaki işletmelerden koruma ve gözetim alanının dışındaki başka bir işletmeye günlük civcivlerin doğrudan taşınmasına;

a) Civcivlerin RV tarafından veya gözetiminde damgalanan araçlarla taşınması,

b) Taşınma sırasında ve gönderilen yerde uygun biyogüvenlik önlemleri alınması,

c) Günlük civcivlerin gittikleri işletmelerde resmi gözetim altında yerleştirilmesi,

ç) Eğer civcivler koruma veya gözetim alanının dışındaki bir işletmeye götürülürse, kümes hayvanları gönderilen yerdeki işletmede en az 21 gün süreyle karantina altında tutulması durumunda izin verebilir.

2) Yetkili otorite, koruma ve gözetim alanının dışında yer alan işletmelerden gelen yumurtalardan çıkan günlük civcivlerin, koruma ve gözetim alanlarının dışında yer alan bir diğer işletmeye gönderilmesine bu yumurtalar koruma alanındaki diğer yumurtalarla veya günlük civcivlerle temas etmediği ve böylece farklı sağlık koşullarına sahip olduğu sürece izin verebilir.

Yumurtlamaya hazır kümes hayvanlarının doğrudan taşınmasına ilişkin istisnai durumlar

1) Yetkili otorite, 24 üncü maddeye istisna olarak yumurtlamaya hazır tavukların tercihen koruma ve gözetim alanlarındaki işletmelere doğrudan taşınmasına;

a) Öncelikle gönderilecek tavuklar olmak üzere işletmedeki diğer kümes hayvanlarının resmî veteriner hekim tarafından klinik muayenelerinin yapılması,

b) Mümkinse teşhis kılavuzuna uygun olarak işletmedeki kümes hayvanlarından laboratuvar testleri gerçekleştirilmesi,

c) Yumurtlamaya hazır tavuklar, resmî veteriner hekim tarafından veya gözetiminde mühürlenmiş araçlarla taşınması,

ç) Yumurtlamaya hazır tavukların işletmeye ulaşmasına müteakip, gittikleri işletmelerde resmî gözetim altına alınması,

d) Yumurtlamaya hazır tavuklar koruma veya gözetim alanının dışındaki bir işletmeye gönderiliyorsa, kümes hayvanları gittikleri işletmede en az yirmibir gün süreyle karantina altında tutulması, durumunda izin verebilir.

Kuluçkalık ve Sofralık yumurtaların doğrudan taşınmasına ilişkin istisnai durumlar

Tavuk Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele yönetmeliğinin 28. Maddesi;

1) Yetkili otorite, 24 üncü maddeye istisna olarak kuluçkalık yumurtaları, koruma alanı içerisinde yetkili otorite tarafından onaylanan başka bir işletmedeki kuluçkahaneye veya koruma alanındaki herhangi bir kuluçkahaneye gönderilmesine;

a) Kuluçkalık yumurtaların elde edildiği kümesler teşhis kılavuzuna uygun olarak muayene edilmesi ve bu işletmelerde avian influenzadan şüpheli bir durum bulunmaması,

b) Kuluçkalık yumurtaların ve ambalajının gönderilmeden önce dezenfekte edilmesi ve geriye dönük bu yumurtaların izlenebilirliğinin sağlanması,

c) Kuluçkalık yumurtaların yetkili otorite tarafından veya gözetiminde mühürlenmiş araçlarla taşınması,

ç) Kuluçkahanede yetkili otoritenin talimatlarına göre biyogüvenlik önlemlerin uygulanması, durumunda izin verebilir.

2) Yetkili otorite sofralık yumurtaların belirli merkezlere taşınmasına;

a) Yumurtaların, tek kullanımlık ambalajlarla paketlenmesi ve yetkili otorite tarafından istenilen bütün biyogüvenlik önlemlerinin alınması durumunda yumurta paketleme merkezine direkt nakil edilmesi,

b) Yumurtaların yürürlükteki ilgili mevzuat çerçevesinde üretim yapan yumurta ürünleri üretim merkezine direkt nakil edilmesi,

c) İmha edilmek üzere yumurtaların doğrudan taşınması, durumunda izin verir.

6.3.3.4. Gözetim Alanlarında Alınacak Önlemler

Tavuk Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele yönetmeliğinin 32. Maddesi;

1) Yetkili otorite gözetim alanlarında aşağıdaki önlemlerin alınmasını sağlar.

a) Bütün ticari kanatlı işletmeler belirlenerek en kısa zamanda işletmelerde hayvanların sayımı yapılır.

b) Avian influenzanın yayılmasını önlemek için gereken biyogüvenlik önlemlerinin alınacağını garanti eden yetkili otoritenin izni olmaksızın gözetim alanındaki kümes hayvanları, yumurtlamaya hazır tavukların, günlük civcivlerin ve yumurtaların taşınması yasaklanır. Bu yasak gözetim alanında durmadan ve yükleme yapmadan doğrudan geçişler için geçerli değildir.

c) Kümes hayvanları, yumurtlamaya hazır tavukların, günlük civcivlerin ve yumurtaların gözetim alanı dışındaki işletmelere, kesimhanelere, paketleme merkezlerine veya yumurta ürünlerinin üretildiği yerlere taşınması yasaktır. Yetkili otorite; kümes hayvanlarının yönetmeliğin 25 inci maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (d) bentlerine göre acil olarak kesilmeleri amacıyla belirli kesimhanelere gönderilmesine izin verebilir. Ayrıca yetkili otorite;

1) Koruma ve gözetim alanlarından, gözetim alanında bulunan kesimhanelere kümes hayvanlarının acil kesim için gönderilmesine ve bu hayvanlardan elde edilen etin taşınmasına,

2) Yumurtlamaya hazır tavukların bu işletmeye yerleştirilmesinin resmî gözetim altında yapılması ve yumurtlamaya hazır tavukların işletmede en az yirmibir gün süreyle karantina altında tutulması kaydıyla kümes hayvanının bulunmadığı başka bir işletmeye gönderilmesine,

3) Günlük civcivlerin bulunduğu işletmelerde uygun biyogüvenlik önlemleri alınıyor ve işletme resmî gözetim altında tutuluyorsa, günlük civcivler işletmeye alındıktan sonra en az yirmibir gün süreyle işletmede kaldıkları takdirde, ülke içindeki başka bir işletmeye gönderilmesine,

4) Gözetim ve koruma alanlarının dışında yer alan kanatlı işletmelerinden orijin alan kuluçkalık yumurtalar ve bu yumurtalardan çıkan civcivler, gözetim ve koruma alanlarındaki kümeslerde bulunan diğer yumurtalarla veya günlük civcivlerle temas etmemişse ve bunun için gerekli biyogüvenlik önlemleri alınmışsa, bu yumurta veya civcivlerin gözetim alanı içinde veya dışında bulunan bir kuluçkahaneye veya işletmeye yumurtaların ve ambalajlarının dezenfekte edilmesi, yumurtaların ve civcivlerin gittikleri yerlerde izlenebilmesi hâlinde gönderilmesine,

5) Yetkili otoritenin istediği bütün biyogüvenlik önlemleri alınması şartıyla ve sofralık yumurtaların tek kullanımlık ambalajlarla paketlenmesi durumunda, bu yumurtaların belirli paketleme merkezlerine gönderilmesine,

6) Yumurtaların, yürürlükteki ilgili mevzuat çerçevesinde gözetim alanı içinde veya dışında üretim yapan yumurta ürünleri üretim merkezine gönderilmesine,

7) Yumurtaların imhasına, izin verebilir.

ç) Gözetim alanı içerisinde bulunan işletmelere giren ve çıkan kişiler, avian influenzanın yayılmasını önlemek amacıyla alınan biyogüvenlik önlemlerine uymak zorundadır.

d) Yetkili otoritenin izni olmaksızın, kanatlıların bulunduğu işletmeye kümes hayvanları, kapalı alanlarda beslenen kuşlar veya evcil memeliler giremez veya çıkamaz. Bu kısıtlama sadece insanların bulunduğu yerleşim yerlerinden geçen kümes hayvanları veya kapalı alanlarda beslenen kuşlar ile teması olmayan ve bunların bulunduğu kafes veya bölgelere girmeyen memeliler için geçerli değildir.

e) Morbidite veya mortalitedeki herhangi bir artış veya işletmenin üretim verilerindeki belirgin bir düşüş hemen yetkili otoriteye bildirilir ve yetkili otorite tarafından teşhis kılavuzuna uygun olarak gereken araştırmalar gerçekleştirilir.

f) Yetkili otoritenin izni olmadan altlık ve gübrenin taşınması yasaktır. Yetkili otorite gözetim alanındaki bir işletmeden altlık ve gübrenin taşınmasına ancak Ek-6'nın üçüncü fıkrasının (a) bendinde belirtilen işlemlerden biri yapıldığı takdirde ve Bakanlık talimatlarına uygun biyogüvenlik önlemleri altında taşınması durumunda izin verebilir.

g) Bu bölgede kümes hayvanları veya kapalı alanlarda beslenen kuşlar ile ilgili fuar, sergi, yarış ve pazar alanlarının kurulması yasaktır.

ğ) Av amacıyla yetiştirilen kümes hayvanları kapalı tutulur ve sürüye yeni hayvan girişine müsaade edilmez.

h) Canlı kanatlı ve diğer kapalı alanlarda beslenen kuşların, karkasların, gübrelerin, çamurların, altlığın ve diğer materyal veya maddelerin taşınmasında kullanılan muhtemelen kontamine olmuş araçlar ve aletler, kontaminasyondan sonra gecikmeksizin Ek-6'da belirtilen prosedürlerin biri veya birkaçına göre dezenfekte edilir.

6.3.3.5. Diğ er Kısıtlanmış Alanlarda Uygulanması Gereken Önlemler

Tavuk Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele yönetmeliğ inin 34. Maddesi;

1) Yetkili otorite, diğ er kısıtlı alanlarda aşağı da belirtilen önlemlerin alınmasını sağı lar.

a) İkinci kısmın, üçüncü ve dördüncü bölümlerinde belirtilen önlemlerin bazılarının veya hepsinin, 18 inci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen önlemlerin uygulanmasını sağı lar.

b) Epidemiyolojik bilgiler veya diğ er bulgular doğrultusunda, diğ er kısıtlı alan içerisinde yer alan risk altındaki bölgeler veya işletmelerde Ek-5'teki kriterlere göre kümes hayvanları veya kapalı alanlarda beslenen kuş ların koruyucu amaçla kesilmesi veya öldürülmesini kapsayan bir koruyucu eradikasyon programı uygulayabilir. Bu işletmelerin tekrar çalışması yetkili otoritenin talimatlarına uygun olarak gerçekleştirilir.

c) Birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen önlemleri uygulayacak olan yetkili otorite, yapılacak uygulamayı hemen Bakanlı ğ a bildirir. Bakanlık durumu en kısa zamanda göz den geçirir ve sonucu yetkili otoriteye bildirir.

6.3.3.6. Koruma, Gözetim ve Kısıtlı Alanlarda Alınacak Önlemlere İ liş kin İ stisnai Durumlar ile İ lave Biyogüvenlik Önlemleri

Tavuk Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele yönetmeliğ inin 35. Maddesi;

1) Bakanlık; 18, 25, 26, 27, 28 ve 29 uncu maddelerde belirtilen istisnai durumlarla ilgili usul ve esasları yapacağı risk değ erlendirmesine göre belirler.

(2) Yetkili otorite, risk değ erlendirmelerine dayanarak kuluç kahanelerde HPAI'nın doğrulanması durumunda İkinci Kısımın üçüncü ve dördüncü bölümlerinde belirtilen önlemlerde istisnalar yapabilir.

(3) Yetkili otorite, ticari olmayan bir işletme, sirk, hayvanat bahçesi, millî park, bilimsel araştırma veya soyu tükenen hayvanların korunması amacıyla kümes hayvanları veya kapalı alanlarda beslenen kuş ların bulunduğu alanlarda HPAI salgını olduğ unda 20 nci maddenin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentlerinde, 24 üncü maddede ve 32 nci maddenin birinci fıkrasının (b), (c) ve (d) bentlerinde belirtilen önlemlerde azaltma yapabilir.

(4) HPAI salgını olduğ unda Bakanlık, risk değ erlendirmelerine dayanarak yarış güvercinlerinin koruma ve gözetim alanına girip çıkmasına ilişkin özel önlemler getirebilir.

(5) Bu maddede belirtilen istisnai durumlar sadece hastalığın kontrolünü tehlikeye sokmadığı zaman geçerlidir.

(6) Bu maddede belirtilen istisnai durumları uygulayan yetkili otorite durumu hemen Bakanlığa bildirir.

(7) Bu maddede belirtilen istisnaların söz konusu olduğu işletmelerden günlük civcivler dâhil kümes hayvanları, kapalı alanlarda beslenen kuşlar, kuluçkalık yumurtalar, kullanılan altlık ve gübre uluslararası ticarete sunulamaz.

İlave biyogüvenlik önlemleri

Tavuk Vebası Hastalığına Karşı Korunma ve Mücadele yönetmeliğinin 36. Maddesi;

1) Avian influenzanın yayılmasını önlemek için, yetkili otorite İkinci Kısımın üçüncü, dördüncü ve beşinci bölümlerinde belirtilen önlemlere ek olarak; koruma, gözetim ve diğer kısıtlı alanlardaki işletmelerdeki kümes hayvanları ve kapalı alanda beslenen diğer kanatlı bölümlerinde ek biyogüvenlik önlemlerinin alınmasını isteyebilir. Bu önlemler; yem sağlanması, yumurta toplanması, kümes hayvanlarının kesimhaneye taşınması, imha edilen karkasların toplanması, personel, çiftlik malzemesi tedarik eden kişiler ve veteriner hekimler için araçların hareketinin kısıtlanmasını içerebilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilen önlemleri uygulayan yetkili otorite derhâl Bakanlığını bilgilendirir.

6.3.4. Hastalığın Epidemiyolojik Araştırılması

a) Uzman grup oluşturulması

Hastalığın erken döneminde deneyimli memurlardan oluşan küçük bir ekip oluşturulur. Bu ekibin görevi YHKM'e bilgi sağlamaktır. YHKM'nin başkanı hastalığın kaynağına doğru izlenmesi amacına yönelik olarak ilk araştırma ekibi, klinik gözlem ekibi, bölge/mıntıka denetleme ve kontrol ekibi gibi farklı kategorilerde araştırma ekipleri ya da kişileri görevlendirir ve ilgili diğer tedbirlerin alınmasını sağlayacaktır.

b) Geriye ve ileriye doğru izleme

İzleme araçları

İzleme çalışmalarında aşağıdaki bilgilere ihtiyaç duyulacaktır.

Sayım

İşletmede bulunan hayvanların sayısı, halihazırda ölmüş olan hayvanların sayısı, enfekte ya da kontamine olduğundan şüphelenilen hayvanların sayısı kaydedilir ve bu bilgiler sürekli güncel tutulur. Yine işletmedeki bütün yumurta stokları, et, et ürünleri, karkaslar, sıvı atık, gübre ve hayvan yemi ve çöplere ilişkin bilgiler kaydedilir ve bu bilgiler muhafaza edilir;

Bilgi toplama kontrol listesi

Toplanacak bilgiler ve yapılacak işlemler listelenir ve yazılı hale getirilir. Bu liste sürekli güncel tutularak tamamlanan ve yapılacak işlemler takip edilir.

Hayvan satış yerlerinin izlenmesi

YHKM yetkilileri KB ve GB içinde ve çevresinde bulunan bütün hayvan satılan yerlerin geriye ve ileriye doğru izlenmesini sağlar,

Klinik İzleme

Koruma Bölgesindeki ve Gözetim Bölgesindeki kanatlı hayvan bulunan bütün işletmeler ve hayvan sayıları belirlenir ve koruma bölgesindeki bütün işletmelere kontrol sıklığı 3 günü, gözetim bölgesindeki işletmelerde ise 10 günü geçmemek kaydıyla periyodik ziyaretler yapılarak hayvanlar AI semptomları yönünden incelenir ve bulgular düzenli kayıt altına alınır.

Hayvan bakıcı ve sahiplerine bu konuda detay bilgi verilerek günlük klinik inceleme yaptırılır, en ufak Şüphe ve durum değişimi halinde irtibat kurulacak kişi ve iletişim bilgileri verilir. İncelemeler bölgedeki kordonun kaldırılmasına kadar devam ettirilmelidir.

6.3.5. İtlaf

İtlaf stratejisi Enfekte Mekanlar (EB) ve Hastalık Temas Mekanlarında (HTB) uygulanan bir stratejidir. Enfekte kanatlıların itlafı ve imhası mevcut yasalara uygun olarak enfeksiyonun yayılmasını önleyecek en kısa zaman içinde gerçekleştirilme ihtiyacı akılda tutularak yerine getirilecektir. İtlaf stratejisi ancak diğer kontrol metotları ile birlikte uygulandığında başarılı olabilir, fakat bunlar stratejinin etkinliğini artırmak ve enfekte sürülerin kontrol altına alınmalarını sağlamak için kullanılacak ve gereksiz kanatlı itlafına meydan verilmeyecektir. En fazla enfekte ya da risk altında olduğu düşünülen kanatlılara itlaf işleminde öncelik verilecektir. Tür hassasiyeti ve daha çok virüs saçan dikkate alınarak; yetkililer önceliği en başta hastalığa karşı daha hassas türlere ve daha fazla virüs saçan türlere daha sonra da diğerlerine vermelidirler; örneğin önce tavuklar sonra diğer hayvanlar. Ayrıca bu işlemlerin, yabani kuşların ve diğer hayvanların enfekte organik maddelere erişimini önleyecek şekilde hayvan barınaklarının kapıları kapalı tutularak yapılmasına ihtiyaç vardır. Genel anlamda mümkün olduğunda yakma veya rendering yerine enfekte kanatlıların yerinde gömülme işlemi tercih edilebilir, ancak bunun hastalığın çıkış yerine dayalı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

a) İtlaf ve elden çıkarma işlemlerinde gerekli personel ve ekipman

- ☐ Çiftlik giriş çıkışlarında enfekte mekanları tanımlamak için tahta direkler ve plastik kırmızı-beyaz şeritler,
- ☐ Gezici dezenfeksiyon birimleri,
- ☐ Gece aydınlatma araçları,
- ☐ Her enfekte çiftlik için en az bir RV,
- ☐ Aşırı çalışmayı önlemek için yeterli sayıda personel (itlaf görevlileri ve diğer personel),
- ☐ Karkasları çiftlik dışına taşımak için gerekli taşıt sayısının hesaplanması,
- ☐ Ölü kanatlıları taşıyacak taşıtların güzergahının belirlenmesi,
- ☐ Sürüleri kontrol etmek, sakinleştirmek, bayıltmak ve öldürmek için gerekli gaz, ilaç ve cihazlar,
- ☐ Enfekte materyalin atılmasında/imhasında kullanılan uygun konteynırlar.

b) İtlaf metotları

Enfekte sürülerin öldürülmesi aşağıdaki metotlar/ilaçlar/sistemler kullanılarak yapılır:

Suya daldırarak elektro narkoz uygulanması

Kafanın koparılması veya boynun kırılması

Karbondiyoksit gazı verme

Vakum tankı

Embriyolu yumurta ve civcivler için mekanik cihazlar

c) Kullanılacak gaz

Bu amaçla en yaygın olarak kullanılan gaz Karbondiyoksit gazıdır. Karbondiyoksit (CO₂) 17.5 kg/1000 m³ : ortamı 30 dakikada doyurur ve 15 dakikada ölümler başlar.

6.3.5.1. Hayvanların ve Hayvansal Ürünlerin İmhası

1-Kanatlıların İmha Edilmesi

Kanatlıların imhasında en yüksek güvenlik garantisi veren bir karkas imha metodu kullanılması tercih olunur. Bu nedenle hidrojeolojik şartların izin vermesi halinde ve diğer kanatlıların güvenliğini tehlikeye sokma durumu ile birlikte, karkasların yeteri kadar biyolojik güvenliliği olmayan şartlarda nispeten uzun mesafelere taşınmasını gerektirmemesi halinde çukura gömme işlemine başvurulması tercih olunur.

Kül haline getirme sadece buna uygun yapılarda gerçekleştirilebilir, bunun için atım dumanlarının kül haline getirilmesi için yakım sonrası cihazları ile donatılmış olan, karkas

imhası için kapasiteye sahip kül edici fırınların mevcut olması gereklidir. Ayrıca yüksek riskli malzemeler için olan termo-imha tesislerinin de kullanılması mümkündür.

Çeşitli işlevlerde görev alan bütün personel, enfekte olmuş olan kanatlı hayvanlar ile son temastan sonra 3 gün boyunca ve aynı zamanda çalışmalar sırasında da olmak üzere, reseptif (hassas) hayvanların bulunduğu yerleri ziyaret etmemelidirler.

a) Çukura gömme ile ortadan kaldırma

Teşhis teyit edilir edilmez karkasların gömülmesi için çukur hazırlanmasına, mümkün olan en kısa sürede başlanmalıdır. Önceden seçilmiş olan yer muhtemelen enfekte olmuş olan merkezin yakınlarında veya mümkün olan en yakın yerde, tercihen yerleşimin olduğu yerlerden uzakta, hayvanların uğrağı olmayan, akarsulardan uzak, yer altı sularını kirletmeyecek yerlerde olmalıdır. Çukur en az iki metre genişliğinde ve yine en az iki metre derinliğinde olmalıdır. Bu derinlikte, her biri yaklaşık 1,8 kg ağırlığında olan 300 hayvan için 1,3 m²'lik alan gerekli olur. Daha derine kazılması (3,6-6 metre) mümkün olduğunda, m² başına hayvan sayısı her bir metre derinlik ile birlikte iki katına çıkabilir. Karkasların ve/veya malzemenin çukura gömülme işlemleri sona erdikten sonra, bunların üzeri deliği kapatmadan önce sönmemiş kireç ile kaplanır. Delik daha sonra, fazlaca bastırmamaya dikkat göstererek toprak ile doldurulmalıdır, çünkü daha sonraki ayrışma olayları ile gaz oluşumu çatlakların meydana gelmesine neden olabilir. Dezenfekte edilebilir olmayan bütün malzeme (örnek olarak ahşap, kağıt, vb.) hayvanlar ile gömülür.

b) Rendering tesislerinde ortadan kaldırma

Karkasların transformasyon veya yakma tesislerine taşınmaları halinde, tümüyle sızdırmaz olan (kapağı da dahil olarak), muhtemelen taşıma için uygun olan, büyük kasalı kamyonların kullanılması gereklidir. Hayvanlar kesinlikle canlı olarak taşınmamalıdır. Et unlarının üretimi için olan dönüşüm tesislerinde gerçekleştirilen imha işlemi, ilgili uygulamanın yarım saat boyunca en az 120°C'lik bir ısıda karkasların kıyma haline getirilmesinden sonra kabul edilebilir. Çevrim ile ilgili uygun kontroller, en azından bitmiş ürünün enfektifliği hakkında kontroller ile gerçekleştirilecektir.

Bu tesisler aşağıdaki minimum niteliklere sahip olmalıdırlar:

a) Tesislere ulaşan yolların çimento yer döşemeleri olmalıdır, (atık su boşaltım yollarına ve arıtma tesisine maksimum dikkat gösteriniz.)

b) Karkasların hermetik (hava geçirmeyen) kasalardan boşaltım işleminin gerçekleştirildiği yer, kıyma yapıcılara ulaşım platoları veya yakıcı fırın ağızları gibi, kaplı ve

yer döşemeli olmalı ve ulaşım kapatılabilir olmalıdır,

c) Platoların girişinde, iç kısma yerleştirilmiş olan bir yıkanma ve dezenfeksiyon noktası olmalıdır.

Tesisin normal faaliyeti, karkasların imhası için gerekli olan bütün süre boyunca durdurulur. Ticari faaliyete yeniden başlanmadan önce ve detaylı dezenfeksiyonlardan sonra üretim yaptığı et, kemik unu, jelatin v.b. lerden numuneler alınarak tavuk vebası yönünden incelenir.

c) İmha yerleri

Yönetmeliğe uygun , çevreye zarar vermeyecek şekilde imha yerleri hazırlanması işi yerel yönetimler ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü ve Tarım ve Orman Bakanlığı 7. Bölge Müdürlüğüne yapılacaktır.

İmhada Karkas Taşıma

Topluca öldürülmüş olan hayvanların karkaslarının taşınması sızdırmaz ve hermetik (hava geçirmeyen) kapaklı kaplar ile gerçekleştirilmelidir. Aracın sürücüsü kabinden inmemelidir ve eğer inmek zorunda kalırsa inmeden önce tek kullanımlık tulum ve ayakkabı giymelidir. Yeniden binerken, sürücü koltuğuna oturmadan önce giymiş olduğu tek kullanımlık giysileri teslim etmelidir.

Taşımada Dezenfeksiyon

a) İşletmenin girişinde, işletmeden çıkan bütün araçları dezenfekte eden mobil bir dezenfeksiyon ünitesi bulundurulur,

b) Personel girişte tümüyle giysilerini değiştirmeli ve bu amaçla hazırlanmış olan giysileri giymelidir. Personel, işini bitirdikten sonra giysilerini tümüyle değiştirmeli ve mobil duşlar noktasında çok titiz bir şekilde duş yapılmalıdır,

c) Yükleme evresinde karkaslar, kasalara konuldukça bölüm uygun bir dezenfeksiyon işlemine tabii tutulur,

d) Yükleme işlemleri sona erdikten sonra, motorlu araç enfekte olmuş alanı terk etmeden önce büyük bir dikkat gösterilerek dezenfekte edilmeli, bu uygulamaya özellikle tekerlekler, kasalar ve araba gövdesinin alt tarafları tabii tutulmalıdır. Enfekte olmuş alandan çıkmadan önce araç üzerindeki damlaların düşmeye bırakılması önemlidir,

e) Karkasların boşaltım noktasında araç, kasaların içi de dahil olmak üzere, yıkanmalı ve dezenfekte edilmelidir, bu işlem platoların içine yerleştirilmiş olan dezenfeksiyon istasyonu tarafından gerçekleştirilir; kamyon bu alandan çıktıktan sonra, bu ortamda

dezenfekte edilir. Kamyon tesisin girişine yerleşik olan dezenfeksiyon noktasında yeniden dışsal olarak dezenfekte edilir,

f) İşletmenin dezenfeksiyonu ile ilgili olarak ise, toplu olarak öldürme sona erdikten sonra, ilgili bölüm dahilinde belirtilmiş olan talimatlara uyulmalıdır.

2. Hayvansal Maddelerin İmhası

Hastalık çıkan kümes veya işletmedeki yumurta, tavuk gübresi, tüyü ve yemlerin dışarı çıkarılması yasaktır. Bu hayvan maddelerinin kullanımına izin verilmez. Karkasların gömülmesi sisteminin kullanılması halinde, aşağıdaki bahsi geçen maddeler de aynı çukura konulabilir ve üzeri toprak ile kaplanabilir veya enfekte olmuş olan karkasların taşınması için öngörülmüş olan aynı metodlar ile bu malzemelerin yakıcılara taşınarak imha edilmesi gerekir.

Hastalık çıkan işletmelerdeki göz önüne alınacak başlıca materyaller şunlardır:

- a) Kanatlı gübresi,
- b) Yumurtalar ve yumurta türevleri,
- c) Saman,
- d) Yem ve diğer besinler,
- e) Tüyler,
- f) Yumurtalar için viol,
- e) İlaçlar ve aşılar.

6.3.5.2. TEMİZLİK VE DEZENFEKSİYON

Kanatlılar toptan imha edildikten sonra enfekte olmuş olan işletmelerin temizliği ve dezenfeksiyonu için uygulanması gereken prosedürler aşağıda belirtilmiştir.

a) İşletmeye veya kümese bağlı olan kısımlar (kuluçka merkezi, yumurta ve taşıyıcıların toplanma odası, yumurtaların seçilmesi ve ambalajı için olan mekan, pastörizasyon tesisleri) fiziksel olarak veya fonksiyonel olarak uygun şekilde dezenfekte edilmelidirler. Ayrıca canlı hayvanların veya kuluçka ya da tüketim yumurtalarının, yem ve diğerlerinin taşınması için olan işletme taşıma araçları da aynı uygulamaya tabi tutulmalıdır,

b) Duvarlar, zemin, alanlar ve tavanların temizliği titiz bir şekilde yapılmalı, bütün dışkı kabuklaşmaları kazınmalı, gerçekten dezenfekte edilebilir olan yüzeyler hazırlayacak şekilde, bütün dezenfekte edilemeyen yapılar sökülmesi ve imha edilmelidir,

c) Kapalı olan yerlerin duvarları ve yerleri uygun dezenfekte edici solüsyon ile yıkanmalı, demir strüktürler ısı ile dekontamine edilmeli, eğer işlem riskli değilse aynı zamanda aleve de maruz bırakılmalıdırlar,

d) Dış kısımlarda, mevcut her türlü organik kalıntının alınması ile detaylı bir temizlik yapıldıktan sonra, dezenfekte edici solüsyon ile yıkanmalıdırlar,

e) Çimentolanmamış olan açık alanlarda, birden fazla olmak üzere aynı dezenfekte edici solüsyon ile uygulamaya tabi tutulmalıdır. İşletmede mevcut olan bütün alet ve makineler bir araya toplanmalı, titiz bir şekilde temizlenmeli ve dezenfekte edilmelidir. Bu evre sona erdikten sonra kümesler, açık alanlar vb. uygun dezenfekte edici madde ile uygulamaya tabi tutulur,

f) Su deposu, boru sistemleri, kanallar ve su içme araçları uygun bir dezenfekte edici solüsyon ile uygulamaya tabi tutulmalıdır ve solüsyon en az 48 saat boyunca dezenfekte edilecek olan yapılarda kalmalıdır,

g) Yem siloları boşaltılmalı ve yem kalıntılarını düşürmek için bu silolara vurulmalıdır, daha sonra yukarıdan sıcak sulu hidro temizleyicisi ile yıkanmalı ve daha sonrasında dumanlanmalıdırlar. Yemlikler ve yuvalar sökülmesi ve hidro temizleyici ile temizlenmeli ve daha sonrasında dezenfekte edilmelidir,

h) İzinli olarak işletmeye ulaşan bütün kişilerin dezenfeksiyona tabi tutulmasını sağlamak için, mobil bir dezenfeksiyon istasyonu bütün dezenfeksiyon evrelerinin sonuna kadar işletmenin girişinde kalmalıdır,

i) Personel toptan imha evrelerinde olduğu gibi hareket etmeye devam etmelidir,

j) Temizlenmiş ve dezenfekte edilmiş olan mekanlar dumanlamaya tabi tutulmalıdır,

k) 15 gün sonra su ve yem dağıtım tesislerinin buharlanmasını ve dezenfeksiyon işlemleri tekrar edilmelidir.

Yetkili otorite tarafından; temizlik, dezenfeksiyon ve Avian influenza virüsünün elimine edilmesi için aşağıdaki önlemler alınır.

a) Avian influenza virüsleri ile kontamine olması muhtemel materyallerin ve işletmelerin temizlik ve dezenfeksiyonu ile gerekli olduğu durumda kemirgen ve böceklerin öldürülmesi için gereken önlemler, resmi veteriner hekimin aşağıda belirtilen temizlik ve dezenfeksiyon prosedürü kurallarına uygun olarak resmi gözetim altında gerçekleştirilir.

b) Avian influenza'nın tespit edildiği bir işletmede, tespit edilen Avian influenza virüsünün elimine veya inaktive edildiği yetkili otorite tarafından kabul edilmediği sürece,

kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşların kullandığı arazi ve otlaklar, kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşlar tarafından kullanılamaz.

c) Avian influenza virüsü ile kontamine olması muhtemel kesimhanelerin/kombinaların, araçların, diğer transport yolları, sınır kontrol noktaları ve materyallerin temizlik ve dezenfeksiyonu resmi veteriner hekimin talimatlarına göre resmi gözetim altında gerçekleştirilir.

ç) Avian influenza virüsü ile kontamine veya olması muhtemel olan ve temizlenip dezenfekte edilmesi etkin bir şekilde yapılamayacak alet, ekipman ve materyal imha edilir.

d) Dezenfektanların ve uygulama yönteminin seçimi, dezenfekte edilecek işletmenin, araçların ve nesnelerin yapısı dikkate alınarak seçilmelidir.

e) Yağ çözücü ve dezenfektanların kullanıldığı durumlarda bunların etkilerinin azalmaması sağlanmalıdır; özellikle basınç, minimum sıcaklık ve gereken temas süresi gibi dezenfektan üreticisi tarafından gösterilen teknik parametrelere riayet edilmelidir.

f) Kullanılan dezenfektana bakılmaksızın aşağıdaki genel kurallara uyulmalıdır:

Altlık ve dışkının dezenfektanda bekletilmesi,

Mümkünse etkili bir temizlik ve dezenfeksiyon için zemin, rampalar, duvarlar ve aletlerin yıkanması, dikkatle fırçalanması ve kazınması,

g) Sıvılar ile yıkama basınçlı aletler kullanarak yapıldığında, daha önce temizlenen kısımların tekrar kontamine olmamasına dikkat edilmelidir.

h) Alet, ekipman, tesisat, eşyalar ve kontamine olması muhtemel her şeyin yıkanması, dezenfeksiyonu veya imhası önceden planlanmalıdır.

ı) Dezenfeksiyon işleminden sonra tekrar kontaminasyondan kaçınılmalıdır.

i) Yönetmelik doğrultusunda yapılan temizlik ve dezenfeksiyon işlemleri, işletme ve araç kayıtlarında belgelendirilmelidir ve resmi onay istendiğinde resmi veteriner hekim veya onun gözetimindeki kişi tarafından onaylanmalıdır.

j) Nakil amacıyla kullanılan veya personelin kullandığı araçların temizlenmesi ve dezenfeksiyonu resmi veteriner hekimin kontrolünde aracı kullanan kişi tarafından yapılmalıdır.

k) RV, bir işletmenin veya işletmenin bir kısmının herhangi bir nedenle temizlenip dezenfekte edilemeyeceği konusunda ikna olursa böyle işletmelere veya işletmenin bir kısmına insan, araç, kümes hayvanı, kapalı beslenen kuşlar, evcil memeliler veya herhangi bir şeyin girmesini yasaklayabilir ve bu yasaklama en az oniki ay süreyle yürürlükte kalabilir.

Enfekte işletmelerin temizliği ve dezenfeksiyonu aşağıdaki prosedürlere uygun olarak gerçekleştirilmelidir:

a) Ön temizlik ve dezenfeksiyon

- 1) Kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşların öldürülmesi sırasında, Avian influenza virüsünün yayılmasını minimuma indirmek veya önlemek için gereken tüm önlemler alınmalı, bu önlemler geçici dezenfeksiyon aletlerinin hazırlanması, koruyucu kıyafet ve duşların temini, kullanılan aletlerin kontamine olmaması ve havalandırmanın kapatılmasını içermelidir.
- 2) Öldürülen kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşların karkaslarına dezenfektan uygulanmalıdır.
- 3) İmha edilmek üzere işletmeden çıkarılması gereken kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşları, kapalı ve sızıntı yapmayan araç veya taşıyıcılarla Avian influenza virüsünün yayılmasını engellemek amacıyla resmi gözetim altında taşınmalıdır.
- 4) Öldürülen kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşların karkasları imha edilmek üzere ayrılır ayrılmaz işletmede öldürme işleminin ve post-mortem muayenenin yapıldığı kontamine yerler, izin verilen dezenfektanlarla temizlenmelidir.
- 5) Öldürme veya post-mortem muayeneler sırasında sıçrayan herhangi bir doku veya kan dikkatli bir şekilde toplanıp, öldürülen kümes hayvanları veya kapalı beslenen kuşlar ile birlikte imha edilmelidir.
- 6) Dezenfektanlar uygulanan yüzeyde en az yirmi dört saat süreyle kalmalıdır.

b. Son temizlik ve dezenfeksiyon

- 1) Yağ ve kir, yağ ve kir çözücüler kullanılarak bütün yüzeylerden çıkarılmalı ve yüzeyler suyla temizlenmelidir,
- 2) Soğuk suyla yıkandıktan sonra dezenfektan uygulanmalıdır,
- 3) Yedi gün sonra işletme tekrar yağ çözücü bir madde uygulanarak soğuk suyla yıkanmalı, dezenfektanla yıkanıp tekrar suyla temizlenmelidir.

Kontamine altlık ve gübrenin uygun işleme tabi tutulması:

- 1) En az 70 °C'lik buhara tabi tutulur.
- 2) Yakılarak imha edilir.
- 3) Yabani kuşların ve diğer hayvanların ulaşamayacağı şekilde derine gömülür.
- 4) Gübre ve altlık yığın haline getirilir, sprey şeklinde dezenfektan uygulandıktan sonra altı ve üzeri örtülür ve en az kırk iki gün bu şekilde bırakılır.

Hastalığa Karşı Kullanılacak Başlıca Dezenfektanlar

- a) Sodyum Hipoklorit : Aktif klor içinde % 2'lik solüsyon.
- b) Formalin+Permanganat : Kapalı ortamlarda dumanlama

6.3.6. Kümeslere Yeniden Hayvan Konulması

a) Ticari kanatlı işletmeleri son temizlik ve dezenfeksiyon işlemi tamamlandıktan sonra yirmi bir gün süreyle tekrar üretime geçemez.

b) Ticari kanatlı işletmelerinin tekrar üretime geçmesinden sonra yirmi bir gün boyunca aşağıdaki önlemler gerçekleştirilir.

1) Kümes hayvanları en az bir kez resmi veteriner hekim tarafından muayene edilir. Bu klinik muayene veya birden fazla muayene yapılmışsa en son yapılan klinik muayene, yukarıda bahsedilen yirmi bir günlük sürenin mümkün olduğunca sonuna doğru yapılır,

2) Laboratuvar testleri teşhis kılavuzuna uygun olarak gerçekleştirilir,

3) Tekrar üretime geçilme aşaması boyunca ölen kümes hayvanları teşhis kılavuzuna göre test edilir,

4) Ticari kanatlı işletmesine giren veya çıkan kişilerin, Avian influenza'nın yayılmasını önlemeyi amaçlayan uygun biyogüvenlik önlemleri almaları sağlanır,

5) Tekrar üretime geçilme aşaması boyunca, yetkili otoritenin izni olmaksızın hiçbir kümes hayvanı ticari kanatlı işletmesini terk edemez,

6) İşletme sahibi, düzenli olarak yenilenmesi gereken morbidite ve mortalite verileri dâhil, tüm üretim verilerine ilişkin kayıtları tutmak zorundadır,

7) b bendinin altıncı alt bendinde belirtilen üretim verilerine ilişkin herhangi bir önemli değişiklik veya anormallik yetkili otoriteye derhal bildirilir.

c) Risk değerlendirmelerine dayanarak yetkili otorite yukarıda belirtilen prosedürlerin ticari kanatlı işletmeler dışındaki diğer işletmelere veya ticari kanatlı işletmelerdeki diğer türlere uygulanmasını isteyebilir.

ç) Kontak işletmelerdeki kümes hayvanlarının tekrar üretime geçmesi risk değerlendirmesine dayanarak yetkili otoritenin talimatlarına uygun olarak gerçekleştirilir.

6.3.7. Hastalık Bölgesinin Kontrolü :

Hastalığı takiple görevli hükümet veteriner hekimi hastalık tamamen sönünceye kadar bölgeyi kontrol eder. Tavuk vebası insanlara da bulaşabileceğinden, resmi veteriner hekim hastalık hakkında hayvan sahiplerine ve mahalli sağlık teşkilatına bilgi verir.

6.3.8. Hastalığın Sönüşü:

Tavuk vebası hastalığında alınan karantina tedbirleri son imhadan 21 gün sonra gerekli periyodik dezenfeksiyonlar yapıldıktan sonra kaldırılır.

7. EĞİTİM

7.1. İlgili Personelin Eğitimi :

İl ve İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünde çalışan Resmi Veteriner Hekimler, Veteriner Sağlık Teknikerleri/Teknisyenleri, Serbest Veteriner Hekimler AI (Tavuk Vebası) hakkında bilgilendirilmişlerdir. Personel AI nın teşhis metotları ve hastalıkla mücadele konusunda düzenli olarak eğitime devam edilecektir. Personelin eğitiminde;

- ☐ AI nin klinik teşhisi, Hayvandan hayvana, hayvandan insana bulaşma yolları,
- ☐ KB ve GB'deki enfekte mekanlarda uygulanan prosedürler (sanitasyon ve imha),
- ☐ YHKM'deki prosedürler, kayıt tutulması, bildirim ve yayım prosedürleri, konuları işlenmiştir.

7.2.Farklı grupların eğitimi

Hayvan Sahipleri, Çiftçiler, Satıcılar, Polis, jandarma ve belediye zabıtalrı

7.3.Eğitim programının uygulanması

Hastalığın klinik belirtilerle ilgili resim ve video görüntüleri ve AI virüsü ile enfekte bir sürüdeki sağlık ve verim kayıtlarının nasıl değiştiğine ilişkin örnekler.

7.4. Bu programla ilgili sorumluluk

Hatay AI Acil Eylem Planı eğitim programlarının uygulanmasından TOBİM sorumludur.

8. HASTALIK BİLİNCİ VE HALKLA İLİŞKİLER

8.1. Giriş

Hastalıkla ilgili kamuoyunu ilgilendiren bilgiler çok dikkatli bir şekilde hazırlanarak YHKM yayım bölümü tarafından yayımlanacaktır.

8.2. Raporlama Şartı

Hastalık Şüphesi, teşhisi ya da teyidi durumunda en kısa sürede GKGM'ne bilgi verilecektir. Halkın bilgilendirilmesi Bakanlığımız emirleri doğrultusunda Vali veya YHKM tarafından belirlenen bir sözcü tarafından yapılacaktır.

8.3. Tanıtım

TOB bültenlerin yayımları, tarımla ilgili basın ve radyo yayımları ile köy ziyaretleri ve TV kanalları yoluyla çiftçiler için sohbet programları şeklinde tanıtım yapılacaktır.

YEREL HASTALIK KRİZ MERKEZİ (YHKM) ADRESİ

İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

Hayvan Sağlığı Yetiştiriciliği Şube Müdürlüğü

Serinyol Mah. İnal Cad. No:77 Antakya/HATAY

Telefon: 0 326 221 34 57

Faks : 0 326 221 34 79

31.haysag@tarimorman.gov.tr

EK 1

İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ HAYVAN SAĞLIĞI VE YETİŞTİRİCİLİĞİ SAĞLIK PERSONELİ İLETİŞİM LİSTESİ

ULVİ BURAK SARCAN	ulviburak.sarcan@tarimorman.gov.tr	05349230680
ALİ BÜYÜKBAŞ	ali.buyukbas@tarimorman.gov.tr	05057413025
AZİZ RAMAZAN GÜLEÇ	azizramazan.gulec@tarimorman.gov.tr	05306136460
ELİF ESENGÜL YEŞİLTAS	elifesengul.yesiltas@tarimorman.gov.tr	05537704254
FUNDA BÜYÜKDERE	funda.buyukdere@tarimorman.gov.tr	05054298869
İBRAHİM GÜVENÇ	ibrahim.guven@tarimorman.gov.tr	05366905790
İHSAN ŞAHİN KAYA	ihsansahin.kaya@tarimorman.gov.tr	05064929992
MEHMET ALİ EKŞİ	mehmetali.eksi@tarimorman.gov.tr	05416898390
YAŞAR KESKİN	yasar.keskin@tarimorman.gov.tr	05372563631
ZİYA FIRAT	ziya.firat@tarimorman.gov.tr	05550310188

66

TAVUK VEBASI (AVIAN INFLUENZA) HATAY İLİ ACİL EYLEM PLANI

Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
Serinyol Mah. İnal Cad.No:77 Antakya/HATAY

Telefon: 0.326 221 3457 Faks: 0 326 221 34 79
e-posta: 31.haysag@tarimorman.gov.tr

İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ
İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ
SAĞLIK PERSONELİ İLETİŞİM LİSTESİ

Adı Soyadı	E-Posta	Cep Telefonu	Birimi	Unvanı
BURHAN DEMİRCİ	burhan.demirci@tarimorman.gov.tr	05542593793	Altınözü	4/B VETERİNER HEKİM
EYÜP AKAR	eyup.akar@tarimorman.gov.tr	05323319604	Altınözü	Veteriner Hekim
GÜLSÜM DEMİR	gulsum.kurtgoz@tarimorman.gov.tr	05414338270	Altınözü	Veteriner Hekim
MELİH BORVA	melih.borva@tarimorman.gov.tr	05358662338	Altınözü	Veteriner Hekim
ELVAN AKYOL	elvan.akyol@tarimorman.gov.tr	05058958649	Antakya	4/B VETERİNER HEKİM
HAMİDİYE TUĞÇE EMİR	hamidiyetugce.emir@tarimorman.gov.tr	05436545440	Antakya	4/B VETERİNER HEKİM
ALİ YILMAZ	vetali.yilmaz@tarimorman.gov.tr	05395008205	Antakya	Veteriner Hekim
BİROL HÜRRİYETOĞLU	birol.hurriyetoglu@tarimorman.gov.tr	05357383628	Antakya	Veteriner Hekim
DOĞAN DALGIÇ	dogan.dalgic@tarimorman.gov.tr	05366886223	Antakya	Veteriner Hekim
EMRAH SAYIN	emrah.sayin@tarimorman.gov.tr	05335400015	Antakya	Veteriner Hekim
HAYRÜNNİSA AKSOY	hayrunnisa.aksoy@tarimorman.gov.tr	05054436501	Antakya	Veteriner Hekim
MEHMET AÇIKBAŞ	mehmet.acikbas@tarimorman.gov.tr	05392008921	Antakya	Veteriner Hekim
MUSTAFA YILDIZOĞLU	mustafa.yildizoglu@tarimorman.gov.tr	05308602131	Antakya	Veteriner Hekim
ONUR KAVUK	onur.kavuk@tarimorman.gov.tr	05304431452	Antakya	Veteriner Hekim
ÖZHAN TUM	ozhan.tum@tarimorman.gov.tr	05334956561	Antakya	Veteriner Hekim
PELİN ÖZDAĞ	pelin.sahilli@tarimorman.gov.tr	05300626026	Antakya	Veteriner Hekim

TAVUK VEBASI (AVIAN INFLUENZA) HATAY İLİ ACİL EYLEM PLANI

Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
Serinyol Mah. İnal Cad.No:77 Antakya/HATAY

Telefon: 0.326 221 3457 Faks: 0 326 221 34 79
e-posta: 31.haysag@tarimorman.gov.tr

RAMAZAN İÇER	ramazan.icer@tarimorman.gov.tr	05433372770	Antakya	Veteriner Hekim
SADETTİN KUŞ	sadettin.kus@tarimorman.gov.tr	05378466568	Antakya	Veteriner Hekim
YILMAZ BOYAR	yilmaz.boyar@tarimorman.gov.tr	05326224844	Antakya	Veteriner Hekim
GÜLÇEHRE GÜÇ	gulcehre.guc@tarimorman.gov.tr	05396107264	Arsuz	4/B VETERİNER HEKİM
UĞUR KARLI	ugur.karli@tarimorman.gov.tr	05395067880	Arsuz	4/B VETERİNER HEKİM
CANSU SEVİM TAŞSÖKEN	cansu.sevim@tarimorman.gov.tr	05321625864	Arsuz	Veteriner Hekim
ERDEM TAŞSÖKEN	erdem.tassoken@tarimorman.gov.tr	05382411181	Arsuz	Veteriner Hekim
ESAT KESKİN	esat.keskin@tarimorman.gov.tr	05368772224	Arsuz	Veteriner Hekim
GAMZE TURUNÇ	gamze.turunc@tarimorman.gov.tr	05355967722	Arsuz	Veteriner Hekim
HASAN HÜSEYİN GÜÇ	hasanhuseyin.guc@tarimorman.gov.tr	05073770651	Arsuz	Veteriner Hekim
İBRAHİM KURTUL	ibrahim.kurtul@tarimorman.gov.tr	05368334644	Arsuz	Veteriner Hekim
MUSTAFA DİNGİL	mustafa.dingil@tarimorman.gov.tr	05399815683	Arsuz	Veteriner Hekim
SALAHETTİN HADİMOĞULLARI	s.hadimogullari@tarimorman.gov.tr	05326219704	Arsuz	Veteriner Hekim
İNAYET KURTOĞLU	inayet.kurtoglu@tarimorman.gov.tr	05444470280	Arsuz	Veteriner Sağlık Teknikeri
NİLGÜN HAVALAR	nilgun.havalar@tarimorman.gov.tr	05432771571	Arsuz	Veteriner Sağlık Teknikeri
HALİL İBRAHİM TURUNÇ	halilibrahim.turunc@tarimorman.gov.tr	05459574849	Arsuz	Veteriner Hekim
CUMA ÖZEN	cuma.ozen@tarimorman.gov.tr	05378389464	Belen	Veteriner Hekim
SONER KAYA	soner.kaya@tarimorman.gov.tr	05393769102	Belen	Veteriner Hekim
TUNAY ACAR	tunay.acar@tarimorman.gov.tr	05325138358	Belen	Veteriner Hekim
YÜKSEL KUDRET	yuksel.kudret@tarimorman.gov.tr	05065958376	Belen	Veteriner Hekim
BURAK SARIGÖZ	burak.sarigoz@tarimorman.gov.tr	05512568300	Defne	4/B VETERİNER HEKİM
MEHMET YİĞİT ÇETİN	mehmetyigit.cetin@tarimorman.gov.tr	05357136728	Defne	4/B VETERİNER HEKİM
ATMACA ŞAHİN SAĞALTICI	sahin.sagaltici@tarimorman.gov.tr	05425306531	Defne	Veteriner Hekim

TAVUK VEBASI (AVIAN INFLUENZA) HATAY İLİ ACİL EYLEM PLANI

Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
Serinyol Mah. İnal Cad.No:77 Antakya/HATAY

Telefon: 0.326 221 3457 Faks: 0 326 221 34 79
e-posta: 31.haysag@tarimorman.gov.tr

FATİH DÖNMEZER	fatih.donmezer@tarimorman.gov.tr	05425961603	Defne	Veteriner Hekim
GANİM KARANLIK	ganim.karanlik@tarimorman.gov.tr	05323472704	Defne	Veteriner Hekim
HALİL SAHİLLİOĞLU	halil.sahillioglu@tarimorman.gov.tr	05326163386	Defne	Veteriner Hekim
HASAN AKDOĞAN	hasan.akdogan@tarimorman.gov.tr	05323430148	Defne	Veteriner Hekim
İRFAN SAKNİLİ	irfan.saknili@tarimorman.gov.tr	05392513256	Defne	Veteriner Hekim
NECİP CESUR	necip.cesur@tarimorman.gov.tr	05377912849	Defne	Veteriner Hekim
SAİT ALKAN	sait.alkan@tarimorman.gov.tr	05367971913	Defne	Veteriner Hekim
SERVET KAYIKCI	servet.kayikci@tarimorman.gov.tr	05373564436	Defne	Veteriner Hekim
SİNAN FURKAN	sinan.furkan@tarimorman.gov.tr	05349673711	Defne	Veteriner Hekim
İLHAN ARSLAN	ilhan.arslan@tarimorman.gov.tr	05078073002	Dört Yol	Veteriner Hekim
NEBİL DALĞIÇ	nebil.dalgic@tarimorman.gov.tr	05343533821	Dört Yol	Veteriner Hekim
NURCİHAN KOCAGÖZ	nurcihan.kocagoz@tarimorman.gov.tr	05364676161	Dört Yol	Veteriner Hekim
ÖZKAN ÜNAL	ozkan.unal@tarimorman.gov.tr	05444474092	Dört Yol	Veteriner Hekim
SÜLEYMAN İLKBAHAR	suleyman.ilkbahar@tarimorman.gov.tr	05533888589	Dört Yol	Veteriner Hekim
MEHMET DEMİRKİRAN	mehmet.demirkiran@tarimorman.gov.tr	05062705644	Dört Yol	Veteriner Hekim
FATMA DEMİRKİRAN	fatma.demirkiran@tarimorman.gov.tr	05464297500	Dört Yol	Veteriner Hekim
BARIŞ AYDOĞAN	baris.aydogan@tarimorman.gov.tr	05542095411	Erzin	4/B VETERİNER HEKİM
MUSTAFA SEFA MUKTAR	mustafasefa.muktar@tarimorman.gov.tr	05452249497	Erzin	4/B VETERİNER HEKİM
EMİNE ARI	emine.ari@tarimorman.gov.tr	05535960351	Erzin	Veteriner Hekim
GÖKHAN GÜLLÜ	gokhan.gullu@tarimorman.gov.tr	05447601687	Erzin	Veteriner Hekim
MUSA BOZKURT	musa.bozkurt@tarimorman.gov.tr	05554949687	Erzin	Veteriner Hekim
MUSTAFA ANIL ALKAN	mustafaanil.alkan@tarimorman.gov.tr	05059561448	Erzin	Veteriner Hekim
RESUL BAYER	resul.bayer@tarimorman.gov.tr	05324760218	Erzin	Veteriner Hekim
YUSUF GÖKKAYA	yusuf.gokkaya@tarimorman.gov.tr	05072686216	Erzin	Veteriner Hekim

TAVUK VEBASI (AVIAN INFLUENZA) HATAY İLİ ACİL EYLEM PLANI

Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
Serinyol Mah. İnal Cad.No:77 Antakya/HATAY

Telefon: 0.326 221 3457 Faks: 0 326 221 34 79
e-posta: 31.haysag@tarimorman.gov.tr

BİLGE BERKE	bilge.berke@tarimorman.gov.tr	05520820805	Hassa	4/B VETERİNER HEKİM
MERVE TOPRAK	merve.toprak@tarimorman.gov.tr	05455901344	Hassa	4/B VETERİNER HEKİM
AHMET CULFA	ahmet.culfa@tarimorman.gov.tr	05452025797	Hassa	Veteriner Hekim
AHMET OKKAN	ahmet.okkan@tarimorman.gov.tr	05356211845	Hassa	Veteriner Sağlık Teknikeri
MEHMET ŞEFİK İNAL	mehmetsefik.inal@tarimorman.gov.tr	05394639407	Belen	Veteriner Sağlık Teknikeri
EBRU KAYA	ebru.tabakoglu@tarimorman.gov.tr	05077482554	İskenderun	Veteriner Hekim
ERCAN BAŞAR	ercan.basar@tarimorman.gov.tr	05326540840	İskenderun	Veteriner Hekim
FUNDA ÖZALP	funda.ozalp@tarimorman.gov.tr	05538437832	İskenderun	Veteriner Hekim
HASAN BALLI	hasan.balli@tarimorman.gov.tr	05058407237	İskenderun	Veteriner Hekim
HAYDAR ERSİN ŞAHİN	haydarersin.sahin@tarimorman.gov.tr	05362862666	İskenderun	Veteriner Hekim
MEHMET KARAHAN	karahanmehmet@tarimorman.gov.tr	05397846060	İskenderun	Veteriner Hekim
MELİH AYTEKİN	melih.aytekin@tarimorman.gov.tr	05058793190	İskenderun	Veteriner Hekim
SEMİR EKŞİ	semir.eksi@tarimorman.gov.tr	05436312420	İskenderun	Veteriner Hekim
SÜLEYMAN TOPAL	suleymantopal@tarimorman.gov.tr	05458057455	Kırıkhan	4/B VETERİNER HEKİM
AHMET DURKAL	ahmet.durkal@tarimorman.gov.tr	05079311844	Kırıkhan	Veteriner Hekim
ALİ KAYA	kaya.ali@tarimorman.gov.tr	05384510620	Kırıkhan	Veteriner Hekim
CİHAN DÖNER	cihan.doner@tarimorman.gov.tr	05452298076	Kırıkhan	Veteriner Hekim
CİHAN HORUZ	cihan.horuz@tarimorman.gov.tr	05064743309	Kırıkhan	Veteriner Hekim
HANİFİ GÖKÇE	hanifi.gokce@tarimorman.gov.tr	05323579331	Kırıkhan	Veteriner Hekim
HÜSEYİN SÖNMEZATEŞ	huseyin.sonmezates@tarimorman.gov.tr	05073717594	Kırıkhan	Veteriner Hekim
İBRAHİM TELLİ	ibrahim.telli@tarimorman.gov.tr	05557070256	Kırıkhan	Veteriner Hekim
YILMAZ SÖNMEZATEŞ	yilmaz.sonmezates@tarimorman.gov.tr	05326500493	Kırıkhan	Veteriner Hekim
YUNUS ÇELİK	celikyunus@tarimorman.gov.tr	05315226565	Kırıkhan	Veteriner Hekim

TAVUK VEBASI (AVIAN INFLUENZA) HATAY İLİ ACİL EYLEM PLANI

Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
Serinyol Mah. İnal Cad.No:77 Antakya/HATAY

Telefon: 0.326 221 3457 Faks: 0 326 221 34 79
e-posta: 31.haysag@tarimorman.gov.tr

YUSUF SÖNMEZ	yusuf.sonmez@tarimorman.gov.tr	05057792911	Kırıkhan	Veteriner Hekim
AYNUR KARTAL	aynur.kartal@tarimorman.gov.tr	05445277924	Kumlu	4/B VETERİNER HEKİM
MEHMET DEDE TİKEN	mehmetdede.tiken@tarimorman.gov.tr	05072367860	Kumlu	Veteriner Hekim
ÖNDER ARSLAN	onder.arslan@tarimorman.gov.tr	05556519833	Kumlu	Veteriner Hekim
ENES BAKİ	enes.baki@tarimorman.gov.tr	05432832806	Kumlu	Veteriner Sağlık Teknikeri
AHMET ANIL ERTÜRKÜNER	ahmetanil.erturkuner@tarimorman.gov.tr	05439235773	Payas	Veteriner Hekim
DİLEK GENÇ	dilek.cil@tarimorman.gov.tr	05422133353	Payas	Veteriner Hekim
ONUR KENANOĞLU	onur.kenanoglu@tarimorman.gov.tr	05546308385	Payas	Veteriner Hekim
SELAHADDİN YILMAZ	selahaddin.yilmaz@tarimorman.gov.tr	05443205501	Payas	Veteriner Hekim
UĞUR İSMET BALIKÇI	ugurismet.balikci@tarimorman.gov.tr	05366722372	Payas	Veteriner Hekim
AYŞE YAPRAKCI	ayse.kayali@tarimorman.gov.tr	05413386331	Reyhanlı	4/B VETERİNER HEKİM
MEHMET FATİH ŞANVERDİ	mehmetfatih.sanverdi@tarimorman.gov.tr	05462668154	Reyhanlı	4/B VETERİNER HEKİM
ABDURRAHMAN SEÇMEN	abdurrahman.secmen@tarimorman.gov.tr	05465493055	Reyhanlı	Veteriner Hekim
ÇAĞLA AVCIOĞLU	cagla.avcioglu@tarimorman.gov.tr	05380249664	Reyhanlı	Veteriner Hekim
İBRAHİM AKSOY	ibrahim.aksoy@tarimorman.gov.tr	05389773776	Reyhanlı	Veteriner Hekim
MUHAMMED AÇIK	muhammed.acik@tarimorman.gov.tr	05438915957	Reyhanlı	Veteriner Hekim
YUSUF HATAY	yusuf.hatay@tarimorman.gov.tr	05383833929	Reyhanlı	Veteriner Hekim
ONUR BERRAK	onur.berrak@tarimorman.gov.tr	05386239881	Samandağ	4/B VETERİNER HEKİM
BEYHAN BALABAN	beyhan.balaban@tarimorman.gov.tr	05340137934	Samandağ	Veteriner Hekim
CEM CEMALİ	cem.cemali@tarimorman.gov.tr	05363913405	Samandağ	Veteriner Hekim
GÖKHAN GÖKAL	gokhan.gokal@tarimorman.gov.tr	05536102039	Samandağ	Veteriner Hekim
HAKAN İMSEYTOĞLU	hakan.imseytoglu@tarimorman.gov.tr	05333594686	Samandağ	Veteriner Hekim
HASAN ÖZYILMAZ	hasan.ozyilmaz@tarimorman.gov.tr	05077747439	Samandağ	Veteriner Hekim

TAVUK VEBASI (AVIAN INFLUENZA) HATAY İLİ ACİL EYLEM PLANI

Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
Serinyol Mah. İnal Cad.No:77 Antakya/HATAY

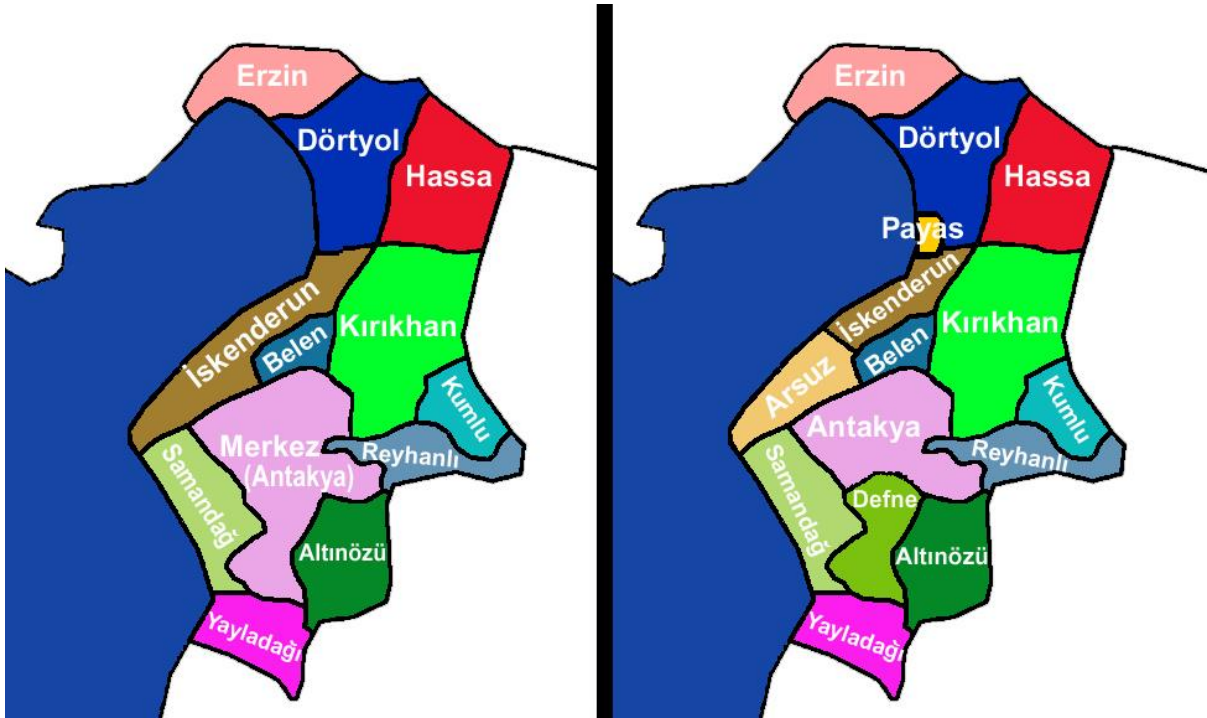
Telefon: 0.326 221 3457 Faks: 0 326 221 34 79
e-posta: 31.haysag@tarimorman.gov.tr

KADİR GÜRSEL EMEK	kadirkursel.emek@tarimorman.gov.tr	05349205335	Samandağ	Veteriner Hekim
MEHMET CAN KARA	mehmetcan.kara@tarimorman.gov.tr	05387089353	Samandağ	Veteriner Hekim
MUSTAFA OKUR	okurmustafa@tarimorman.gov.tr	05367602530	Samandağ	Veteriner Hekim
ONUR ERYILMAZ	onur.eryilmaz@tarimorman.gov.tr	05414283074	Samandağ	Veteriner Hekim
ÖZCAN SÜRMELİ	ozcan.surmeli@tarimorman.gov.tr	05333985109	Samandağ	Veteriner Hekim
SELÇUK NEHİR	selcuk.nehir@tarimorman.gov.tr	05367120566	Samandağ	Veteriner Hekim
SERCAN BAL	sercan.bal@tarimorman.gov.tr	05368806594	Samandağ	Veteriner Hekim
YUSUF BOĞUSOĞLU	yusuf.bogusoglu@tarimorman.gov.tr	05077477388	Samandağ	Veteriner Hekim
BAHAR HAS	bahar.has@tarimorman.gov.tr	05415399639	Yayladağı	4/B VETERİNER HEKİM
HAKAN AKYAKA	hakan.akyaka@tarimorman.gov.tr	05063325527	Yayladağı	4/B VETERİNER HEKİM
BİNALİ BİNİCİ	binali.binici@tarimorman.gov.tr	05303271398	Yayladağı	Veteriner Hekim
ERHAN BAKLACI	erhan.baklaci@tarimorman.gov.tr	05366871364	Yayladağı	Veteriner Hekim
HASAN ALİ KARASU	hasanali.karasu@tarimorman.gov.tr	05303280948	Yayladağı	Veteriner Hekim
ÖZKAN ŞAHUTOĞLU	ozkan.sahutoglu@tarimorman.gov.tr	05305450234	Yayladağı	Veteriner Hekim
YAKUP BAHAP	yakup.bahap@tarimorman.gov.tr	05554888920	Yayladağı	Veteriner Hekim

TAVUK VEBASI (AVIAN INFLUENZA) HATAY İLİ ACİL EYLEM PLANI

Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
Serinyol Mah. İnal Cad.No:77 Antakya/HATAY

Telefon: 0.326 221 3457 Faks: 0 326 221 34 79
e-posta: 31.haysag@tarimorman.gov.tr

TAVUK VEBASI (AVIAN INFLUENZA) HATAY İLİ ACİL EYLEM PLANI

Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
Serinyol Mah. İnal Cad.No:77 Antakya/HATAY

Telefon: 0.326 221 3457 Faks: 0 326 221 34 79
e-posta: 31.haysag@tarimorman.gov.tr

İLÇE KAYMAKAMLIKLARI VE BELEDİYE HABERLEŞME LİSTESİ

GÖREVİ	TELEFON
Hatay Büyükşehir Belediyesi	0 326 213 5951
Antakya Kaymakamı	0 326 290 41 42
Antakya Belediye Başkanı	552 776 58 96
Altınözü Kaymakamı	0 326 311 30 01
Altınözü Belediye Başkanı	0 326 311 30 57
Arsuz Kaymakamı	0 326 643 26 03
Arsuz Belediye Başkanı	0 326 661 21 11
Belen Kaymakamı	0 326 441 25 15
Belen Belediye Başkanı	0 326 441 21 00
Defne Kaymakamı	0 326 223 08 33
Defne Belediye Başkanı	0 326 223 40 58
Dört Yol Kaymakamı	0 326 712 12 20
Dört Yol Belediye Başkanı	444 77 12
Erzin Kaymakamı	0 326 681 51 67
Erzin Belediye Başkanı	0 326 681 5881
Hassa Kaymakamı	0 326 771 64 64
Hassa Belediye Başkanı	0 326 771 63 66
İskenderun Kaymakamı	0 326 614 18 26
İskenderun Belediye Başkanı	0 326 613 49 90
Kırıkhan Kaymakamı	0 326 344 10 08
Kırıkhan Belediye Başkanı	0 326 344 14 22
Kumlu Kaymakamı	0 326 461 25 57
Kumlu Belediye Başkanı	0 326 461 20 88
Payas Kaymakamı	0 326 755 59 01-02
Payas Belediye Başkanı	0 326 755 78 00
Reyhanlı Kaymakamı	0 326 413 10 09
Reyhanlı Belediye Başkanı	0 326 413 10 10

TAVUK VEBASI (AVIAN INFLUENZA) HATAY İLİ ACİL EYLEM PLANI

Samandağ Kaymakamı	0 326 512 10 09
Samandağ Belediye Başkanı	0 326 512 10 07
Yayladağı Kaymakamı	0 326 471 33 00
Yayladağı Belediye Başkanı	0 326 471 30 30

TAVUK VEBASI (AVIAN INFLUENZA) HATAY İLİ ACİL EYLEM PLANI

*Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
Serinyol Mah. İnal Cad.No:77 Antakya/HATAY*

*Telefon: 0.326 221 3457 Faks: 0 326 221 34 79
e-posta: 31.haysag@tarimorman.gov.tr*

**İLÇE TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜKLERİ
HABERLEŞME LİSTESİ**

GÖREVİ	ADI SOYADI	İŞ TEL
Antakya İlçe Müdürü	Murat ÖCAL	0 326 290 41 42
Altınözü İlçe Müdürü	Çağlar KAYA	0 326 311 30 40
Arsuz İlçe Müdürü	Serkan YILMAZ	0 326 643 21 57
Belen İlçe Müdür V.	Şakir GÖK	0326 441 20 31
Defne İlçe Müdürü	Muttalip KURT	0326 223 98 07
Dörtöyl İlçe Müdürü	Soner KIYMACI	0 326 712 10 44 0 326 712 12 20
Erzin İlçe Müdürü V.	Vahit GÖKTEKİN	0 326 681 20 51
Hassa İlçe Müdürü V.	Mehmet ŞİHLAR	0 326 771 63 45
İskenderun İlçe Müdürü V.	Sinan UĞURLU	0 326 614 1 26
Kırıkhan İlçe Müdürü	Ali TEMİZKAN	0 326 344 10 28
Kumlu İlçe Müdürü	Mehmet BAHADIRLI	0 326 461 34 81
Payas İlçe Müdürü V.	Mehmet BAZ	0326 755 53 20
Reyhanlı İlçe Müdürü	Kahraman GÖNER	0312 413 10 14
Samandağ İlçe Müdürü	Öner SERTKOL	0 326 512 10 34
Yayladağı İlçe Müdürü	Yakup KARASOY	0 326 471 32 23

EK 6

76

TAVUK VEBASI (AVIAN INFLUENZA) HATAY İLİ ACİL EYLEM PLANI

Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
Serinyol Mah. İnal Cad.No:77 Antakya/HATAY

Telefon: 0.326 221 3457 Faks: 0 326 221 34 79
e-posta: 31.haysag@tarimorman.gov.tr

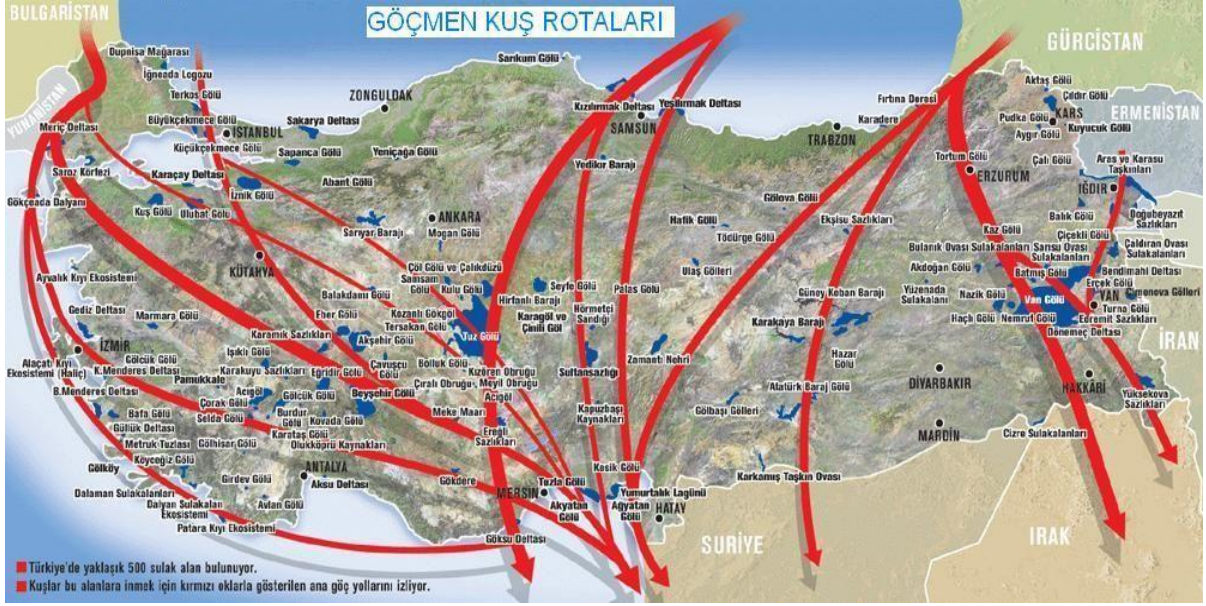
**HATAY İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN KANATLI
KESİMHANELERİ VE İMHA YERLERİ LİSTESİ**
KESİMHANELER :

HATAY İLİNDE BULUNAN KESİMHANENİN ONAY BELGESİ 11.07.2024 TARİH VE 14983041 SAYILI MÜDÜRLÜK MAKAMININ OLURU İLE İPTAL EDİLMİŞTİR.

İMHA YERLERİ :

YEREL YÖNETİMLER İLE TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI ORMAN BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ HATAY ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ TARAFINDAN BELİRLENECEKTİR.

GÖÇMEN KUŞ ROTALARI

ULUSLAR ARASI ÖNEME SAHİP SULAK ALANLAR

TAVUK VEBASI (AVIAN INFLUENZA) HATAY İLİ ACİL EYLEM PLANI

Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
 Serinyol Mah. İnâl Cad.No:77 Antakya/HATAY

Telefon: 0.326 221 3457 Faks: 0 326 221 34 79
 e-posta: 31.haysag@tarimormn.gov.tr

EK 9**KÖY TAVUKÇULUĞU VERİLERİ**

İlçe Adı	Köyde bulunan Hane Sayısı	Tavuk Sayısı	Hindi Sayısı	Kaz Sayısı	Ördek Sayısı	Güvercin Sayısı	Diğer
ANTAKYA İ.T.O.M.	2939	59900	900	500	1350	1465	0
ALTINÖZÜ İ.T.O.M.	1094	4200	0	40	0	441	0
BELEN İ.T.O.M.	321	25353	50	150	150	465	0
DÖRTYOL İ.T.O.M.	635	6950	0	400	50	1530	0
ERZİN İ.T.O.M.	107	220	0	9	7	90	0
HASSA İ.T.O.M.	1374	6554	70	520	400	978	0
İSKENDERUN İ.T.O.M.	356	4100	20	60	60	3123	0
KIRIKHAN İ.T.O.M.	1625	19500	150	700	500	129	0
KUMLU İ.T.O.M.	338	2200	70	110	100	0	0

TAVUK VEBASI (AVIAN INFLUENZA) HATAY İLİ ACİL EYLEM PLANI

Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
Serinyol Mah. İnal Cad.No:77 Antakya/HATAY

Telefon: 0.326 221 3457 Faks: 0 326 221 34 79
e-posta: 31.haysag@tarimorman.gov.tr

REYHANLI İ.T.O.M.	86	540	0	0	0	0	0
SAMANDAĞ İ.T.O.M.	3552	21900	0	450	500	1340	0
YAYLADAĞI İ.T.O.M.	1775	23000	200	500	600	1650	350
DEFNE İ.T.O.M.	585	11900	90	200	500	1025	750
ARSUZ İ.T.O.M.	182	2200	20	40	20	235	10
PAYAS İ.T.O.M.	1190	6200	150	120	100	1555	50
TOPLAM	16159	194717	1720	3799	4337	14026	1160

TAVUK VEBASI (AVIAN INFLUENZA) HATAY İLİ ACİL EYLEM PLANI

Tarım ve Orman İl Müdürlüğü
Serinyol Mah. İnal Cad.No:77 Antakya/HATAY

Telefon: 0.326 221 3457 Faks: 0 326 221 34 79
e-posta: 31.haysag@tarimorman.gov.tr

TİCARİ ETLİK VE YUMURTACI KANATLI İŞLETMELERİ

İşletme Türü	İşletme Sayısı	Kümes Sayısı	Kapasite
Kapalı Ticari Etlik	14	21	568000
Açık Ticari Etlik	0	0	0
Kapalı Ticari Yumurtacı	14	17	142510
Açık Ticari Yumurtacı	3	3	9625
Etlik Damızlık	1	67	400000
Yumurtacı Damızlık	0	0	0

TAVUK VEBASI (AVIAN INFLUENZA) HATAY İLİ ACİL EYLEM PLANI